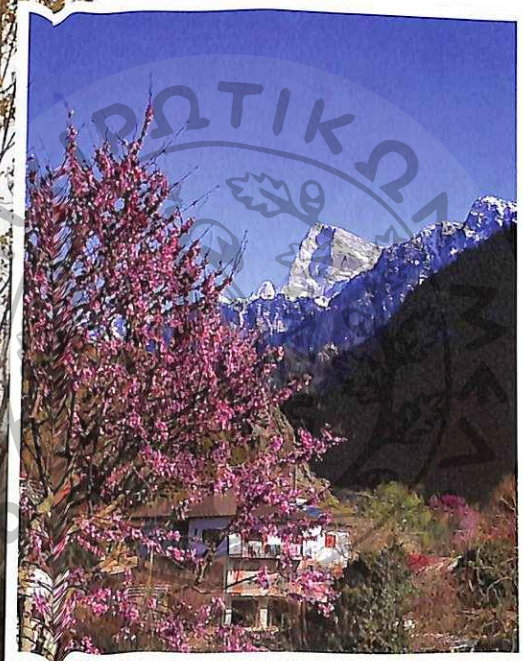
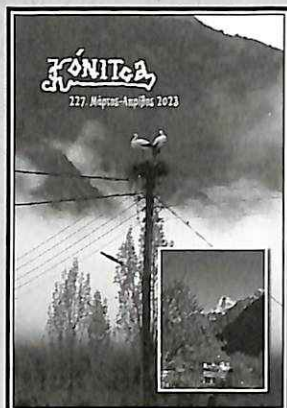

ΚΟΝΙΤΣΑ

227. Μάρτης-Απρίλης 2023

227. Μάρτης-Απρίλης 2023
«Πελαργοί στην Κόνιτσα» (Π.Σ.Τ.)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάνγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 20 Ευρώ,

Εξωτερικού 40 Ευρώ ή 50 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 227 Μάρτης-Απρίλης 2023 • Euro 3

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Σελ.

- 81 25η Μαρτίου
- 83 Εθνικός Ύμνος
- 92 Αλησμόνητες πατρίδες, *Η. Ανδρέου*
- 94 Επιδρομή ληστών, *Χ. Γκούτου*
- 95 Ρουστέμ Αγάς, *Χ. Πέτσικου*
- 107 Βιβλιοπαρουσίαση, *Τσιάνγκη Ίκαρου*
- 109 Βιβλιοπαρουσίαση, *Χ. Γκούτου*
- 113 Ένα παλιό βιβλίο, *Σ. Τ.*
- 114 Χωρίς να βρίσκουν κόσμο, *Δ. Δημητριάδη*
- 115 Ο Θύτης (ποίημα), *Κ. Τουφίδου*
- 116 Θερμοκρασία υπό σκιά, *Δ. Ζιακόπουλου*
- 117 Εύθυμα και σοβαρά, *Μ. Σπηλιόπουλου*
- 120 Πέτρινο ταγάρι..., *Π. Γρέντζιου*
- 123 Αστροφυσικοί Θεολογούντες, *Η. Ανδρέου*
- 125 Ηπειρώτισσες μανάδες και γιαγιάδες, *Χρ. Ζάνη*
- 126 Ως αρχαία κατάρτα, *Η. Ανδρέου*
- 127 Γνήσιοι Παλαιοσελλίται, *Π. Γρέντζιου*
- 129 Γυμνάσιο Κόνιτσας
- 130 25η Μαρτίου, *Σωκ. Οικονόμου*
- 132 Εγκαίνια Έκθεσης Τσιγκούλη
- 135 Οδοιπορικό, *Γ. Καραγιάννη*
- 146 Δήμος Κόνιτσας
- 148 Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΟΔΩΡΙΑΗ

Γαριβάλδη 10
45221 Ιωάννιν
τηλ. 26510 7735
e_theodo@otenet.gr

25η ΜΑΡΤΙΟΥ

Με πολύ καλό καιρό γιορτάστηκε στην Κόνιτσα η μεγάλη μέρα της Παλιγγενεσίας.

Στις 23 η πόλη σηματοδοτήθηκε και την παραμονή έγιναν σε όλα τα Σχολεία εκδηλώσεις σχετικά με την Επέτειο και κατάθεση στεφάνων από τους μαθητές στο μνημείο Ηρώων μπροστά από το Δημαρχείο.

Στις 25, Θεία Λειτουργία στον Ι. Ναό του Αγίου Κοσμά και Δοξολογία χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτη Ανδρέα παρουσία των Αρχών. Ακολούθησε η επιμνημόσυνη Δέηση στο μνημείο Ηρώων με κατάθεση στεφάνων από τις Αρχές, Συλλόγους κ.λπ.

Στεφάνι κατάθεσε και η πρώην Υ. υπουργός του ΣΥΡΙΖΑ Μερóπη Τζούφη η οποία τίμησε τις εκδηλώσεις με την πα-

ρουσία της.

Μετά τον Εθν. Ύμνο, στην αίθουσα του Δημαρχείου η Φιλολογος του Γ. Λυκείου Χριστίνα Σεμερτζίδου εκφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας με θέμα «Το διαχρονικό μήνυμα της 25ης Μαρτίου» και στη συνέχεια παρατέθηκε δεξίωση στο χώρο του Δημαρχείου.

Οι εορταστικές εκδηλώσεις κορυφώθηκαν με τη μαθητική και στρατιωτική παρέλαση από το τμήμα του 583 Τ.Π. και τμήμα της Εθνοφυλακής, καθώς και με παραδοσιακούς χορούς στην κεντρική πλατεία από τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με χοροδιδάσκαλο τον κ. Γιάννη Κατσιλή.

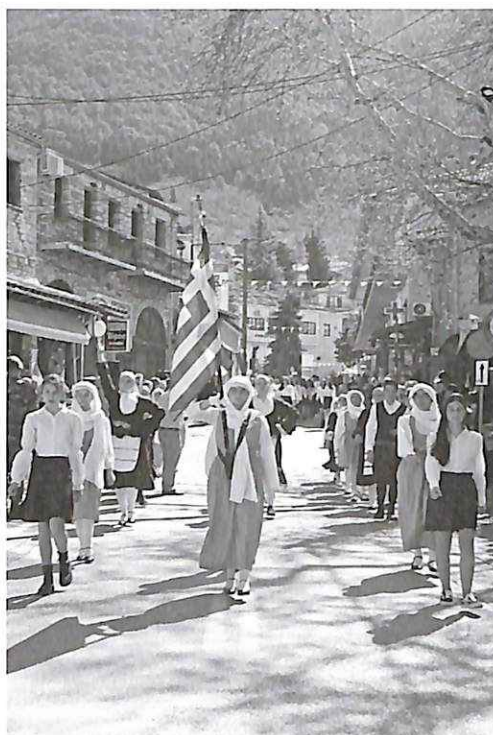
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΦΗΚΗ

Δωρεά
Ημερομ. 24.5.2023
Αριθμ. 24634

Φωτ.: Παναγ. Τσιγγούλη

Ύμνος εις την Ελευθερίαν

Δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος ολόκληρον τον Εθνικό Ύμνο, που γράφτηκε από τον εθνικό μας ποιητή Διονύσιο Σολωμό, να τον διαβάζουμε κατά καιρούς γιατί πολλοί συνέλληνες γνωρίζουν μόνο τα δύο πρώτα τετράστικα.

1. Σέ γνωρίζω από την κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σέ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι
ποὺ μέ βία μετράει τὴν γῆ.
2. Ἀπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
3. Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
«ἔλα πάλι», νά σοῦ πῇ.
4. Ἄργειε νά'λθῃ ἐκεῖνη ἡ μέρα,
κι ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τὰ 'σκίαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.
5. Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε νά λές
περασμένα μεγαλεία
καὶ διηγώντας τὰ νὰ κλαῖς.
6. Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά,
7. Κι ἔλεες: «Πότε, ἂ, πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τσ' ἔρμιές;».
Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές.
8. Τότε ἐσήκωνες τὸ βλέμμα

- μέσ στὰ κλάιματα θολό,
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλήθος αἷμα ἑλληνικό.
9. Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα
ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφὰ
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια δυνατά.
10. Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
ἐξανάλθες μοναχή·
δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες
ἐὰν ἡ χρεῖα τὲς κουρταλῇ.
11. Ἄλλός σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
ἀλλ' ἀνάσασι καμμιὰ·
ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
καὶ σὲ γέλασε φρικτά.
12. Ἄλλοι, ωἰμέ, στὴ συμφορὰ σου
ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
«σύρε νὰ 'βρῇς τὰ παιδιὰ σου,
σύρε», ἔλεγαν οἱ σκληροί.
13. Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι
ποὺ τὴ δόξα σοῦ ἐνθυμεῖ.
14. Ταπεινότατὴ σοῦ γέρνει
ἢ τρισάθλια κεφαλὴ,
σὰν πτωχοῦ ποὺ θυροδέρνει
κι εἶναι βάρος τοῦ ἡ ζωῆ.
15. Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὀρμή,

πού ακατάπαυστα γυρεύει
 ή τη νίκη ή τη θανά.
 16. Άπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ιερά,
 καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
 χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
 17. Μόλις εἶδε τὴν ὁρμή σου
 ὁ οὐρανὸς πού γιὰ τσ' ἐχθροὺς
 εἰς τὴ γῆ τὴ μητρικὴ σου
 ἔτρεφ' ἄνθια καὶ καρπούς,
 18. ἐγαλήνεψε· καὶ ἐχύθη
 καταχθόνια μιὰ βοή,
 καὶ τοῦ Ρήγα σου ἀπεκρίθη
 πολεμόκραχτη ἡ φωνή.[1]
 19. Ὅλοι οἱ τόποι σου σ' ἐκράζαν
 χαιρετώντας σε θερμά,
 καὶ τὰ στόματα ἐφώνάζαν
 ὅσα αἰσθάνετο ἡ καρδιά.
 20. Ἐφωνάξανε ὡς τ' ἀστέρια
 τοῦ Ἰονίου καὶ τὰ νησιά,
 κι ἐσηκώσανε τὰ χέρια
 γιὰ νὰ δείξουνε χαρά,
 21. μ' ὅλον πού 'ναι ἀλυσωμένο
 τὸ καθένα τεχνικά,
 καὶ εἰς τὸ μέτωπο γραμμένο
 ἔχει: «Ψεύτρα Ἐλευθεριά».
 22. Γκαρδιακὰ χαροποιήθη
 καὶ τοῦ Βάσιγκτον ἡ γῆ,
 καὶ τὰ σίδηρα ἐνθυμήθη
 πού τὴν ἔδεναν κι αὐτή.
 23. Ἀπ' τὸν πύργο του φωνάζει,
 σὰ νὰ λέη σὲ χαιρετῶ,
 καὶ τὴ χαίτη τοῦ τινάζει
 τὸ λιοντάρι τὸ Ἰσπανό.
 24. Ἐλαφιάσθη τῆς Ἀγγλίας
 τὸ θηρίο, καὶ σέρνει εὐθὺς

κατὰ τ' ἄκρα τῆς Ρουσίας
 τὰ μουγκρίσματα τσ' ὀργῆς.
 25. Εἰς τὸ κίνημά του δείχνει,
 πῶς τὰ μέλη εἶν' δυνατά·
 καὶ στοῦ Αἰγαίου τὸ κύμα ρίχνει
 μιὰ σπιθόβολη ματιά.
 26. Σὲ ξανοίγει ἀπὸ τὰ νέφη
 καὶ τὸ μάτι τοῦ Ἀετοῦ,
 πού φτερά καὶ νύχια θρέφει
 μὲ τὰ σπλάχνα τοῦ Ἰταλοῦ·
 27. Καὶ σ' ἐσὲ καταγυρμένος,
 γιὰτὶ πάντα σὲ μισεῖ,
 ἔκρωζ' ἔκρωζ' ὁ σκασμένος,
 νὰ σὲ βλάβῃ, ἂν ἡμπορεῖ.
 28. Ἄλλο ἐσὺ δὲν συλλογιέσαι
 πάρεξ πού θὰ πρωτοπᾶς·
 δὲν μιλεῖς καὶ δὲν κουνιέσαι
 στὲς βρισιὲς ὁποῦ ἀγρικᾶς·
 29. σὰν τὸ βράχο ὁποῦ ἀφήνει
 κάθε ἀκάθαρτο νερὸ
 εἰς τὰ πόδια του νὰ χύνη
 εὐκολόσβηστον ἀφρό·
 30. ὁποῦ ἀφήνει ἀνεμοζάλη
 καὶ χαλάζι καὶ βροχὴ
 νὰ τοῦ δέρνουν τὴ μεγάλη,
 τὴν αἰώνιαν κορυφή.
 31. Δυστυχία του, ὦ, δυστυχία του,
 ὁποῖαν οὐ θέλει βρεθεῖ
 στὸ μαχαίρι σου ἀποκάτου
 καὶ σ' ἐκεῖνο ἀντισταθεῖ.
 32. Τὸ θηρίο π' ἀνανογιέται
 πῶς τοῦ λείπουν τὰ μικρά,
 περιορίζεται, πετιέται,
 αἷμα ἀνθρώπινο διψᾷ·
 33. τρέχει, τρέχει ὅλα τὰ δάση,
 τὰ λαγκάδια, τὰ βουνά,

κι ὅπου φθάσει, ὅπου περάσει,
 φρίκη, θάνατος, ἐρμιά·
 34. Ἐρμιά, θάνατος καὶ φρίκη
 ὅπου ἐπέρασες κι ἐσύ·
 ξίφος ἔξω ἀπὸ τὴ θήκη
 πλέον ἀνδρείαν σοῦ προξενεῖ.
 35. Ἰδοῦ, ἐμπρός σου ὁ τοῖχος στέκει
 τῆς ἀθλίας Τριπολιτσᾶς·
 τῶρα τρόμου ἀστροπελέκι
 νὰ τῆς ρίψης πιθυμᾶς.
 36. Μεγαλόψυχο τὸ μάτι
 δείχνει πάντα ὅπως νικεῖ,
 κι ἂς εἶν' ἄρματα γεμάτη
 καὶ πολέμιαν χλαλοή.
 37. Σοῦ προβαίνουνε καὶ τρίζουν
 γιὰ νὰ ἰδῆς πῶς εἶν' πολλὰ·
 δὲν ἀκοῦς πού φοβερίζουν
 ἄνδρες μύριοι καὶ παιδιὰ;
 38. Λίγα μάτια, λίγα στόματα
 θὰ σᾶς μείνουνε ἀνοιχτά.
 γιὰ νὰ κλαύσετε τὰ σώματα
 πού θε νὰ 'βρῃ ἡ συμφορά!
 39. Κατεβαίνουνε, καὶ ἀνάφτει
 τοῦ πολέμου ἀναλαμπή·
 τὸ τουφέκι ἀνάβει, ἀστράφτει,
 λάμπει, κόφτει τὸ σπαθί.
 40. Γιατὶ ἡ μάχη ἐστάθη ὀλίγη;
 Λίγα τὰ αἵματα γιὰτί;
 Τὸν ἐχθρὸ θωρῶ νὰ φύγη
 καὶ στὸ κάστρο ν' ἀνεβῇ.
 41. Μέτρα... Εἶν' ἄπειροι οἱ φευγάτοι,
 ὁποῦ φεύγοντας δειλιοῦν·
 τὰ λαβώματα στὴν πλάτη
 δέχοντ', ὥστε ν' ἀνεβοῦν.
 42. Ἐκεῖ μέσα ἀκαρτερεῖτε
 τὴν ἀφεύγατη φθορά·

νὰ, σᾶς φθάνει· ἀποκριθεῖτε
 στῆς νυκτὸς τὴ σκοτεινιά!
 43. Ἀποκρίνονται καὶ ἡ μάχη
 ἔτσι ἀρχίζει, ὁποῦ μακριὰ
 ἀπὸ ράχη ἐκεῖ σὲ ράχη
 ἀντιβούιζε φοβερά.
 44. Ἀκούω κούφια τὰ τουφέκια,
 ἀκούω σμίξιμο σπαθίων,
 ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια,
 ἀκούω τρίξιμο δοντιῶν.
 45. Ἄ! τί νύκτα ἦταν ἐκείνη
 πού τὴν τρέμει ὁ λογισμός;
 Ἄλλος ὕπνος δὲν ἐγίνει
 πάρεξ θάνατου πικρός.
 46. Τῆς σκηνῆς ἡ ὥρα, ὁ τόπος,
 οἱ κραυγές, ἡ ταραχὴ,
 ὁ σκληρόψυχος ὁ τρόπος
 τοῦ πολέμου, καὶ οἱ καπνοί,
 47. καὶ οἱ βροντὲς καὶ τὸ σκοτάδι
 ὁποῦ ἀντίσκοφτε ἡ φωτιά,
 ἐπαράσταιναν τὸν Ἄδη
 πού ἀκαρτέρειε τὰ σκυλιά·
 48. Τ' ἀκαρτέρειε. Ἐφαίνοντ' ἴσκιοι
 ἀναρίθμητοι, γυμνοί,
 κόρες, γέροντες, νεανίσκοι,
 βρέφη ἀκόμη εἰς τὸ βυζί.
 49. Ὅλη μαύρη μυρμηγκιάζει,
 μαύρη ἡ ἐντάφια συντροφιά,
 σὰν τὸ ροῦχο ὁποῦ σκεπάζει
 τὰ κρεβάτια τὰ στερνά.
 50. Τόσοι, τόσοι ἀνταμωμένοι
 ἐπετιοῦντο ἀπὸ τὴ γῆ,
 ὅσοι εἶν' ἄδικα σφαγμένοι
 ἀπὸ τούρκικην ὀργή.
 51. Τόσα πέφτουνε τὰ θέρι-
 σμένα ἀστάχια εἰς τοὺς ἀγρούς·

σχεδὸν ὅλα ἐκεῖα τὰ μέρη
ἐσκεπάζοντο ἀπ' αὐτοῦς.
52. Θαμποφέγγει κανέν' ἄστρο,
καὶ ἀναδεύοντο μαζί,
ἀνεβαίνοντας τὸ κάστρο
μὲ νεκρώσιμη σιωπή.
53. Ἔτσι χάμου εἰς τὴν πεδιάδα,
μὲς στὸ δάσος τὸ πυκνό,
ὅταν στέλνει μίαν ἀχνάδα
μισοφέγγαρο χλωμό,
54. Ἐὰν οἱ ἄνεμοι μὲς στ' ἄδεια
τὰ κλαδιὰ μουγκοφυσοῦν,
σειοῦνται, σειοῦνται τὰ μαυράδια,
ὅπου οἱ κλῶνοι ἀντικτυποῦν.
55. Μὲ τὰ μάτια τους γυρεύουν
ὅπου εἶν' αἵματα πηχτά,
καὶ μὲς στὰ αἵματα χορεύουν
μὲ βρυχίσματα βραχνά·
56. καὶ χορεύοντας μανίζουν
εἰς τοὺς Ἑλλήνες κοντά,
καὶ τὰ στήθια τοὺς ἐγγίζουσιν
μὲ τὰ χέρια τὰ ψυχρά.
57. Ἐκεῖο τὸ ἔγγισμα πηγαίνει
βαθεῖα μὲς στὰ σωθικά,
ὅθεν ὅλη ἡ λύπη βγαίνει,
καὶ ἄκρα αἰσθάνονται ἀσπλαχνία.
58. Τότε αὐξάνει τοῦ πολέμου
ὁ χορὸς τρομακτικά,
σὰν τὸ σκόρπισμα τοῦ ἀνέμου
στοῦ πελάου τὴ μοναξιά.
59. Κτυποῦν ὅλοι ἀπάνου κάτω·
κάθε κτύπημα ποῦ ἐβγῇ
εἶναι κτύπημα θανάτου
χώρις νὰ δευτερωθῇ.
60. Κάθε σῶμα ἰδρώνει, ρέει·
λὲς κι ἐκεῖθεν ἡ ψυχὴ

ἀπ' τὸ μῖσος ποῦ τὴν καίει
πολεμάει νὰ πεταχθῇ.
61. Τῆς καρδιᾶς κτυπιαίς βροντᾶνε
μὲς στὰ στήθια τοὺς ἄργά,
καὶ τὰ χέρια ὅπου χουμᾶνε
περισσότερο εἶν' γοργά.
62. Οὐρανὸς γι' αὐτοὺς δὲν εἶναι,
οὐδὲ πέλαγο, οὐδὲ γῆ·
γι' αὐτοὺς ὅλους τὸ πᾶν εἶναι
μαζωμένο ἀντάμα ἐκεῖ.
63. Τόση ἡ μάνητα κι ἡ ζάλη,
ποῦ στοχάζεσαι μὴ πῆς
ἀπὸ μία μεριά καὶ ἀπ' ἄλλη
δὲν μείνῃ ἓνας ζωντανός.
64. Κοίτα χέρια ἀπελπισμένα
πῶς θερίζουνε ζωές!
Χάμου πέφτουνε κομμένα
χέρια, πόδια, κεφαλές,
65. καὶ παλάσκες καὶ σπαθία
μὲ ὀλοσκόρπιστα μυαλά,
καὶ μὲ ὀλόσχιστα κρανία,
σωθικὰ λαχταριστά.
66. Προσοχὴ καμιὰ δὲν κάνει
κανεῖς, ὄχι, εἰς τὴ σφαγὴ·
πᾶνε πάντα ἐμπρός. Ὡ, φθάνει,
φθάνει· ἔως πότε οἱ σκοτωμοί;
67. Ποιὸς ἀφήνει ἐκεῖ τὸν τόπο,
πάρεξ ὅταν ξαπλωθῇ;
Δὲν αἰσθάνονται τὸν κόπο
καὶ λὲς κι εἶναι εἰς τὴν ἀρχή.
68. Ὀλιγόστευαν οἱ σκύλοι,
καὶ «Ἀλλᾶ», ἐφώναζαν, «Ἀλλᾶ»,
καὶ τῶν Χριστιανῶν τὰ χεῖλη
«φωτιά», ἐφώναζαν, «φωτιά».
69. Λιονταρόψυχα, ἐκτυπιοῦντο,
πάντα ἐφώναζαν «φωτιά»,

καὶ οἱ μιαιοὶ κατασκορπιοῦντο,
πάντα σκούζοντας «Ἀλλᾶ».
70. Παντοῦ φόβος καὶ τρομάρα
καὶ φωνὲς καὶ στεναγμοί·
παντοῦ κλάψα, παντοῦ ἀντάρα,
καὶ παντοῦ ξεψυχισμοί.
71. Ἦταν τόσοι! Πλέον τὸ βόλι
εἰς τ' αὐτιά δὲν τοὺς λαλεῖ.
Ὅλοι χάμου ἐκείτοντ' ὅλοι
εἰς τὴν τέταρτην αὐγὴ.
72. Σὰν ποτάμι τὸ αἶμα ἐγίνη
καὶ κυλάει στὴ λαγκαδιά,
καὶ τὸ ἄθωο χόρτο πίνει
αἶμα ἀντὶς γιὰ τὴ δροσιά.
73. Τῆς αὐγῆς δροσάτο ἀέρι,
δὲν φυσᾷς τώρα ἐσὺ πλεῖο
στῶν ψευδόπιστων τὸ ἀστέρι·
φύσα, φύσα εἰς τὸ ΣΤΑΥΡΟ!
74. Ἀπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
75. Τῆς Κορίνθου ἰδοὺ καὶ οἱ κάμποι·
δὲν λάμπ' ἥλιος μοναχά
εἰς τοὺς πλάτανους, δὲν λάμπει
εἰς τ' ἀμπέλια, εἰς τὰ νερά.
76. Εἰς τὸν ἥσυχον αἰθέρα
τῶρα ἄθωα δὲν ἀντηχεῖ
τὰ λαλήματα ἢ φλογέρα,
τὰ βελάσματα τὸ ἀρνί.
77. Τρέχουν ἄρματα χιλιάδες
σὰν τὸ κύμα εἰς τὸ γιαλό,
ἀλλ' οἱ ἀνδρεῖοι παλληκαράδες
δὲν ψηφοῦν τὸν ἀριθμό.
78. Ὡ τρακόσιοι, σηκωθεῖτε
καὶ ξανάλθετε σέ μας·

τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδεῖτε
πόσο μοιάζουνε μὲ σας.
79. Ὅλοι ἐκεῖνοι τὰ φοβοῦνται
καὶ μὲ πάτημα τυφλό
εἰς τὴν Κόρινθο ἀποκλειοῦνται
κι ὅλοι χάνονται ἀπ' ἐδῶ.
80. Στέλνει ὁ ἄγγελος τοῦ ὀλέθρου
πεῖνα καὶ θανατικό,
ποῦ μὲ σχῆμα ἐνὸς σκελέθρου
περπατοῦν ἀντάμα οἱ δυό·
81. καὶ πεσμένα εἰς τὰ χορτάρια
ἀπεθαίνανε παντοῦ
τὰ θλιμμένα ἀπομεινάρια
τῆς φυγῆς καὶ τοῦ χαμοῦ.
82. Κι ἐσὺ ἀθάνατη, ἐσὺ θεία,
ποῦ ὅ,τι θέλεις ἡμπορεῖς.
εἰς τὸν κάμπο, Ἐλευθερία,
ματωμένη περπατεῖς.
83. Στὴ σκιά χεροπιασμένες,
στὴ σκιά βλέπω κι ἐγὼ
κρινὸδάχτυλες παρθένες
ὅπου κάνουνε χορό.
84. Στὸν χορὸ γλυκογυρίζουν
ὠραία μάτια ἐρωτικά,
καὶ εἰς τὴν αὔρα κυματίζουν
μαῦρα, ὀλόχρυσά μαλλιά.
85. Ἡ ψυχὴ μου ἀναγαλλιάζει
πῶς ὁ κόρφος καθεμῆς
γλυκοβύζαστο ἐτοιμάζει
γάλα ἀνδρείας κι ἐλευθερίας.
86. Μὲς στὰ χόρτα, τὰ λουλούδια,
τὸ ποτήρι δὲν βαστά·
φιλελεύθερα τραγουδία
σὰν τὸν Πίνδαρο ἐκφωνῶ.
87. Ἀπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,

καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
88. Πηγες εἰς τὸ Μεσολόγγι
τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
μέρα ποὺ ἀνθισαν οἱ λόγγοι
γιά τὸ τέκνο τοῦ Θεοῦ.
89. Σοῦ ἴλθε ἐμπρὸς λαμποκοπώντας
ἡ Θρησκεία μ' ἓναν σταυρό,
καὶ τὸ δάκτυλο κινώντας
ὅπου κινεῖ τὸν οὐρανό,
90. «σ' αὐτό», ἐφώναζε, «τὸ χῶμα
στάσου ὀλόρθη, Ἐλευθεριά!».
Καὶ φιλώντας σου τὸ στόμα
μπαίνει μὲς στὴν ἐκκλησιά.
91. Εἰς τὴν τράπεζα σιμώνει,
καὶ τὸ σύγγεφο τὸ ἀχνό
γύρω γύρω της πυκνώνει
ποὺ σκορπάει τὸ θυμιατό.
92. Ἀγρικαίει τὴν ψαλμωδία
ὅπου ἐδίδαξεν αὐτή·
βλέπει τὴ φωταγωγία
στοὺς Ἀγίους ἐμπρὸς χυτή.
93. Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ ποὺ πλησιάζουν
μὲ πολλὴ ποδοβολή,
κι ἄρματ', ἄρματα ταραίζουν;
Ἐπετάχτηκες ἐσύ!
94. Ἄ! τὸ φῶς ποὺ σὲ στολίζει,
σὰν ἡλίου φεγγοβολή,
καὶ μακρόθεν σπινθηρίζει,
δὲν εἶναι, ὅχι, ἀπὸ τὴ γῆ.
95. Λάμπιν ἔχει ὅλη φλογώδη
χεῖλος, μέτωπο, ὀφθαλμός·
φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
κι ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.
96. Τὸ σπαθί σου ἀντισκάνει,
τρία πατήματα πατᾶς,

σὰν τὸν πύργο μεγαλώνεις,
κι εἰς τὸ τέταρτο κτυπᾶς.
97. Μὲ φωνὴ ποὺ καταπείθει
προχωρώντας ὁμιλεῖς:
«Σήμερ', ἄπιστοι, ἐγεννήθη,
ναί, τοῦ κόσμου ὁ Λυτρωτής.
98. Αὐτὸς λέγει, ἀφοκρασθήτε
«Εγὼ εἰμ' Ἄλφα, Ὁμέγα ἐγώ·
πέστε, ποὺ θ' ἀποκρυφθῇτε
ἐσεῖς ὅλοι, ἂν ὀργισθῶ;
99. Φλόγα ἀκοίμητην σας βρέχω,
πού, μ' αὐτὴν ἂν συγκριθῇ
κεῖνη ἢ κάτω ὅπου σας ἔχω,
σὰν δροσιὰ θέλει βρεθῇ.
100. Κατατρώγει, ὡσὰν τὴ σχίζα,
τόπους ἄμετρα ὑψηλοῦς,
χῶρες, ὅρη ἀπὸ τὴ ρίζα,
ζῶα καὶ δέντρα καὶ θνητούς.
101. Καὶ τὸ πᾶν τὸ κατακαίει,
καὶ δὲν σώζεται πνοή,
πάρεξ τοῦ ἀνεμου ποὺ πνέει
μὲς στὴ στάχτη τὴ λεπτή».
102. Κάποιος ἤθελε ἐρωτήση
Τοῦ θυμοῦ Του εἰς' ἀδελφή;
Ποιὸς εἶν' ἄξιος νὰ νικήσῃ
ἢ μὲ σὲ νὰ μετρηθῇ;
103. Ἡ γῆ αἰσθάνεται τὴν τόση
τοῦ χεριοῦ σου ἀνδραγαθία,
ποὺ ὅλην θέλει νὰ θανατώσῃ
τὴ μισόχριστη σπορά.
104. Τὴν αἰσθάνονται καὶ ἀφρίζουν
τὰ νερά, καὶ τ' ἀγρικῶ
δυνατὰ νὰ μουνμουρίζουν
σὰν νὰ ρυάζετο θηριό.
105. Κακορίζικοι, ποὺ πᾶτε
τοῦ Ἀχελώου μὲς τὴν ροή

καὶ πιδέξια πολεμᾶτε
ἀπὸ τὴν καταδρομὴ
106. νὰ ἀποφύγετε! Τὸ κύμα
ἔγινε ὅλο φουσκωτό·
ἐκεῖ εὐρήκατε τὸ μνημα
πρὶν νὰ εὐρεῖτε ἀφανισμό.
107. Βλασφημάει, σκούζει, μουγκρίζει
κάθε λάρυγγας ἐχθροῦ,
καὶ τὸ ρεῦμα γαργαρίζει
τὲς βλασφήμιες τοῦ θυμοῦ.
108. Σφαλερὰ τετραποδίζουν
πληθος ἄλογα, καὶ ὀρθὰ
τρομασμένα χλιμιντρίζουν
καὶ πατοῦν εἰς τὰ κορμιά.
109. Ποιὸς στὸ σύντροφον ἀπλώνει
χέρι, ὡσὰν νὰ βοηθηθῇ·
ποιὸς τὴ σάρκα τοῦ δαγκώνει
ὅσο ποὺ νὰ νεκρωθῇ.
110. Κεφαλὰς ἀπελπισμένες,
μὲ τὰ μάτια πεταχτά,
κατὰ τ' ἄστρα σηκωμένες
γιά τὴν ὕστερη φορὰ.
111. Σβιέται -αὐξάνοντας ἡ πρώτη
τοῦ Ἀχελώου νεροσυρμὴ-
τὸ χλιμίντρισμα καὶ οἱ κρότοι
καὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ γογγυσμοί.
112. Ἔτσι ν' ἀκούα νὰ βουίξῃ
τὸν βαθὺν Ὠκεανό,
καὶ στὸ κύμα του νὰ πνίξῃ
κάθε σπέρμα ἀγαρηνό!
113. Καὶ ἐκεῖ ποὺ 'ναὶ ἡ Ἁγία Σοφία
μὲς στοὺς λόφους τοὺς ἐπτά,
ὅλα τ' ἄψυχα κορμιά,
βραχοσύντριφτα, γυμνά,
114. σωριασμένα νὰ τὰ σπρώξῃ
ἢ κατὰρα τοῦ Θεοῦ,

κι ἀπ' ἐκεῖ νὰ τὰ μαζώξῃ
ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φεγγαριοῦ.
115. Κάθε πέτρα μνημα ἄς γένει,
κι ἡ Θρησκεία κι ἡ Ἐλευθεριά
μ' ἀργὸ πάτημα ἄς πηγαίνει
μεταξύ τους καὶ ἄς μετρά.
116. Ἐνα λείψανο ἀνεβαίνει
τεντωτό, πιστομητό,
κι ἄλλο ξάφνου κατεβαίνει
καὶ δὲν φαίνεται, καὶ πλειὸ
117. καὶ χειρότερα ἀγριεῖ
καὶ φουσκώνει ὁ ποταμός·
πάντα, πάντα περισσεύει
πολὺ φλοίσβισμα καὶ ἀφρός.
118. Ἄ, γιατί δὲν ἔχω τώρα
τὴ φωνὴ τοῦ Μωυσῆ;
Μεγαλόφωνα τὴν ὥρα
ὅπου ἐσβιοῦντο οἱ μισητοί,
119. τὸν Θεὸν εὐχαριστοῦσε
στοῦ πελάου τὴ λύσσα ἐμπρός,
καὶ τὰ λόγια ἠχολογοῦσε
ἀναρίθμητος λαός.
120. Ἀκλουθάει τὴν ἁρμονία
ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀαρών,
ἡ προφήτισσα Μαρία,
μ' ἓνα τύμπανο τερπνόν
121. καὶ πηδοῦν ὅλες οἱ κόρες
μὲ τσ' ἀγκάλες ἀνοικτές,
τραγουδώντας, ἀνθοφόρες,
μὲ τὰ τύμπανα κι ἐκεῖς.
122. Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι
ποὺ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.
123. Εἰς αὐτήν, εἶν' ἔακουσμένο,
δὲν νικιέσαι ἐσὺ ποτέ·

ὅμως, ὄχι, δὲν εἶν' ξένο
καὶ τὸ πέλαγο γιὰ σέ.
124. Τὸ στοιχεῖον αὐτὸ ξαπλώνει
κύματ' ἄπειρα εἰς τὴ γῆ,
μὲ τὰ ὅποια τὴν περιζώνει,
κι εἶναι εἰκόνα σου λαμπρή.
125. Μὲ βρυχίσματα σαλεύει
ποὺ τρομάζει ἡ ἀκοή·
κάθε ξύλο κινδυνεύει
καὶ λιμνιώνα ἀναζητεῖ.
126. Φαίνεται' ἔπειτα ἡ γαλήνη
καὶ τὸ λάμψιμο τοῦ Ἡλιοῦ,
καὶ τὰ χρώματα ἀναδίνει
τοῦ γλαυκότατου οὐρανοῦ.
127. Δὲν νικιέσαι, εἶν' ξακουσμένο,
στὴν ξηρὰν ἐσὺ ποτέ·
ὅμως ὄχι δὲν εἶν' ξένο
καὶ τὸ πέλαγο γιὰ σέ.
128. Περνοῦν ἄπειρα τὰ ξάρτια,
καὶ σὰν λόγγος στριμωχτὰ
τὰ τρεχούμενα κατάρτια,
τὰ ὀλοφούσκωτα πανιά.
129. Σὺ τὲς δύνამές σου σπρώχνεις,
καὶ ἀγκαλὰ δὲν εἶν' πολλές,
πολεμώντας, ἄλλα διώχνεις,
ἄλλα παίρνεις, ἄλλα καῖς.
130. Μ' ἐπιθύμια νὰ τηράζης
δυὸ μεγάλα σὲ θωρῶ,
καὶ θανάσιμον τινάζεις
ἐναντίον τους κεραυνό.
131. Πιάνει, αὐξάνει, κοκκινίζει,
καὶ σηκώνει μιὰ βροντή,
καὶ τὸ πέλαο χρωματίζει
μὲ αἱματόχρωμη βαφή.
132. Πνίγοντ' ὅλοι οἱ πολεμάρχοι
καὶ δὲν μνέσκει ἓνα κορμί·

χαίρου, σκιά τοῦ Πατριάρχου,
ποὺ σὲ πέταξαν ἐκεῖ.
133. Ἐκρυφόσμιγαν οἱ φίλοι
μὲ τσ' ἐχθροὺς τους τὴ Λαμπρή,
καὶ τοὺς ἔτρεμαν τὰ χεῖλη
δίνοντάς τὰ εἰς τό φιλί.
134. Κειῖς τὲς δάφνες ποὺ ἐσκορπίστε
τῶρα πλέον δὲν τὲς πατεῖ,
καὶ τὸ χέρι ὁποῦ ἐφιλήστε
πλέον, ἄ, πλέον δὲν εὐλογεῖ.
135. Ὅλοι κλάψτε· ἀποθαμένος
ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησιᾶς·
κλάψτε, κλάψτε· κρεμασμένος
ὡσὰν νὰ 'τανε φονιάς!
136. Ἐχει ὀλάνοικτο τὸ στόμα
π' ὤρες πρῶτα εἶχε γευθεῖ
τ' Ἁγίον Αἶμα, τ' Ἁγίον Σῶμα·
λὲς πὼς θὲ νὰ ξαναβγῇ
137. ἡ κατάρτα ποὺ εἶχε ἀφήσει,
λίγο πρὶν νὰ ἀδικηθῇ,
εἰς ὅποιον δὲν πολεμήσει
καὶ ἡμπορεῖ νὰ πολεμῇ.
138. Τὴν ἀκούω, βροντάει, δὲν παύει
εἰς τὸ πέλαγο, εἰς τὴ γῆ,
καὶ μουγκρίζοντας ἀνάβει
τὴν αἰώνιαν ἀστραπή.
139. Ἡ καρδιά συχνοσπαράζει.
Πλὴν τί βλέπω; Σοβαρὰ
νὰ σωπάσω μὲ προστάζει
μὲ τὸ δάκτυλο ἡ Θεά.
140. Κοιτάει γύρω εἰς τὴν Εὐρώπην
τρεῖς φορὲς μ' ἀνησυχία·
προσηλώνεται κατόπι
στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀρχινᾷ:
141. «Παλληκάρια μου, οἱ πολέμοι
γιὰ σας ὅλοι εἶναι χαρά,

καὶ τὸ γόνα σας δὲν τρέμει
στοὺς κινδύνους ἐμπροστά.
142. Ἀπ' ἐσᾶς ἀπομακραίνει
κάθε δύναμη ἐχθρική,
ἀλλὰ ἀνίκητη μιὰ μένει
ποὺ τὲς δάφνες σας μαδεῖ.
143. Μία, ποὺ ὅταν ὡσὰν λύκοι
ξαναρχόστενε ζεστοί,
κουρασμένοι ἀπὸ τὴ νίκη,
ἄχ! τὸν νοῦ σᾶς τυραννεῖ.
144. Ἡ Διχόνοια ποὺ βαστάει
ἓνα σκῆπτρο ἡ δολερὴ
καθενὸς χαμογελάει,
«πάρ' το», λέγοντας, «καὶ σύ.»
145. Κεῖο τὸ σκῆπτρο ποὺ σᾶς δείχνει
ἔχει ἀλήθεια ὠραία θωριά·
μὴν τὸ πιάστε, γιατί ρίχνει
εἰς δάκρυα θλιβερά.
146. Ἀπὸ στόμα ὁποῦ φθονάει,
παλληκάρια, ἄς μὴν πωθῇ,
πὼς τὸ χέρι σας κτυπάει
τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κεφαλή.
147. Μὴν εἰποῦν στὸ στοχασμό τους
τὰ ξένα ἔθνη ἀληθινά:
«Ἐὰν μισοῦνται ἀνάμεσό τους
δὲν τοὺς πρέπει ἐλευθερία».
148. Τέτοια ἀφήστενε φροντίδα·
ὅλο τὸ αἶμα ὁποῦ χυθῇ
γιὰ θρησκεία καὶ γιὰ πατρίδα
ὅμοιαν ἔχει τὴν τιμή.
149. Στὸ αἶμα αὐτό, ποὺ δὲν πονεῖτε
γιὰ πατρίδα, γιὰ θρησκεία,
σᾶς ὀρκίζω, ἀγκαλιασθῆτε
σὰν ἀδελφία γκαρδιακά.
150. Πόσο λείπει, στοχασθῆτε,
πόσο ἀκόμη νὰ παρθῇ·

πάντα ἡ νίκη, ἂν ἐνωθῆτε,
πάντα ἐσᾶς θ' ἀκολουθεῖ.
151. Ὡς ἀκουσμένοι εἰς τὴν ἀνδρεία!
Καταστήστε ἓναν Σταυρὸ
καὶ φωνάζετε μὲ μία:
«Βασιλεῖς, κοιτάξτ' ἐδῶ!
152. Τὸ σημεῖον ποὺ προσκυνᾶτε
εἶναι τοῦτο, καὶ γι' αὐτὸ
ματωμένους μᾶς κοιτᾶτε
στὸν ἀγῶνα τὸν σκληρό.
153. Ἀκατάπαυστα τὸν βρίζουν
τὰ σκυλιὰ καὶ τὸν πατοῦν
καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀφανίζουν,
καὶ τὴν πίστι ἀναγελοῦν.
154. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἐσπάρθη, ἐχάθη
αἷμα ἀθῶο χριστιανικό,
ποὺ φωνάζει ἀπὸ τὰ βάθη
τῆς νυκτός: Νὰ ἐκδικηθῶ.
155. Δὲν ἀκοῦτε, ἐσεῖς εἰκόνες
τοῦ Θεοῦ, τέτοια φωνή:
Τῶρα ἐπέρασαν αἰῶνες
καὶ δὲν ἔπαυσε στιγμὴ.
156. Δὲν ἀκοῦτε; Εἰς κάθε μέρος
σὰν τοῦ Ἀβελ καταβοᾷ·
δὲν εἶν' φύσημα τοῦ ἁέρος
ποὺ σφυρίζει εἰς τὰ μαλλιά.
157. Τί θὰ κάμετε; Θ' ἀφήστε
νὰ ἀποκτήσωμεν ἐμεῖς
λευθερίαν, ἢ θὰ τὴν λύστε
ἐξ αἰτίας πολιτικῆς;
158. Τοῦτο ἀνίσως μελετᾶτε
ἰδοὺ ἐμπρὸς σας τὸν Σταυρό:
Βασιλεῖς, ἐλάτε, ἐλάτε,
καὶ κτυπήσετε κι ἐδῶ!»

Αλυσμόντες Πατρίδες

Επιμέλεια: **Ηλία Ανδρέου**

Ήταν εφικτή η διατήρηση της Ιωνίας;

Ήταν αναπόφευκτη η ήττα;

Στους ιστορικούς αρέσουν οι ερωτήσεις για το «αναπόφευκτο» μιας ιστορικής εξέλιξης. Τους αρέσει ειδικά να αμφισβητούν τέτοιους χαρακτήρες «αναπόφευκτου» στην ιστορία. Η συζήτηση δεν στερείται ενδιαφέροντος. Το ότι κάτι έγινε το καθιστά περίπου αυτονόητο στο μυαλό των παρατηρητών. Σπανίως έχει ένα ανθρώπινο ον τη δυνατότητα να σκεφθεί όλες τις πιθανές εκδοχές που θα ήταν δυνατές εάν είχε ακολουθηθεί ένα διαφορετικό «ιστορικό μονοπάτι».

Και εμείς συμμεριζόμαστε τη δυσπιστία της ιστορικής κοινότητας απέναντι στις ιδέες περί του αναπόφευκτου. Ακόμη και όταν γίνεται λόγος για «αναπόφευκτη» ήττα της Ελλάδας στη Μικρά Ασία. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται ότι δεν υπήρχαν τεράστιες αντικειμενικές δυσχέρειες στο ελληνικό μικρασιατικό εγχείρημα. Ως τέτοιες έχουν επισημανθεί, μεταξύ άλλων:

- Η επιβαρυνόμενη γεωπολιτική θέση της ζώνης της Σμύρνης. Μια περιοχή με οριακή ελληνική πλειοψηφία έπρεπε να «κρατηθεί» ως προγεφύρωμα σε μια εκτεταμένη εδαφική μάζα με συμπαγείς αλλοεθνείς πληθυσμούς. Επιπλέον, η αποκοπή της Σμύρνης από τη μικρασιατική ενδοχώρα με την παρεμβολή ενός διεθνούς συνόρου είναι φανερό ότι θα έπληττε τον οικονομικό της ρόλο ως βα-

σικού λιμένα αυτής της ενδοχώρας.

- Η δυσμενής γεωγραφική διαμόρφωση της ζώνης της Σμύρνης. Η περιοχή δεν διέθετε φυσικά σύνορα, ποτάμια ή ορεινά. Οι μεγάλοι ποταμοί και οι ορεινοί όγκοι τοποθετούνται οριζόντια στον χάρτη. Προσφέρουν έτσι διόδους εισβολής παρά εμπόδια σε έναν εισβολέα.

- Το μέγεθος της στρατιωτικής και οικονομικής προσπάθειας που θα απαιτείτο. Για να κρατηθεί η ζώνη της Σμύρνης, έπρεπε να υπάρχει πολύς στρατός έναντι της τουρκικής αντιδράσεως και να γίνει η ανάλογη οικονομική επένδυση, από μια χώρα που βρισκόταν σε πόλεμο σχεδόν διαρκώς από το 1912 και είχε (όπως όλοι οι εμπόλεμοι εκτός των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας) πρακτικά χρεωκοπήσει κατά τον Μεγάλο Πόλεμο. Βέβαια, το μέγεθος της προσπάθειας και του κόστους θα κυμαινόταν ανάλογα με τη δύναμη της τουρκικής αντιδράσεως (εάν γιγαντωνόταν το κίνημα του Κεμάλ ή όχι), αλλά και πάλι θα υπήρχε.

- Ο Εθνικός Διχασμός. Ήταν ακόμη πιο δύσκολο να επιτευχθούν οι στόχοι όταν η κάθε κυβέρνηση μπορούσε να βασίζεται μόνον στους μίσους αξιωματικούς του στρατού (επειδή θα είχε αποτάξει τους άλλους μισούς, υποστηρικτές της αντίπαλης παρατάξεως), ενώ θα είχε

να αντιμετωπίσει τη λυσσώδη αντίδραση της αντιπολιτεύσεως στο πλαίσιο όχι μιας συνήθους, έστω έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, αλλά ενός Εθνικού Διχασμού, ρήγματος που είχε όχι μόνον πολιτικά αλλά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά.

- Η διατήρηση της συμμαχίας που έφερε την Ελλάδα στις ακτές της Μικρής Ασίας δεν ήταν εύκολο εγχείρημα και οπωσδήποτε δεν ήταν αυτονόητο. Οι έριδες μεταξύ Βρετανίας και Γαλλίας καθώς και η αντιπαλότητα της Ιταλίας μπορούσαν να υποσκάψουν την ελληνική διπλωματική και στρατιωτική θέση.

- Το γεγονός ότι ο διαμελισμός όχι πλέον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αλλά του τελευταίου εδάφους που λειτούργουσε ως εξ ανάγκης «μπτέρα πατρίδα», της Μικρής Ασίας, θα προκάλούσε με τον έναν ή τον άλλο τρόπο την αντίδραση των Τούρκων. Έχει προσφύως λεχθεί (οπωσδήποτε, με εμφανώς φιλοτουρκική διάθεση) ότι ακόμη και ένας μεγάλος ασθενής (αναφορά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία) δεν κάθεται να τον φάνε ζωντανό. Το τι γίνεται βέβαια όταν ο αντιδρών, ασθενής ή μη, τρώει τους άλλους ζωντανούς είναι άλλη υπόθεση. Ας ρωτήσουν, πέραν των Ελλήνων της Μικρής Ασίας και της Θράκης, τους Αρμενίους ή τους Ασσυρίους.

Ήταν λοιπόν εξ αρχής χαμένη υπόθεση η μικρασιατική «σπινί» της Ελλάδας; Η απάντηση δεν είναι καθόλου εύκολη. Επειδή στα παραπάνω επιχειρήματα μπορεί να αντιπαρεθεί ο σχεδιασμός του Βενιζέλου το 1919-20. Ο ελ-

ληνικός στρατός πήγε σε μια περιοχή με πολύ μεγάλο και ισχυρό ελληνικό στοιχείο. Επιπλέον, δεν πήγε μόνος του: παρόντες σε πρώην οθωμανικά εδάφη στην Πόλη και τη Μικρά Ασία ήταν επίσης οι Βρετανοί, οι Γάλλοι και οι Ιταλοί. Και στα ανατολικά σχηματιζόταν ένα ακόμη κράτος, το αρμενικό, που ελπίζόταν ότι θα εξισορροπούσε την όποια αντίδραση. Το 1919 κάποιος πολύ αξιπιστος αντίπαλος δεν υπήρχε στην ενδοχώρα της Ανατολίας. Ο Κεμάλ ισχυροποιήθηκε, πράγματι, αλλά σε μεταγενέστερη φάση, όταν λόγω των εκλογών του 1920 είχε αποσαθρωθεί η συμμαχία που επέτρεψε στον Βενιζέλο να στείλει τον στρατό στη Μικρά Ασία. Κατόπιν, μαζί με τη Σοβιετική Ρωσία, ο Κεμάλ έκανε στην Αρμενία περίπου αυτό που έκαναν στην Πολωνία ο Χίτλερ και ο Στάλιν το 1939: τη διαμέλισε.

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τι θα είχε γίνει αν δεν είχε χάσει ο Βενιζέλος τις εκλογές του 1920. Είναι πιθανόν να μην είχε διαλυθεί ο διεθνής συνασπισμός που τον στήριζε. Είναι πιθανόν οι εξελίξεις να ήταν δυσμενείς. Είμαστε όμως σίγουροι ότι, σε περίπτωση που είχε κερδίσει τις εκλογές του 1920 ο Βενιζέλος, ακόμη και εάν ηττώτο στον πόλεμο, θα είχε διαχειριστεί πολύ καλύτερα την ήττα από αυτό που έγινε το 1922. Σε τελική ανάλυση, ακόμη και εάν θεωρήσουμε αναπόφευκτη την ήττα, το ίδιο το «1922», δηλαδή αυτής της εκτάσεως η καταστροφή, όπως εμείς σήμερα τη γνωρίζουμε επειδή συνέβη, δεν ήταν αναπόφευκτη.

Ἐπιδρομή ληστῶν στίς Πάδες τό 1878

Ἐπιμέλεια: Χ. Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Ἀπό τήν ἀθηναϊκή ἐφημερίδα «Ἐφημερίς», φ. 256/1878, ἀναδημοσιεύω ἐδῶ τήν εἰδησὴ της γιά ἐπιδρομή στίς Πάδες 30 ληστῶν, οἱ ὅποιοι, λόγῳ ἀρνήσεως τῶν χωριανῶν νά δώσουν τά αἰτηθέντα χρήματα, πυρπόλησαν 16 ἀπό τίς 200 οἰκίες, σκότωσαν μέ ντουφέκια τύπου Σασεπῶ τρεῖς κατοίκους, τραυμάτισαν γυναικα καί αἰχμαλώτισαν χωριανό ἐπισκέπτη.

Τὸ παρελθόν Σάββατον, τήν 2 ὥραν τορκιστὶ τῆς ἡμέρας, ἔφθασαν περὶ τοὺς τριάκοντα λησταὶ εἰς τὸ χωρίον Πάδες, ἀριθμοῦν περὶ τὰς 200 οἰκίας. Εἰσελθόντες δὲ εἶδον μακρόθεν τρεῖς γυναῖκας, καθ' ὧν πυροβολήσαντες διὰ τῶν Σασεπῶ, ἐφόνευσαν τὰς δύο ἐξ αὐτῶν, τὴν δὲ τρίτην ἐπλήγωσαν καιρίως. Ἀκολουθῶς ἔδραμον εἰς τὸ χωρίον καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ, τούτων ἐρχομένων εἰδοποίησε τὸ χωρίον ἡ πληγωθεῖσα γυνή, ἕκαστος δὲ ἔδραμε τότε ὥπως ὑπερασπίσῃ τὸν οἶκον του. Νέος δὲ τις μόλις πρὸ 15 ἡμερῶν φθάσας εἰς τὴν πατρίδα του ἐκ Μακεδονίας, ἐτράπη δυστυχῶς πρὸς τὴν ὁδὸν ὅθεν ἤρχοντο οἱ λησταὶ καὶ ὅπου ἡ οἰκία του ἔκειτο. Ἰδόντες τοῦτο καὶ βεβαιωθέντες ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του ὅποιος ἦν, ἤρπασαν αὐτὸν ἀμέσως καὶ τις αὐθάδης ἐκτύπησεν αὐτὸν κατὰ μέτωπον διὰ τοῦ γιαταγανίου. Τότε δὲ θεία τις τούτου, ἰδοῦσα τὰ γινόμενα ἔσπευσε καὶ παρεκάλεσε τούτους νὰ μὴ τὸν φονεύσωσιν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κακοῦ μετέπεσεν εἰς τὸ χειρόν, διότι ἔλαβον αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν αἰχμάλωτον. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου οἱ λησταὶ, ἐκρουον τοὺς κώδωνας, ὥπως συναχθέντες οἱ κάτοικοι συμφωνήσωσι δόσιν ἀδροτάτην ὡς ἰδιαίτερον πρὸς τὴν ληστεϊαν φόρον. Τούτου δὲ μὴ γενομένου, ἔστρεψαν κατὰ τῶν μεγάρων τῶν πλουσιωτέρων, ἀλλὰ μὴ εὐρόντες ἐν αὐτοῖς οὐδέν, ἔθεσαν πῦρ εἰς μίαν συνοικίαν καὶ ἀπετέφρωσαν ὀκτὼ οἰκίας εἴτα δὲ ὀρμήσαντες καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἔκαυσαν ἐτέρας ὀκτὼ κατ' ἐκλογὴν. Προχωρήσαντες δὲ πρὸς τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκοντο αἱ κάτοικοι συνηθροισμένοι, ἐπυροβόλησαν κατ' αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως μὴ δυνάμενοι ἐκεῖνοι ν' ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς τὰ Σασεπῶ ἔφυγον, ἂν καὶ ἐξ αὐτῶν ὁ πλουσιώτερος ἐπέμεινε νὰ μείνωσιν καὶ νὰ κτυπήσωσιν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ τοῦτο, ὅπερ μόνος αὐτὸς ἔπραξεν. Ὡς ἐκ τούτου οἱ λησταὶ πυροβολήσαντες κατ' αὐτοῦ τὸν ἐπλήγωσαν εἰς τὸ δεξιὸν πλευρὸν, οὗτος δὲ μὴ δυνάμενος νὰ προχωρήσῃ ὅσον ἔπρεπε συνελήφθη καὶ κατεκρεουργήθη εἰς εἶδος κρέατος διὰ κεφτέ. Εὐτυχῶς ὅμως, μὴ δυνηθέντες νὰ πράξωσι πλεότερα ἀπεχώρησαν ἐκ τοῦ χωρίου Πάδες καὶ ἀνέβησαν εἰς τὰ ὄρη.

Ἀπὸ το βιβλίῳ του Χαρ. Πέτσκου "ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ".
(Ο Χ.Π. καταγόταν ἀπὸ το Μεσοβούνι Ζαγορίου)

Πολλὰ ἔχουν γραφτεῖ καὶ γράφονται γιὰ τον ξεριζωμὸ των δικῶν μας ἀπὸ τη Μ. Ἀσία. Στὸ παρὸν διήγημα θα δούμε καὶ μια ἄλλη πλευρά.

Ρουστὲμ ἁγὰς

ΚΟΝΤΕΥΕ νὰ ξημερώσει καὶ ποῦ νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος τὸν καημένο τὸ Ρουστὲμ Ἄγά. Γέννημα καὶ θρέμμα τῶν Γιαννίνων ἀπὸ πάππου πρὸς πάππου. "Ἐνας τύπος καλόκαρδου κι' ἀγαθοῦ Μουσουλμάνου, ποῦ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς δὲν τοῦχε ἀγγίζει τὴν ἀγνή του ψυχή. Πάντα γελαστός, ὑποχρεωτικὸς καὶ χαρούμενος, ἦταν ἀγαπητὸς ὄχι μονάχα ἀπὸ τοὺς ὁμοθρήσκους του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς καὶ τοὺς Ἑβραίους. Ἦταν Τοῦρκος κι' ὅμως τὰ τούρκικα δὲν τᾶξερε τόσο καλὰ ὅσο τὰ ρωμέικα, ποῦ τὰ μίλαε καὶ τᾶγραφε ὥπως ὅλοι μας. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν πῶ ὅτι μητρικὴ γλῶσσα μιᾶς μεγάλης μερίδος Τούρκων στὰ Γιάννενα ἦταν ἡ Ἑλληνική.

Εἴκοσι ὀλάκαιρα χρόνια ὑπηρετῆσε τὸ Ντοβλέτι ὁ Ρουστὲμ Ἄγάς, γιὰ νὰ βρεθῇ στὸ τέλος μονάχα μ' ἓνα ἀμῶνι κι' ἓνα σφυρί, ἀλμπάνης σ' ἓνα σοκάκι τῶν Γιαννίνων.

Καὶ τώρα ὕστερα ἀπὸ τόσοὺς κόπους καὶ θυσίες, ποῦ τὰ κατάφερε νὰ χτίσῃ ἓνα σπιτάκι νὰ θάλει μέσα τὴ φαμίλια του, τὸν διώχνουν. Δὲν τὸ χωροῦσε ὁ νόος του. Μὲ κανένα τρόπο δὲν μπορούσε νὰ τὸ παραδεχτεῖ καὶ νὰ τὸ πιστέψῃ. Πῶς εἶναι δυνατόν; Πῶς εἶναι δυνατό δυὸ τρεῖς ἄνθρωποι νὰ ἀποφασίζουν τίς τύχες τοῦ κόσμου; Μαζεύτηκαν κάπου στὴ φραγκιά κι' ἀφοῦ τὰ κουβέντισαν, ἔβγαλαν κατόπι ἓνα φετῶ καὶ εἶπαν: Ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν. Οἱ Χριστιανοὶ στὴ μητέρα Ἑλλάδα καὶ οἱ Μουσουλμάνοι στὴ μητέρα Τουρκία....

φύσηξε, αναστέναξε κι' άναψε τσιγάρο.

—Φτοῦ, νά πάρει ή όργή!... Πρόβατα είμεστε μπρέ νά μάς αλλάξουν; Ποιός τούς έδωκε αυτό τó δικαίωμα; Μάς ρώτησαν έμάς;...

Άνασκηκώθηκε στο κρεβάτι και κάθισε σταυροπόδι. Δίπλα του ή γυναίκα του ή φειζά Χανούμ, ξάγρυπνη κι' αυτή όλη τή νύχτα έκανε πώς τάχατες κοιμάται. Ό Ρουστέμ τήν κύτταξε με στοργή κι' ακούμπισε άπαλά άπαλά τó χέρι του πάνω στο κεφάλι της. Άναλογίστηκε τά δύσκολα, αλλά γεμάτα άγάπη κι' άφοσίωση χρόνια, που πέρασε μαζί της. Τή χαίδεψε στα μαλλιά και τής είπε τρυφερά:

—Φειζά, άγάπη μου, κοιμάσαι;

Καμμιά άπόκριση. Άναστέναξε παραπονεμένα.

—Κοιμήσου για στερνή φορά στο σπιτάκι μας, φειζά μου. Άῤριο θα μάς πάρουν από τή φωλιά μας, που σαν τά χελιδόνια μαζέψαμε πέτρα τήν πέτρα και ξύλο τó ξύλο για νά τή χτίσουμε... Θα μάς ξεριζώσουν από τή γή μας σαν άγκάθια, που φυτρώνουν στα χωράφια και τά πετάνε στη γράνα νά τά ξεράνει ό ήλιος... Πέρα στη μακρινή Άνατολή θα μάς ρίξουν φειζά... Στην κόκκινη μπιλιά, μανίτσα μου, εκεί που ψήνει ό ήλιος τó καρβέλι... Και κεί δέ θα ριζώσουμε εύκολα. Θα βασανιστούμε και θα ρέψουμε στα ξένα χώματα... Μακριά από τούς φίλους μας... Μακριά από τούς ανθρώπους, που άγαπήσαμε και μάς άγάπησαν... Δεν θα ξαναδούν τά μάτια μας τήν πανώρια μας λίμνη... Δεν θα ξαναπιούμε τά καλοκαιρινά θράῤα τόν καφέ μας στους άμπελοκήπους, φειζά άγάπη μου... Οὔτε θα ξανακούσουμε τά ιερά πουλιά μας τά λελέκια νά κροταλίζουν τά ράμφη τους... Στο ραμαζάνι δέ θα ξαναδεχτούμε τούς φίλους μας χριστιανούς νά μάς πούν εύχές και νά τούς κεράσουμε γλυκίσματα και σερμπέτια, που τάφτιαχνες τόσο όμορφα, φειζά μου... Οὔτε και μείς θα ξαναπαίμε στα σπία τών γειτόνων μας χριστιανών τó Πάσχα, νά τούς

πούμε χρόνια πολλά και νά μάς φιλέψουν κόκκινα αυγά και κουλουράκια...

Γυρόφερε τή ματιά του στο ξεγυμνωμένο σπία. Μονάχα τά ρούχα που κοιμόντουσαν είχαν άπομείνει. Όλα τ' άλλα πράγματα τάχαν φτιάξει μεγάλα δέματα για τó μακρινό ταξίδι.

Γύρισε τó κεφάλι που κατά πάνου και φώναξε με σπαραγμό από τά βάθη τής ψυχής του:

—Εσῶ όρε Άλλάχ, δέ βλέπεις τó μεγάλο κακό που γίνεται; Δέ βλέπεις όρε; Θάμπωσαν τά μάτια σου από τά γεράματα;

Τά λόγια τούτα τά πρόφερε με τέτοια όδύνη που τής φειζά χανούμ δέ βάσταξε άλλο ή καρδιά της νά κάνει τήν κοιμισμένη. Γύρισε άπότομα προς τó μέρος του, ανασκηκώθηκε κ' έκατσε δίπλα του.

—Ρουστέμ έφέντη μου, είπε, γιατί σεκλητίζεσαι και τρώς τήν καρδιά σου; Ό Άλλάχ είναι τόσο μεγάλος και τόσο καλός, που κανέναν δέν έχει για χάσιμο. Εκεί θα περάσουμε καλύτερα... Θα τó δείς... Θα ζήσουμε στο βασίλειο μας και στο δικό μας κόσμο...

Τήν πήραξε βαθειά στα όλόμαυρα μάτια της, που ζωγραφίζονταν ή θλίψη κ' ή άγωνία.

—Μά τó Θεό! Μά τόν Άλλάχ!... Παίρνω όρκο, φειζά... Δεν τά πιστεύεις οὔτε και σῶ αυτά που λές...

—Δέν άντέχω νά σε βλέπω νά στενάξεις και νά θαρυγκομάς, τού είπε. Μήπως έγώ δέν στενοχωριέμαι έφέντη μου; Άφου έτοι τó αποφάσισαν οί τρανοί, τί μπορούμε νά κάνουμε έμείς οί αδύναμοι; Αυτό είναι τó κισμέτ μας, Ρουστέμ...

—Τó κισμέτ!... Τó κισμέτ!... Πρόφερε δυό φορές κ' έπωσε σέ συλλοή.

Ό χανούμ τού χαίδεψε τó χέρι, ένῶ δυό κόμποι δάκρυα κύλησαν στα μάγουλά της.

—Κλαίς, φειζά; Γιατί κλαίς;

—Χωρίς νὰ τὸ θέλω, ἐφέντη... Μὰ τὸ θεό, χωρίς νὰ τὸ θέλω....

Σκούπισε τὰ μάτια της καὶ προσπάθησε νὰ συγκρατηθεῖ, μὰ χαμένος κόπος. Ἐγειρε τὸ κεφάλι της στὸ μαξιλάρι κι' ἄρχισε νὰ κλαίει σιγανὰ σιγανὰ, ἐνῶ ὁ Ρουστὲμ ἀνίκανος νὰ τὴν παρηγορήσει, προσπαθοῦσε μὲ κόπο νὰ συγκράτησε τὸ δικό του παράπονο, ποὺ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή κόντευε νὰ ξεσπάσει.

Πήδηξε ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ πλησίασε τὰ δυὸ τους παιδιά τὸ Μουσταφὰ καὶ τὸν Ἀλῆ, ποὺ τὸ ἓνα ἔντεκα καὶ τὸ ἄλλο ὀχτῶ χρονῶν κοιμόντουσαν κατάχαμα στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς κάμαρας κοντὰ στὸ παράθυρο. Ἐσκυψε πάνω τους νὰ τὰ κουκουλώσει μὲ τὴν κουβέρτα, μὰ παράξενο πρᾶμα οὔτε κι' αὐτὰ κοιμόντουσαν.

—Μπρέ!.. Μπρέ!.. Ξεφώνισε ὁ Ρουστὲμ. Γιατὶ δὲν κοιμᾶστε ὁρὲ σαϊτάνηδες; Αὔριο ἔχουμε στράτα μακρυνὴ ὁρὲ...

—Ἐγὼ νύσταζα πατέρα, ἀλλὰ ὁ Μουσταφᾶς ὅλο μὲ σκούνταε καὶ δὲ μ' ἄφηνε νὰ κοιμηθῶ... Ἀποκρίθηκε ὁ μικρὸς Ἀλῆς μὲ τὴ λεπτὴ φωνή του.

—Καὶ γιατί ὁρὲ Μουσταφᾶ δὲν ἄφηνες τὸ παιδί νὰ κοιμηθεῖ;

—Γιὰ συντροφιά, πατέρα... Δὲν εἶχα ὕπνο...

Ἡ ἀπόκριση τοῦ παιδιοῦ τὸν συγκίνησε ὥς τὰ κατάβαθα τῆς ψυχῆς του.

—Μπρέ, μπρέ!.. Εἶπε μέσα του, ὥς καὶ τὰ μικρὰ καταλαβαίνουν τὸ ἄδικο, ποὺ μᾶς γένεται.

—Καλὰ ἐσὺ δὲν εἶχες ὕπνο, εἶπε κατόπι, τὸν Ἀλῆ δὲν τὸ λυπήθηκες νὰ τὸν κρατήσεις ἄγρυπνο; Εἶναι κούτσικο καὶ ντελικάτο μπρέ...

Ἐκατσε χάμου, πῆρε τὸν μικρὸ Ἀλῆ στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἔσφιξε καὶ τὸν φίλησε.

—Ἀργεὶ πολὺ ἀκόμα νὰ φέξει... Κοιμήσου στὴν ἀγκαλιά μου Ἀλῆ νὰ χουζουρέψεις, γιατί αὔριο ἔχουμε δρόμο. Θὰ ταξιδέψουμε πολλὰ μερόνυχτα ὥσπου νὰ

φτάσουμε στὸν καταραμένο τόπο ποὺ μᾶς στέλνουν. Κοιμήσου... Ἄντε... Εἶσαι κούτσικο ἐσὺ καὶ δὲν κάνεις νὰ βασανίζεσαι.

Ὁ Ἀλῆς τοῦ χαμογέλασε μὲ τὰ μεγάλα του ἀστραφτερά μάτια.

—Ὅχι, δὲν κοιμᾶμαι πατέρα, γιατί ἅμα κοιμηθῶ θὰ φύγει μονάχος του ὁ Μουσταφᾶς...

—Τί; Τί εἶπες Ἀλῆ; Φώναζε παραξενεμένος ὁ Ρουστὲμ Ἀγᾶς.

—Μὴ Ἀλῆ!... Μὴ τὸ μαρτυρᾶς... παρακάλεσε ὁ Μουσταφᾶς καὶ ἀνασκηκώθηκε στὸ στρῶμα του.

—Γιατὶ μπρὲ νὰ μὴ τὸ μαρτυρήσει; Παρατήρησε θυμωμένα τὸ Μουσταφὰ ὁ Ρουστὲμ.

Χάιδεψε τὸν Ἀλῆ καὶ τὸν ξαναφίλησε.

—Ἐσὺ ὁρὲ Ἀλῆ, εἶσαι τὸ καλλίτερο παιδί μου. Ξέρεις ἐσὺ πόσο πολὺ σ' ἀγαπῶ ἐγώ. Θέλω νὰ μοῦ πεῖς τὴν ἀλήθεια. Ἀῖντε κούτσικο μου!... Ἀῖντε νὰ σὲ χαρῶ!... Ἀῖντε μπράβο... Τί πρᾶμα σοῦπε νὰ μὴ μαρτυρήσεις;

Ὁ μικρὸς τὸν κυττοῦσε στὰ μάτια καὶ συλλογίζονταν νὰ τὸ πεῖ ἢ νὰ μὴ τὸ πεῖ...

Ἀπὸ τὴ δύσκολη κείνη στιγμή τὸν ἔβγαλαν δυὸ σιγανὰ χτυπήματα στὸ παράθυρο καὶ μιὰ λεπτὴ καὶ συρτὴ φωνή: —Μουσταφᾶ!... Μουσταφᾶ!...

Ὁ Μουσταφᾶς πετάχτηκε ὁλόρθος κι' ὁ Ἀλῆς ἀνασκήρτησε στὴν ἀγκαλιά τοῦ πατέρα του φωνάζοντας χαρούμενα:

—Μουσταφᾶ ἦρθαν!...

Ἡ φειζὰ χανοῦμ διέκοψε τὸ βουβό της θρῆνο καὶ πετάχτηκε ἀναμαλλιασμένη.

—Ποιὸς εἶναι, ποὺ χτυπάει τέτοια ὥρα στὸ σπῆτι μας;

—Μὰ τὸν Ἀλλάχ τίποτα δὲ νογᾶω, ἀποκρίθηκε ὁ Ρουστὲμ. Τοῦτοι οἱ Σαϊτάνηδες κᾶτι μαγειρεύουν. Ἀνοιξε νὰ δεῖς ποιὸς εἶναι.

Ἡ φειζὰ φόρεσε τὸ τσεμπέρι της, σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ φερετζέ κι' ἀνοιξε τὴν πόρτα.

—“Αν είστε φίλοι καὶ θέλετε τὸ καλὸ μας, εἶπε, κοπιᾶστε μέσα καὶ καλὸ νᾶχετε... Ἄν είστε ὀχτροὶ μας καὶ συλλογίζεστε τὸ κακὸ μας, τὸ κακὸ νὰ πέσει στὰ κεφάλια σας... Ὅριστε...”

Σήκωσε λιγάκι τὸ φερετζέ νὰ διακρίνει στὸ σκοτάδι τοὺς νυχτερινοὺς ἐπισκέπτες κι’ ὁ Ρουστὲμ ἀνασήκωσε τὸ φυτῆλι τῆς λάμπας. Τότε φάνηκαν στὸ κατώφλι τῆς πόρτας τέσσερες δειλὲς σιλουέττες μικρῶν παιδιῶν τῆς ἡλικίας τοῦ Μουσταφᾶ καὶ τοῦ Ἀλῆ. Ἦταν δυὸ χριστιανόπουλα ὁ Κώστας κι’ ὁ Δημήτρης ἀπὸ τὴν Καραβατιά καὶ δυὸ ἐβραϊόπουλα ὁ Ἰσάκ κι’ Κοὲν ἀπὸ τὸ Κάστρο.

—Μπρέ!... Ἀναφώνισε ὁ Ρουστὲμ μὲ μιὰ χαρούμενη ἐκπληξη. Καλῶς τα!...Καλῶς τὰ παιδιά!...Κοπιᾶστε μέσα...

Μπήκαν καὶ τὰ τέσσερα καὶ στάθηκαν στὴ σειρὰ στενοχωρημένα, ποὺ τὰ σχέδιά τους εἶχαν ἀνακαλυφθεῖ καὶ μοιραῖα θὰ ματαιώνουνταν.

Ἡ φειζὰ ἐκλείσε τὴν πόρτα καὶ σήκωσε τὸ φερετζέ ἀπὸ τὸ πρόσωπό της.

Ὁ Ρουστὲμ τὰ πλησίασε καὶ τὰ χάρειψε φιλικὰ στὶς πλάτες τους.

—Μπράβο!... Καλὰ κάνεταν κ’ ἤρθεταν. Νὰ κάτσετε νὰ χορτάσετε τοὺς φίλους σας. Ἀπὸ αὔριο καὶ γιὰ παντοτεινὰ θὰ λεπούν ἀπὸ τὰ παιχνίδια σας κι’ ὁ Μουσταφᾶς κι’ ὁ Ἀλῆς... Δὲν θὰ τοὺς ξαναδεῖτε ἄλλη φορά...

Καὶ σταμάτησε. Ἀνάσανε βαθειά. Ἕνας κόμπος τοῦ κοψε τὴ φωνή του.

Ἡ φειζὰ στὸ μεταξὺ σήκωσε τὰ σκεπάσματα.

—Ἐλᾶτε παιδιά... κάτσετε ἐδῶ κοντὰ στοὺς φίλους σας... Καὶ νὰ μᾶς συμπαθᾶτε, ποὺ μᾶς βρίσκετε ἀσυγρίστους σὰν τοὺς γύφτους.... Πάει, χάλασε τὸ νοικοκυριὸ μας... Εἴμεστε γιὰ... καὶ δὲν μπόρεσε οὔτε αὐτὴ νὰ συνεχίσει.

—Φχαριστοῦμε... Δὲ θὰ κάτσουμε θειὰ φειζὰ, ἀποκρίθηκε κάπως δελὰ ὁ πιὸ μεγάλος ὁ Κώστας.

—Καὶ γιατί μπρὲ δὲν θὰ κάτσετε;.. φώναξε ὁ Ρουστὲμ. Τότες γιατί ἤρθατε νύχτα νύχτα στὸ κονάκι μας;

Τὰ παιδιά χαμήλωσαν τὰ μάτια. Ὅλα τους κάτι ἤθελαν νὰ ποῦν καὶ ὅλα δίσταζαν.

Ὁ Δημήτρης σκούνησε τὸν Κώστα καὶ τοῦπε σιγανὰ.

—Πές του το σὺ ὁρὲ Κώστα... Πές του το σοῦ λέω...

Εἶναι καλὸς ὁ μπάρμπα Ρουστὲμ καὶ δὲ θὰ μᾶς μαλώσει...

Ὁ Κώστας ἀναλογίστηκε τὴν ὑπεύθυνη θέση του σὰν ἀρχηγοῦ τῆς παρέας, πῆρε θάρρος καὶ ἀποκρίθηκε.

—Δὲν θὰ κάτσουμε, μπάρμπα Ρουστὲμ καὶ θειὰ φειζὰ... ἤρθαμαν μοναχὰ νὰ πάρουμε τὸ Μουσταφᾶ καὶ τὸν Ἀλῆ πρὶν ξημερώσει καὶ μᾶς ἴδουν οἱ χωροφυλάκοι.

Ὁ Ρουστὲμ καὶ ἡ φειζὰ ξαφνιάστηκαν. Ὁ Μουσταφᾶς κι’ ὁ Ἀλῆς χαμογελοῦσαν εὐχαριστημένα.

—Καὶ νὰ τοὺς κρύψουμε νὰ μὴ φύγουν, συμπλήρωσε ὁ Δημήτρης.

—Ξέρω μιὰ καλὴ κρυψῶνα ἐγὼ μέσα στὸ Κάστρο. συνέχισε μὲ τὴ συρτὴ φωνή του ὁ Ἰσάκ.

—Καὶ θὰ τοὺς πᾶμε καὶ στρωσιῖδια καὶ σκεπάσματα καὶ φαγιὰ ἀπὸ τὰ σπίτια μας, πρόστεσε μὲ τὴ γλυκεῖα φωνουλά του ὁ πιὸ μικρὸς τῆς παρέας ὁ Κοὲν.

—Μπρέ!... Μπρέ!... Μπρέ!... φώναξε ὁ Ρουστὲμ Ἀγᾶς, βαθειὰ συγκινημένος ἀπὸ τὴν αὐθόρμητη καὶ πρωτόφαντη ἀλληλεγγύη τῶν μικρῶν παιδιῶν. Ἐνοιωσε μιὰ καλωσύνη στὴν καρδιά του καὶ μιὰ τόσο μεγάλῃ εὐτυχία κείνη τὴν στιγμή, ποὺ δὲ θᾶνοιωθε οὔτε μέσα στὸν Παράδεισο τοῦ Ἀλλάχ, δίπλα στὰ πανέμορφα οὐρὶ καὶ στὰ νόστιμα πιλάφια...

—Μπρέ!... Μπρέ!... Μπρέ!... Ἐπανελάβε πάλι μὲ θαυρασμό. Ἐσεῖς μᾶς ραῖσταν τὴν καρδιά ὁρὲ παιδιά...Μᾶς κόψεταν τὰ γόνατα... Ποῦ νὰ βροῦμε τώρα τὸ κουράγιο νὰ φύγουμε; Τ’ ἦταν τοῦτο ποῦ μᾶς κάνεταν σήμερα;...

Τὰ μάτια του νότισαν κ’ ἡ καρδιά του ἄρχισε σιγανὰ σιγανὰ νὰ χλιμιτράει ἀπὸ συγκίνηση.

Ἡ φειζὰ χανοῦμέκατσε ἀμίλητη στὸ κρεβάτι κι’ ἀνα-

λύθηκε σὲ δάκρυα. Ὁ Ρουστὲμ συνέχισε μὲ κομμένη καὶ τρεμάμενη φωνή.

—Καλὰ... Χρέος ἔχετε νὰ πάρετε τοὺς φίλους σας καὶ νὰ τοὺς κρύψετε. Ἐμεῖς ὅμως τί θὰ γένουμε; Πῶς θὰ φύγουμε δίχως τὰ παιδιά μας; Τὸ συλλογιστήκατε μπρὲ αὐτό;

Τὰ τέσσερα παιδιά στέκονταν μαρμαρωμένα. Οὔτε τὸ φαντάστηκαν ποτέ, πῶς θάχε τέτοια ἐξέλιξη ἡ ἀπόπειρά τους. Εἶχαν συνεννοηθεῖ νὰ χτυπήσουν δυὸ φορὲς τὸ παράθυρο κι' ὁ Μουσταφᾶς μὲ τὸν Ἀλῆ θάβγαιναν ὀξω κρυφὰ καὶ θάφευγαν. Καὶ νὰ τώρα, ποὺ βρέθηκαν σὲ ἀδιέξοδο. Ἡ παιδική τους ψυχὴ λύγισε στὰ θερμὰ λόγια τοῦ Ρουστὲμ καὶ λίγο ἀκόμα θάβαζαν τὰ κλάματα, ἂν ὁ ἀρχηγὸς τῆς παρέας δὲν ἔσωζε τὴν κατάσταση.

—Θὰ σᾶς πάρουμε κ' ἐσᾶς, νὰ μὴ φύγετε!... Φώναξε μὲ θέρμη ὁ Κῶστα.

—Ἀλήθεια, μπάρπα Ρουστὲμ καὶ θειὰ φειζά, θὰ σᾶς κρύψουμε, συμπλήρωσε ὁ Δημήτρης.

—Εἶναι μεγάλη ἡ κρυψώνα στὸ Κάστρο καὶ θὰ σᾶς χωρέσει ὅλους, εἶπε ὁ Ἰσάκ.

—Καὶ θὰ σᾶς φέρουμε ἀπ' ὅλα τὰ καλά, πρόστεσε ὁ μικρούλης Κοέν.

Ὁ Μουσταφᾶς πῆγε σιμὰ στὸν πατέρα του κι' ὁ Ἀλῆς συμμαζεύτηκε κοντὰ στὴ μάνα του.

—Ναί, ναί!... Νὰ ῥθειτε κ' ἐσεῖς νὰ μᾶς κρύψουν φώναξαν παρακαλεστικὰ καὶ τὰ δυὸ μαζί.

—Ἀλλάχ, Ἀλλάχ!... Φώναξε ὁ Ρουστὲμ Ἀγὰς καὶ σήκωσε τὰ χέρια κατὰ πάνω. Γιατί μπρὲ νὰ γένονται κακοὶ οἱ ἄνθρωποι; Γιατί νὰ ὀχτρεύονται καὶ νὰ σκοτώνονται, ἀφοῦ ὅλοι γεννιοῦνται καλοὶ δίχως κάκιτα καὶ μίσος στὴν καρδιά τους; Ὅλοι εἴμαστε ἀδέρφια μπρὲ!... Ὑστερα μᾶς κάνουν κακοὺς, ὅταν μεγαλώνουμε καὶ μᾶς δίνουν τουφέκια καὶ μᾶς μαθαίνουν νὰ σκοτώνουμε καὶ νὰ σκοτωνόμαστε...

Ρούφηξε τὸ τσιγάρο του. Κύτταξε τὸν καπνὸ ποὺ

ἀνέβαινε κύκλους τὸν ἀνήφορο, σὰν νὰ παρακολουθοῦσε ἓνα φευγαλέο ὄραμα καὶ εἶπε:

—Τί ὁμορφος θάταν ὁ ντουινᾶς, ἂν δὲ μεγαλώνουμε ποτές!... Νὰ μέναμε ὅσο ζούσαμε παιδιά!... Τόσα δά... Σὰν τὰ ρωμιόπουλα τὸν Κῶστα καὶ τὸ Δημητρώ, σὰν τὰ ὀβραιόπουλα τὸν Ἰσάκ καὶ τὸν Κοέν, σὰν τὰ τουρκάκια τὸν Μουσταφᾶ καὶ τὸν Ἀλῆ μου, ποὺ ἀγαπιοῦνται καὶ συμπονᾶνε τὸνα τᾶλλο... Τί πειράζει ἡ πίστη; Τί κι' ἂν τὸ καθεὶν ἔχει τὸ δικό του Θεό; Αὐτὸ δὲν τὰ μποδίζει νᾶνε ἀδέρφια μπρὲ!..

.....

Μόλις ἔφεξε γιὰ καλὰ κ' ἡ αἰώνια ἀντάρα, ποὺ σκεπάζει κάθε αὐγὴ τὴν πανώρια πολιτεία, ἄρχισε νὰ διαλύεται, ἓνα φορηγὸ αὐτοκίνητο σταμάτησε ὀξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ Ρουστὲμ Ἀγὰ.

Ὅλα εἶχαν τελειώσει. Μιὰ ὀλάκαιρη ζωὴ μὲ τίς χαρές της, μὲ τίς ἀγωνίες της καὶ μὲ τίς συγκινήσεις ἔσβυνε γιὰ πάντα. Ὅ,τι εἶχαν δημιουργήσει μὲ κόπο καὶ μὲ στέρψη, ὅ,τι εἶχαν ἀγαπήσει καὶ κλείσει μέσα στὴν καρδιά τους, ὑποχρεώνονταν τώρα νὰ τὸ ἐγκαταλείψουν. Τὸ χθὲς χανόταν σιγὰ σιγὰ καὶ μόνον σὰν ὄραμα φάνταζε στὰ μάτια τῆς φαντασίας τους. Τὸ σήμερον ἄρχιζε μὲ τὸ ξερίζωμα ἀπὸ τὴν γενέθλια γῆ καὶ τὸ αὔριο ἄγνωστο καὶ σκοτεινὸ, θὰ τοὺς ἔφερνε στὴ μακρινὴ καινούργια πατρίδα. Ἐνα μεγάλο, τεράστιο κενὸ δίχως ἀρχὴ καὶ δίχως τέλος ἀνοιξε μέσα τους καὶ ἀνίσχυροι πιά ν' ἀντιδράσουν, ἀφέθηκαν ἄβουλοι καὶ συντριμένοι στὴν προστασία τοῦ Ἀλλάχ καὶ στὶς ἀνεξιχνίαστες βουλὲς τοῦ Κισμέτ.

Κόσμος πολὺς μαζεύτηκε νὰ τοὺς ξεπροβοδίσει. Ρωμιοὶ νοικοκυραῖοι μὲ τίς γυναῖκες τους καὶ τὰ παιδιά τους, Ἑβραῖοι μαγαζάτορες ἀπὸ τὸ Κουρμανιὸ καὶ λίγοι Ἀρβανιτάδες, ποὺ δὲν τοὺς ἔθιγε ἡ συνθήκη τῆς ἀνταλλαγῆς, ὅλοι ἓνα τσοῦρμο παρακολουθοῦσαν μὲ θλίψη

τὸ δράμα τῶν ξεριζομένων. "Ολοι τοὺς ἔφεραν κι' ἀπὸ κάποιο μικρὸ δῶρο. Ἄλλος κουλούρια, ἄλλος γλυκά, ἄλλος φρούτα, ὅ,τι δύνονταν ὁ πᾶσα ἕνας.

Ὁ Ρουστέμ, βλέποντας ὅλους αὐτοὺς τοὺς φίλους, ποὺ μαζεύτηκαν νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσουν, συγκινήθηκε τόσο ποὺ σὲ μιὰ στιγμή ἐνθουσιασμοῦ τράβηξε τὸ φερρετζὲ τῆς χανούμ καὶ τὸν πέταξε.

—Πέτα το αὐτὸ τὸ μαῦρο σκουτί ἀπὸ τὸ μοῦτρο σου, φειζὰ ἀγάπη μου! Δὲν εἶσαι οὔτε ἀλλήθωρη, οὔτε βλογοκομμένη μπρέ... Νὰ ἰδοῦν οἱ πατριῶτες μας τὸ πρόσωπό σου γιὰ στερνὴ φορά...

Ἐνα ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ ἀκούστηκε ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο, ἐνῶ δυὸ μεγάλα μαῦρα καὶ ἐκφραστικὰ μάτια χαμογέλασαν παραπονιάρικα στοὺς φίλους, ποὺ παρακολουθοῦσαν τὸ ξεκίνημα.

Ὁ Ρουστέμ Ἀγᾶς ἦταν ὑπερήφανος γιὰ τὴν γυναῖκα του. Ἡ φειζὰ χανούμ εἶχε ἀφήσει τίς καλύτερες ἐντυπώσεις γιὰ τὴν καλή της καρδιά, τὴν φρονιμάδα της καὶ τὴν ἀσύγκριτη ὁμορφιά της. Αὐτὰ τουλάχιστο ἔλεγε ὁ πολὺ στενὸς κύκλος, ποὺ τὴν ἔβλεπε δίχως φερρετζέ. Ὁ πλειότερος κόσμος ὑποψιάζονταν βέβαια ὅτι κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο πέπλο κρύβονταν δυὸ σπινθηροβόλα μάτια σ' ἓνα πρόσωπο μὲ βελούδινη ἐπιδερμίδα, ποὺ τὸ παμπάλαιο ἔθιμο τῶν Τούρκων τὸ κρατοῦσε ἐγώιστικά καὶ παράλογα σκεπασμένο ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ πλήθους.

Καὶ νὰ τώρα, ποὺ ἡ χειρονομία τοῦ Ρουστέμ σὲ μιὰ στιγμή ἐνθουσιασμοῦ, ἐπεβεβαίωνε πανηγυρικά τίς φήμες γιὰ τὴ γυναῖκα του. Ἦταν στ' ἀλήθεια ἓνα ὑπέροχο πλᾶσμα ἡ φειζὰ χανούμ.

... ..

Ὁ μεγαλόπρεπος ἀνοιξιᾶτικος ἥλιος εἶχε ἀφήσει πίσω του τίς ἀψηλές κορυφές τῶν Τζουμέρκων καὶ τοῦ Δρίσκου καὶ καθρεφτίζονταν ἀπὸ ψηλὰ στὰ παιχνιδιάρικα

νερὰ τῆς παμβώτιδας, ἐνῶ τὸ φορτηγὸ αὐτοκίνητο εἶχε βάλει κιόλας μπρὸς τὴ μηχανή του ἑτοιμο νὰ φύγει. Τὴν ὕστατη στιγμή, μιὰ μακρόσυρτη φωνὴ μὲ παράξενη προφορὰ τῶν ἐλληνικῶν ἀκούστηκε ἀπὸ τὴ στροφὴ τοῦ δρόμου.

—Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!... Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σταθεῖτε μιὰ στιγμή.

Ἡ γρηὰ Ἀσημέλα, πρόσφυγα τοῦ πόντου, ποὺ πρὶν δυὸ μῆνες εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴν πόλη, διωγμένη καὶ ξεριζωμένη ἀπὸ τὸν τόπο της, ἔφτασε σέρνοντας μὲ κόπο τὰ γέρικα πόδια της καὶ κρατῶντας ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα μικρὸ κοριτσάκι. Ζύγωσε τὸ αὐτοκίνητο, ποὺ βούιζε, ἀνάσανε βαθειὰ καὶ εἶπε:

—Ρουστέμ Ἀγᾶς, ἐσὺ εἶσαι μπρέ;

—Ἐγώ!... Ἀποκρίθηκε ὁ Ρουστέμ.

—Καλὰ λόγια ἄκουσα γιὰ σένα μπρέ... Καλὸς ἄνθρωπος εἶσαι... Ξεριζωμένοι καὶ καταστραμένοι κ' ἐμεῖς εἴμαστε... Νὰ ὀψονται οἱ χαλασπῆδες πές... Τὴν κατάρα μας νάχουν... Καὶ στὴν Τουρκιὰ ἅμα φτάσετε, στὴν Καισάρεια νὰ γυρέψετε νὰ πᾶτε... στὴν Ἐκκλησιὰ Ἀγίου Ἀντρέα δίπλα, εἶναι σπίτι δικό μας... Δίπατο, τρανὸ σπίτι μὲ μπαλκόνια, μὲ κληματαριές καὶ μὲ πηγᾶδι στὴν αὐλή... Μάρμαρο στὴν ὀξώπορτα. Ἰορδάνη Κεσεμενίδη ὄνομα γράφει. Νὰ μπῆτε μέσα καὶ νὰ κατοικέψετε. Νὰ πᾶτε χαιρετίσματα στὸ Μουφτὴ τὸ Μεχμέτ Ἐφέντη καὶ νὰ τοῦ πῆτε νοικοκυρὰ Ἀσημέλα στὸ σπίτι της σὰς ἔπεμψε... Καὶ νὰ τὸ συγυρίσετε καὶ νὰ μερεμετίσετε τίς ζημιές... Καὶ τὴν κληματαριὰ νὰ τὴν κλαδέψετε, κάνει σταφύλια μοσχᾶτα... Ἀκούτε;...

Ἐνας λυγμὸς τῆς ἔκοψε γιὰ λίγο τὴν κουθέντα, ἀλλὰ συνέχισε ἀμέσως μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ εἶχε κάτι τὸ πολὺ σπαραχτικὸ στὸν πόνο της.

—Νὰ τὸ προσέχετε τὸ σπίτι μας, Ρουστέμ Ἀγᾶ... Ἐδῶ μονάχα τὰ κορμιά μας φέραμε καὶ τίποτ' ἄλλο... Τὴν ψυχὴ μας, τὸ νοῦ μας, τὴν καρδιά μας, ὅ,τι ἀγαπούσαμε

κι' ὅ,τι πονέσαμεν σὲ τοῦτο τὸν κόσμον, ὅλα τ' ἀφήκαμεν ἐκεῖ... Νὰ εἶστε πρόσχαροι καὶ καταδεχτικοί, γιατί οἱ ψυχές τῶν ἀποθαμένων μας ἐκεῖ τριγυρίζουν καὶ θὰ σᾶς κάνουν βίζιτες τίς μεγάλες γιορτές,...

Σταμάτησε καὶ πῆρε βαθειὰ ἀνάσα.

—Τίποτ' ἄλλο καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶτε γιὰ τὸ χασομέριο... Νὰ πᾶτε καλὰ καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώκει φώτιση στοὺς τρανοὺς νὰ μὴ γίνει ἄλλη φορὰ τέτοιος χαλασμός...

Τὸ αὐτοκίνητο ξεκίνησε.

—“Ὡρα καλή!... Νὰ πᾶτε μὲ τὸ καλὸ κι' ὁ Θεὸς μαζί σας!... Καὶ νὰ μᾶς γράψετε!... Ἀντήκησαν ἀπὸ τὸ πληθος τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ.

Ὁ Ρουστὲμ Ἀγάς μὲ τὴ φανίλια του καθισμένοι ἀπάνω στὰ μεγάλα δέματα, σήκωσαν τ' ἄσπρα τους μαντίλια καὶ χαιρετοῦσαν τοὺς φίλους, τὰ σπίτια, τὴ λίμνη ποὺ παιγνίδιζε μὲ τίς ἡλιαχτίδες, τὴν ὁμορφὴ πολιτεία, ποὺ τόσο εἶχαν ἀγαπήσει...

Ὁ Ἰσάκ καὶ ὁ Κοὲν στέκονταν συντριμένοι καὶ κύταζαν τ' αὐτοκίνητο, ποὺ χάνονταν μέσα σ' ἓνα σύγνεφο σκόνης. Τὰ μεγάλα γαλάζια μάτια τους εἶχαν μιὰ παράξενη ἔκφραση, λὲς καὶ πρόβαλαν ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ὅλα τὰ προγκρόμ καὶ οἱ κατατρεγμοὶ τῆς φυλῆς τους. Ποὺ νὰ τὸ φαντάζονταν, πὼς ὕστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια, μιὰν ἀναριασμένη αὐγὴ γεμάτη ἀγωνία καὶ τρόμο, θὰ τοὺς φόρτωναν κι' αὐτονοῦς, ὅχι γιὰ νὰ τοὺς μεταφέρουν σὲ μιὰ μακρινὴ καὶ ἄγνωστη πατρίδα, ἀλλὰ στὰ στρατόπεδα τοῦ χιτλερισμοῦ νὰ τοὺς κάνουν σαμποῦνι...

ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Γιάννη Καραγιάννη

Τὴν Τρίτη, 18 Ἀπρ. 2023, σὲ αἴθουσα τοῦ Πολιτιστικοῦ Χώρου «Δημήτρης Χατζής», στὰ Γιάννινα, ἐγίνε παρουσίαση τοῦ βιβλίου με τίτλο: «Ἐγκλημα στὴ Μαύρη Θάλασσα» τοῦ Γιάννη Κων. Καραγιάννη ἀπὸ τὸ συγγραφέα Μιχάλη Σπένγο.

Ὁ Γιάννης Καραγιάννης, Οικονομολόγος-σύμβουλος ἐπιχειρήσεων καὶ πολιτικός ἐστὶν γνωστός στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ δε χρειάζεται ἰδιαίτερες συστάσεις.

Σὲ παλαιότερες παρουσιάσεις εἶχαμε ἐστιάσει στὴν πορεία καὶ τὸ ἔργο του καὶ ὁ ἴδιος ὡς πολιτικός (βουλευτὴς Ἰωαννίνων 2015-19) με τὸ ἔργο καὶ τίς δημόσιες τοποθετήσεις του ἐχε ἀποδείξει ὅτι συνδυάζει εὐρεία γνώση, εὐαισθησία καὶ ἀνεξαρτησία σκέψης καὶ δράσης.

Γιὰ μιὰ σύντομη ἐνημέρωση-υπενθύμιση, σημειώνομε ὅτι «πρωτοεμφανίστηκε στὰ ἐλληνικὰ γράμματα τὸ 1978, σὲ ηλικία 18 ἐτῶν, με τὴν ποιητικὴ συλλογὴ Ποιητικές μας ἱστορίες. Ἀκολούθησε τὸ Ρέκβιεμ, ἐπίσης ποίηση, τὸ 1982». Στὸν πεζὸ λόγο ἐκανε αἰσθητὴ τὴν παρουσία του με τὸ πολιτικὸ μυθιστόρημα «Ἡ Ομίκλη ἐπέσε νωρὶς στὴν Ὀδησσό» (2010) καὶ τὸ νουὰρ μυθιστόρημα «Ζάσταβα με σπασμένα φρένα» (2019).

Στὰ νουὰρ μυθιστορήματα κατατάσσεται καὶ τὸ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ. Νουὰρ, γιατί τὰ γεγονότα καὶ ἡ δράση ἐκτυλίσσονται στὴ σκοτεινὴ (μαύρη) πλευρὰ τῆς καθημερινότητας καὶ τῆς λειτουργίας τῆς κοινωνίας γενικότερα. Μυθιστόρημα, γιατί, πέρα ἀπὸ τὴ μυθοπλασία, ὑπάρχει ἰσχυρὴ με διεισδυτικὴ κριτικὴ ματιά, καταγραφὴ γε-

γονότων καὶ καταστάσεων.

Ἡ ἐπιλογή τῆς Ὀδησσού καὶ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ποὺ ὁ συγγραφέας γνωρίζει πολὺ καλὰ, δὲν εἶναι καθόλου τυχαία. Ἡ κατάρρευση τοῦ «Υπαρκτοῦ Κομμουνισμοῦ» δημιούργησε τεράστια προβλήματα σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ ἀγωνίζεται νὰ σταθεῖ στὰ πόδια τῆς ἐνάντια στὴν ἀγρία ἐκμετάλλευση, στὴ φτώχεια, τὴ βία καὶ τὸ ἐγκλημα.

Ὅπως σημειώνεται στὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ βιβλίου γιὰ τὸν Ἐκτορα (τὸν ἥρωά μας), ἓνα πολυταξιδεμένο Ἡπειρώτη Εμιγκρέ, «ἓνα επαγγελματικὸ ταξίδι στὴν Ὀδησσό, λίγο μετὰ τὴν κατάρρευση τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, φέρνει τὰ πάνω κάτω στὴν πολυτάραχη ζωὴ του... Ἡ ἐπιστροφή δὲν εἶναι εὐκόλη. Αἰτία, ἡ ἀπουσία τοῦ φίλου του, Ουκρανοῦ ἀρχιτέκτονα, Σάσα, ποὺ βρέθηκε ἀπαχονισμένος στὸ γραφεῖο τοῦ στο Ἰσραήλ».

Ὁ θάνατος ἀποδόθηκε σὲ αυτοκτονία, κάτι ποὺ ὁ ἥρωάς μας δὲν πίστεψε ποτέ καὶ ἀποδόθηκε σὲ ἓνα ἀγῶνα δύσκολο καὶ ἐπικίνδυνο ἀποκάλυψης τῆς ἀλήθειας. Ἐτοίμο τοῦ μυθιστορήματος ἀποκτᾶ ἀστυνομικὲς διαστάσεις ποὺ τὸ κάνει, χάρη καὶ στὸ λογοτεχνικὸ ταλέντο τοῦ συγγραφέα, ἰδιαίτερα ἐλκυστικὸ καὶ ενδιαφέρον.

Καὶ ἀπὸ τὴν τελευταῖα παράγραφο στὸ ὀπισθόφυλλο: «Ὁ συγγραφέας, χρησιμοποιώντας τὸν καμβά τοῦ κλασσικοῦ νουὰρ, με ομικλώδες φόντο μιὰ μυστηριακὴ πόλη σὲ παρακμὴ καὶ ἀνεξερεύνητα ψυχογραφήματα ἡρώων, κατορθώνει νὰ παντρέψει ἱστορικὰ γεγονότα, ἀνεξιχνίαστα ἐγκλήματα, ἱντριγκες, μυστικί-

σμό, αστυνομική δράση, μαφιόζικα χτυπήματα, παράνομους έρωτες, δυνατές φιλίες κι ανθρώπινα αδιέξοδα».

Μπορεί η Οδησός της παρακμής ν' αποτελεί βασικό χώρο αναφοράς στο μυθιστόρημα, πλην όμως η περιπετειώδης ζωή του ήρωα και οι υπαρξιακές του αναζητήσεις μας δίνουν τη δυνατότητα να ταξιδέψουμε νοερά «στην κομμουνιστική Σοβιετική Ένωση, στα Γιάννενα και στην Τασκένδη, στη Νέα Υόρκη... στο μεταπολεμικό Παρίσι» και, βέβαια, «στην Οδησό της μεγάλης ακμής και της Φιλικής Εταιρείας».

Όλη αυτή η περιπλάνηση από το χθες στο σήμερα μας φέρνει μπροστά

σε καταστάσεις που αγνοούμε ή που θέλουμε να αγνοούμε. Πίσω από τη λαμπερή πλευρά της Ν. Υόρκης, του Παρισιού και των άλλων μεγαλουπόλεων υπάρχει η σκοτεινή πλευρά, αυτή, που όπως γράφει ο Βαγγέλης Σιαφάκας σε κείμενό του με τίτλο «Το Μοναστηράκι», «εμφανίζεται στη σκηνή σαν ροκ συγκρότημα που παίζει μια σκληρή μπαλάντα με λόγια βρώμικα, αφού κλείσουν τα νυχτερινά μαγαζιά και πριν ανοίξουν τα πρωινά τουριστάδικα».

Στον αγαπητό Γιάννη εύχομαι υγεία, με τη βεβαιότητα ότι η αναγγελία για την παρουσία νέου πονήματος δε θ' αργήσει.

Ι. Τ.

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr.

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Μάρτιος 2023

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
9,7	23,3	-1,7	74,8	13	BBA

Μάρτιος 2022

6,4	21,27	-6,1	47,2	7	BBA
-----	-------	------	------	---	-----

Απρίλιος 2023

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
11,1	23,9	-0,1	87,9	17	NΔ

Απρίλιος 2022

12,7	27,7	1,2	88,2	12	NΔ
------	------	-----	------	----	----

Το βιβλίο

Βιβλίο ιστορίας της Στράτσιανης

Επιμέλεια: **Χ. Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ**

Η Έλενη Σουρέλη-Γαλάνη κατάγεται από την Στράτσιανη (ήδη Πύργο) της Κόνιτσας και διετέλεσε καθηγήτρια φιλόλογος στην μέση εκπαίδευση. Πρόσφατα κυκλοφορήθηκε το βιβλίο της «Η Αχόπετρα του Σελλιοῦ καὶ τῆς Στράτσιανης», εκδόσεις Κάκτος, 2023, σελ. 266, τό ὁποῖο ἀναπληρώνει τὴν μέχρι τώρα ἔλλειψη εἰδικοῦ βιβλίου γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Στράτσιανης.

Μολονότι πολλές ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ ἀναφέρονται στὴν ἱστορία τῆς Ἠλείρου καὶ σὲ συναφεῖς φανταστικές σκηνές ἀποδιδόμενες μὲ φιλολογικὸ καὶ λογοτεχνικὸ οἶστρο, τὸ βιβλίο κομίζει καὶ κάμποσες ἄγνωστες στὴν βιβλιογραφία ἱστορικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν Στράτσιανη, περιεχόμενες σὲ γραπτὲς μαρτυρίες ἢ προερχόμενες ἀπὸ προφορικὲς ἀφηγήσεις.

Στὶς γραπτὲς μαρτυρίες περιλαμβάνονται: α) συμφωνητικὸ διορισμοῦ ἡγουμένου στὴν μονὴ τοῦ χωριοῦ τὸ 1877, β) μητρῶο τῶν ἀρρένων ποὺ κατοικοῦσαν στὸ χωριό τὸ 1933 καὶ εἶχαν γεννηθεῖ μετὰ τὸ 1844, γ) ἀναφορά τοῦ κοινοτάρχῃ πρὸς τὴν Γενικὴ Διοίκηση Ἠλείρου γιὰ τὶς ζημιές ποὺ ὑπέστη τὸ χωριό λόγω τοῦ Ἰταλικοῦ πολέμου ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου ἕως 4 Δεκεμβρίου 1940 (ἀρπαγὲς πραγμάτων ἀπὸ Ἰταλούς, φονευθέντες 8, τραυματίες 7) καὶ γιὰ τὴν μεταφορὰ τροφίμων στὸν ἐλληνικὸ στρατὸ ἀπὸ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, δ) καταστατικὸ συλλόγου χωριανῶν ἰδρυθέντος τὸ 1927, ε) φωτογραφίες ληφθεῖσες κατὰ τὰ ἔτη 1904, 1924, 1934, 1938, 1940 κ.ἄ.

Απὸ τὶς προφορικὲς ἀφηγήσεις, σταχυολογῶ καὶ παρουσιάζω συνοπτικῶς τὶς ἀκόλουθες πληροφορίες, ἰδίως ἐπειδὴ αὐτὲς ἐνδείκνυνται νὰ ἀξιοποιηθοῦν στὴν ἱστοριογραφία, μολονότι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀτεκμηρίωτες καὶ ἐνίοτε παρεξηγημένες.

Πάνω ἀπὸ τὴν ὄχθη τοῦ Σαραντάπορου βρέθηκαν τάφοι μὲ ὀστά, χάλκινα νομίσματα, σιδερένιες αἰχμές βελῶν, ξίφη καὶ θραύσματα πήλινων ἀγγείων (σ. 145). Στὸ Ζάχωτο σώζονται κατάλοιπα τοίχων αὐλακιοῦ ποὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸν μύλο τῆς Σάτνας (σ. 139). Κοντὰ στὴν μονὴ Ἀγίου Συμεῶν ὑπῆρχε ὀρυχεῖο ἀργύρου καὶ μολύβδου, μὲ χυτήριο καὶ μὲ ὑπόγειες στοχὲς ποὺ ἐφθάναν μέχρι τὸ Παλιοχώρι (σ. 76). Ἐπίσης ὑπῆρχε λατομεῖο μαρμάρων χρώματος μπλέ, στὰ ὁποῖα χαράζονταν ἀπὸ λιθοζόους εἰκόνες δράκων, σταφυλιῶν κ.ἄ. (σ. 74, 90).

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνα ἐρημώθηκαν οἱ οἰκισμοὶ Παλιοχώρι, Σελιό καὶ Κροπνίτσα ποὺ εἶχαν ὡς ἐνοριακὸ ναὸ τοὺς τὸν ναὸ Ἀγίου Νικολάου, καθὼς καὶ ἡ

Στάρα (σ. 158, 78, 149, 90). Στο χωριό μετοίκησαν οικογένειες από την Σέστουρη, που βρισκόταν κοντά στα λουτρά Ίσβορου και καταστράφηκε τον 17ο αιώνα, καθώς και από την Μοσχόπολη που καταστράφηκε το 1769 (σ. 106, 157, 143). Από την Μοσχόπολη καταγόταν και ο Λάμπρος Τζαχάνης, άξιος ταλιαδοῦρος (σ. 90).

Απέναντι από την τοποθεσία Ντέρτη, στο τέλος του 13ου αιώνα κτίσθηκε η μονή Αγίου Συμεών, η οποία είχε φρουριακή περιτείχιση, απέκτησε αρκετά αγροκτήματα και νοσήλευε τραυματίες. Καταστράφηκε ένεκα σεισμού, ο οποίος συνέβη το 1592, σύμφωνα με χειρόγραφο που ο ηγούμενος της μονής Προυσοῦ το 1883 έδειξε στον χωριανό οικόδομο Γ. Βαζούκη, ο οποίος κατασκεύασε εκεί και λιθόγλυπτη εικόνα του Πατροκοσμᾶ (σ. 76, 146, 77, 79, 90).

Στήν τοποθεσία Μότσιαλη κτίσθηκε ἄλλη μονή, η οποία είχε 9 κελλιά, μανδρό-τοιχο ὕψους 4 μέτρων, νοσηλευτήριο τρελλῶν, θάμνο ή δένδρο βούζιου (κουφοξυλιάς) που ήταν χρήσιμο για θεραπείες, αγροκτήματα και κοπάδια αἰγοπροβάτων και αγελάδων (σ. 82, 148). Ανεγέρθηκε το 1640, σύμφωνα με έγγραφο του τοπικού μητροπολίτη Δημητρίου Εὐθυμίου με χρονολογία 28.8.1954 (σ. 80, 90, αλλά στο βιβλίο δέν ονομάζεται ο κάτοχος του εγγράφου). Οἱ ἐσωτερικοί τοῖχοι του καθολικοῦ ἦσαν κατάγραφοι με εἰκόνες ἁγίων, μεταξύ τῶν ὁποίων και του Αγίου Συμεών του Στυλίου, φιλοτεχνηθεῖσες το 1747 (σ. 80, 82). Ὁ ἐντός της μάνδρας χώρος της μονής περιγράφτηκε από χωριανό μάστορα σέ πρόχειρο σχεδιάγραμμα που παρατίθεται στήν σελ. 81. Σέ συμφωνητικό έγγραφο του 1877 περί διορισμοῦ ἡγουμένου στήν μονή κατόπιν αἰτήσεως της κοινότητος λόγω ἀνυπαρξίας ἡγουμένου σ' αὐτήν, η μονή κατονομάσθηκε ὡς μονή της Αγίας Τριάδος (σ. 84). Τό 1906 ο μητροπολίτης διέταξε νά κλεισθεῖ η μονή, αλλά οἱ ἱερεῖς του χωριοῦ λειτουργοῦσαν συχνά στο καθολικό της μέχρι το 1917. Τμήμα του τέμπλου της τοποθετήθηκε στήν ἐκκλησία Αγίας Παρασκευῆς, αλλά ἀργότερα ἀποθηκεύθηκε στον γυναικωνίτη του ἐνοριακοῦ ναοῦ. Η μονή κλείσθηκε ἐπειδή μιὰ χήρα καταγόμενη από τό Βίσαντσκο και ἐργαζόμενη στα κτήματα της μονής γέννησε τέκνο με πατέρα τόν καλόγηρο Ἀπ. Δάρλα, τόν ὁποῖο ἀργότερα οἱ τρεῖς ἀδελφοί της σκότωσαν κοντά στον ταμπακόμυλο του Γανναδιοῦ (σ. 82, 86-87). Τό 1919 η μονή καταστράφηκε ἐνεκα σεισμοῦ, με τρομερό βουητό που ἀκούσθηκε μέχρι το χωριό. Ὁ ναός της κτίσθηκε ἐκ νέου λίγα μέτρα βορειότερα τό 1924, ὅπως γράφτηκε στο ἀέτωμά του, τοποθετήθηκαν δέ σέ αὐτόν ὅλες οἱ φορητές εἰκόνες του καταστραφέντος καθολικοῦ (σ. 87-88). Φωτογραφίες του νέου ναοῦ βλέπομε στίς σ. 78, 253. (Γιά τίς ὡς ἄνω μονές, βλ. στο βιβλίο μου «Από την ἱστορία της ἐπαρχίας Κόνιτσας», τ. Β' 2021 245-7).

Η λίθινη γέφυρα κοντά στο Παλιοχώρι κατασκευάσθηκε τό 1793, με πρωτομάστορα τόν μάστορα Νίκα που καταγόταν από τό χωριό Γοραντζή Αργυροκάστρου και προσκαλέσθηκε από τόν Βασ. Πρωτόπαπα κατόπιν συνεννόησης με συγχωριανούς και με τόν Κώστα Βουρμπιανίτη ή Γραμματικό. Ἐπισκευάσθηκε τό 1865 και

μετέπειτα, ὑπῆρχε τό 1912 και τό 1917 και καταστράφηκε τό 1919 λόγω σεισμοῦ που εἶχε ἐπίκεντρο τά Καβάσιλα (σ. 35-38, 40). Η λίθινη γέφυρα στήν Ντέρτη κτίσθηκε τό 1866 από τόν Ζ. Φρόντζο, με δαπάνες του Δημ. Πρωτόπαπα, ἀντικαταστάθηκε τό 1930 με μεταλλικά σωληνωτά ὑλικά, καταστράφηκε λόγω νεροποντῆς, ἐπανακατασκευάσθηκε τό 1938 με σιδερένια ὑλικά και ἀνατινάχθηκε τό 1940 από τόν ἐλληνικό στρατό (σ. 37, 41-44, 169).

Στήν κορυφή του βουνου του χωριοῦ ὑπάρχει μεγάλη πέτρα, ὕψους 72 μέτρων, με πολλές σπηλιές που ἔγιναν καταφύγια κλεφτῶν. Λέγεται ὅτι ἦλθε από την Ρωσία! Στήν δυτική πλευρά της ὑπῆρχε λαξευμένο μονοπάτι με σκαλοπάτια, που ὀδηγοῦσε στο ἐκεῖ ἐξωκκλήσι του Αἱ Λιά, τό ὁποῖο κτίσθηκε τόν 17ο αἶώνα μετά από θαυματουργική μετακίνηση της εἰκόνας του Αγίου από την θέση του σημερινοῦ ἐξωκκλησιοῦ (κτισμένου από τόν Δημ. Πρωτόπαπα) ὅταν ἄρχισε νά κτίζεται ἐκεῖ ἄλλο ἀρχικό ἐξωκκλήσι (σ. 135-7, 159). Τό βιβλίο ἀναφέρεται και σέ ἄλλα 8 ἐξωκκλήσια (σ. 137-9, 159). Ὁ ἐνοριακός ναός κτίσθηκε τό 1856 με δαπάνη του Δημ. Πρωτόπαπα στήν θέση προγενέστερου ναοῦ που εἶχε κτισθεῖ τό 1795 (σ. 159, 37).

Ὁ Οἰκονόμος της Σωπικῆς συμβούλευσε τόν Ἀλή Τεπελενλή, που καταδιωκόταν από τόν Κούρτ πασά, «νά κάμει τόν ἄρρωστο, τόν ρασοφόρεσε και τόν ἔστειλε στο μοναστήρι της Στράτσιανης σέ ἕναν συγγενή του. Ἀφοῦ τόν φιλοξένησε μιὰ ἐβδομάδα και ἔφυγαν οἱ ζαπτιέδες του Κούρτ πασᾶ, τόν ἐντυσε μαστορόπουλο και τόν φυγάδευσε με παρέα μαστόρων που ἐκτιζαν ἕνα ἀρχοντικό στο Καπέσοβο του Ζαγορίου» (σ. 84).

Η οἰκογένεια Πρωτόπαπα κατεῖχε μεγάλη ἐδαφική ἔκταση στο χωριό και ἔδωσε οἰκόπεδα σέ συγγενεῖς και φίλους, καθώς και στήν κοινότητα για νά κτισθεῖ ὁ ἐνοριακός ναός. Ὁ Βασιλάκης ἦταν σταυραδέρφι του Κώστα Βουρμπιανίτη και, ὅπως προαναφέρθηκε, προσκάλεσε τόν πρωτομάστορα του γεφυριοῦ τό 1893. Ὑποχρέωνε τούς ἐπιστρέφοντες στο χωριό πρωτομάστορες, πρὶν νά πάνε στα σπίτια τους, νά πληρώνουν σέ αὐτόν τά χρέη τῶν οἰκογενειῶν τους. Ἐπειδή θέλησε νά κάνει τό χωριό τσιφλίκι του, οἱ χωριανοί τόν σκότωσαν και, ὅταν περνοῦσαν από τόν τόπο του φόνου, ἔρριχναν ἐκεῖ μιὰ πέτρα ὡς ἀνάθεμα. Ὁ πύργος και τά ἄλλα κτήρια που ὑπῆρχαν στήν περίοπτη θέση Μπορίκια ή Γραμματικοῦ περιῆλθαν στήν οἰκογένεια Πρωτόπαπα τό 1913 (σ. 152, 143, 106, 159, 152).

Στρατσιανίτες οἰκοδόμοι ἐργάσθηκαν σέ ἔργα που κατασκευάσθηκαν στους ἐξῆς κυρίως τόπους: Πέντε Πηγάδια (1804), κάστρο Ἀνθούσας Πάργας (1810), κάστρο Ἰωαννίνων, ἄλλα μέρη της Ἠπείρου, Δυτική Ἑλλάδα, Ἐπτανήσος, Πελοπόννησος, Αἴγυπτος από τό 1863, Ἀμερική από τό 1880, Σουδάν, Κογκό, Αἰθιοπία, Περσία, Αὐστραλία από τό 1937 κ.ἄ. Οἱ χωριανοί και οἱ ἀπόδημοι ἱδρυσαν 4 συλλόγους που ἔδρευαν: στο Ἀγρίνιο (1927), στο χωριό (1937), στήν Ἀθήνα (1966), στα Γιάννενα (2001) (σ. 107, 110-116, 43, 119-120).

Ἄλλες ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες του βιβλίου: Στήν προφορική παράδοση και

σέ ένθύμηση γραμμένη σέ βιβλίο τής μονής, γίνεται λόγος γιά δύο απόπειρες βίαιου έξισλαμισμού του χωριού (σ. 62, 144). Πώς μάθαιναν γράμματα τά παιδιά επί τουρκοκρατίας, ποιά παιχνίδια έπαιζαν στήν έξοχή τά αγόρια καί τά κορίτσια (σ. 60, 109). Σώζεται ή πέτρα όπου κάθισε ό Πατροκοσμᾶς (σ. 158). Στήν έξώθυρα τής οίκιας Πρωτόπαπα, είναι χαραγμένες οί χρονολογίες 1829 καί 1929 (σ. 257). Οί Ιταλοί έφυγαν από τήν έπαρχία τόν Ιανουάριο του 1920, έπῃραν δέ μαζί τους ένα αγόρι του χωριού γιά νά σπουδάσει στήν Ιταλία (σ. 40, 42). Η γέφυρα τής Πλάκας κοντά στήν Κόνιτσα κτίσθηκε τό 1926 (σ. 43). Ο έργοδότης ήγούμενος μονής τής Ηλείας τό 1928 έδωσε, αντί άμοιβής, ένα τμήμα του λειψάνου του Αγίου Χαραλάμπου στον Στρατσιανίτη έργολάβο καί αυτός, άφου άποπειράθηκε νά τό πωλήσει, τό έδωσε στήν ένοριακή εκκλησία τής Στράτσιανης (σ. 190-2). Τό 1948 ένας στρατιωτικός ιερέας έκλεψε τήν αγία κάρα από τήν εκκλησία αυτή, αλλά άναγκάσθηκε νά τήν επιστρέψει έπειδή «ξεφωνήθηκε» από γυναικες που άντιλήφθηκαν τήν κλοπή (σ. 188-189).

Η Έλένη Σουρέλη-Γαλάνη είναι άξιόπαινη γιατί φρόντισε νά συλλέξει καί καταγράψει τίς ως άνω ιστορικές πληροφορίες, οί όποιες βελτιώνουν τίς μέχρι τώρα πενιχρές βιβλιογραφικές γνώσεις μας γιά τό παρελθόν τής Στράτσιανης.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

**Η ΖΩΗ ΣΑΝ ΕΞΙΣΩΣΗ
ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΜΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ**
(Σκέψεις - Προβληματισμοί - Στοχασμοί)

ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Κυκλοφόρησε το βιβλίο του συνεργάτη του περιοδικού μας Μαρίνου Σπηλιόπουλου με τίτλο: Η ΖΩΗ ΣΑΝ ΕΞΙΣΩΣΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΜΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ (Σκέψεις- Προβληματισμοί- Στοχασμοί). Όποιος ενδιαφέρεται μπορεί να το βρει στο βιβλιοπωλείο της Κόνιτσας, από τον συγγραφέα, από βιβλιοπωλεία στα Γιάννενα, από τον εκδοτικό οίκο «Ορθόδοξος Κυψέλη» στη Θεσσαλονίκη κ.λπ.

Ένα βιβλίο απ' τα παλιά...

Κατακωνιασμένο στη βιβλιοθήκη μου, βρήκα μια μέρα ένα παμπάλαιο βιβλιαράκι αγορασμένο από το Γιουσουρούμ, γραμμένο από κάποιον καλόγερο που υπογράφει με το όνομα: Αθανάσιος Μοναχός και κατά κόσμον Αθανάσιος Λάνδος ο Κρης. Αφιερώνεται: «ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ ΚΑΙ ΕΞΟΧΟΤΑΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΙΑΚΩΒΟΝ ΤΩΝ ΜΕΔΙΚΩΝ* ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΣΤΗΝ».

Τίτλος: ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ήτοι Παραγγέλματα περί Υγείας και φαγητού.

Στις 193 σελίδες του υπάρχουν συνταγές για αρρώστιες, τρόποι μπολιάσματος δέντρων, μαγειρέματος, βότανα κ.λπ.

ΠΑίρνουμε στην τύχη:

Πέσαι χάρας έχει το Δενδρολίβανον.

§. 147. Βράσαι τα αυθη Δενδρολιβάνου με το νερόν, έως να φυράση το ήμισυ, και πίνε το νερόν εκείνο, να σε ιαφύσση επί αδονείαν έχεις εις τα εντόδια. Κάψαι το ξύλον τε, και κάψε τα κάρβυνα σκόνιν, τλώ όποίαν βαίς είσε κομματί πανι λιόν φιλον, και τρίβε καλά τα όδόντια να γένεν άσπρα, και να ιαφύσση πασά τις αδονεία, και αν έχειν σκώληκας φορβσι. Βάλε τα φύλλα τε εις το σρώμά σε, να μιλώ ιδής κακόν όνειρόν. Σέπισον τα φύλλα, βάλε τα εις τλώ φάγαν, ή άλλην πληγλή, να τλώ θεραπούσης. Κάψε από το ξύλον τε σκετέλι, ή χαλιάρει, ή άλλο αγγείον να βρώγης εις αυτό, να μή σε βλάβη παρ᾽ αμα ευωτίον. Αν κάμης φλασκί από πυτό, δευ χαλαρό ποτέ το κρασί, αλλά το φυλάγει καθώς το έβαλες, ετε σε βλάπτει κανένα φάρμακον πίνωντας από το κρασί εκείνο. Επί να βάλης εις το βαρέλι τα φύλλα τε, δευ φοβάσαι να καταλυθῇ το κρασί, ή αν τα βάλης εις τλώ πόρταν, και μέσα είσε δύω τρεις τόπες του οίνου σε, δευ σε βλάπτει όφισ, σκορπίος, ούτε κανένα άλλο ζώον θανάσιμον, μάλιστα αν είναι τινάς όφισ εις σε κάμμιαν τρύπαν, κάψαι κομματί από πυτό εκεί συμά, και γροικώντας τλώ μυρωδιάν του, ή δίχνης να φύγη, ή θανατώνεται. Επί ός τις έχει καυσιν πολλώ εις τον σόμαχον, και δίψαν άμεινον, ας το βράση με νερόν, να το πίνη με το ξωμόν τα ρογδία, και άλλας πολλας αδονείας θα ραπένει θανάσιώτατα.

* ΜΕΔΙΚΟΙ:

«Οικογένεια Ιταλών αστών που κυβέρνησαν τη Φλωρεντία και αργότερα την Τοσκάνη από το 1434, κατά περιόδους ως το 1530...

Φλέγονταν όλοι από πάθος για τις τέχνες και τα γράμματα καθώς και την ανέγερση μνημείων. Υπήρξαν γενναιοδωροι και προστάτες των τεχνών.

Φωτισμένοι ηγεμόνες και μεγαλοπρεπέστατοι, ίσως μαικίνες που ανέδειξε ποτέ ο κόσμος της Δύσης.»

(Εγκυκλοπαίδεια
Πάπυρος Λαρούς)

Σ.Τ.

Χωρίς να βρίσκουν τον κόσμο

Οι φίλοι μου ζουν σ' άλλες εποχές
μ' ένα μπουκέτο χρωμάτων στο βλέμμα τους
κι ένα χαμόγελο
που πήραν μαζί τους μια Άνοιξη
κουβαλώντας το πάντα μαζί τους.

Περιτριγυρισμένοι από λέξεις μονάκριβες
όπως ελπίδα
όνειρο
έρωτας
αναζητούν διαρκώς τη λεπτότητα της διάρκειας.

Αγαπούν τα σύννεφα
τα πουλιά
κοιτάζοντας ψηλά
καθώς ξεφεύγοντας απ' τις συσπάσεις του δέρματός τους
φεύγουνε για το άπειρο.

Τις δύσκολες ώρες
όταν το γκρίζο χιόνι πέφτει στους κυματοθραύστες
ακούν καθαρά τα νερά που τραβιούνται να τους καλούν
σαν ηχοχρώματα από μικρές ανάσες
και σιγανά μουρμουρητά
σαν χρόνιοι ψιθυρισμοί που κελαρύζουν.

Κάποτε στολίζουν τη φωνή τους με παιδικές φωνές
με μουσικές για στιγμές και διάρκεια
κι άλλοτε φέγγουν τα σκοτάδια τους σε αγώνες μπαράζ
με ανώτερες του συναισθήματος νοπτικές λειτουργίες
για να ξορκίσουν το κακό
ψάχνοντας με κομμένα μάτια και δάχτυλα
χωρίς να βρίσκουν τον κόσμο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Ο ΘΥΤΗΣ

Βράδυ σε παίρνει η σιωπή
πλανιέσαι με μαγεία,
να βρεις το θύμα να γευτείς
με πλήρη ακολασία.

Βρυχιέται το θύμα σου βαθιά
τον τρόπο έχει αφηφήσει,
είναι η λαγνεία και η ψευτιά
που η σάρκα έχει γνωρίσει.

Μήπως η δίψα για νερό
η φτώχεια που το δέρνει
και η μизέρια το τραβά
αργύρια να του φέρνει;

Δεσμεύεσαι με την οργή
το μίσος την κακία,
το διαστρεβλωμένο σου μυαλό
δεν βρίσκει ησυχία.

Μα το πρωί όταν ξυπνάς
στην εκκλησιά πηγαίνεις,
να δώσεις τάχα οβολό
τις αμαρτίες ξεπλένεις...

Δεν έχεις δύναμη ψυχής
να βγεις απ' τα δεσμά σου,
μόνο ένας τάφος να κωθείς
να θάψεις τη χαρά σου.
Στον άλλο κόσμο που θα πας
διάβολοι θα σε κρίνουν,
για όσες γνώρισες χαρές
κατάρεις θα σου ρίχνουν.

Γιατί στην άλλη τη ζωή
δεν θα έχεις το κουράγιο,
για να ζητήσεις του Θεού
να σε προτείνει γι' άγιο.

Τα θύματά σου θα 'ρχονται
φωτιές να σε πυρώνουν,
να στροβιλίζουν μαχαιριές
σιγά να σε τελειώνουν.

Όπως τελείωσες κι εσύ
την κάθε αθώα ψυχούλα,
όπου στερήθηκε ζωή
της αγκαλιάς μαρούλα.

Καλλιόπη Τουφίδου
3 Νοέμβρη 2022

**Μην ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

20% των εκπαιδευτικών. Θυμάμαι επίσης, ότι πριν πολλά χρόνια μας έδιναν ένα «επίδομα βιβλιοθήκης» για να αγοράσουμε εξωσχολικά βιβλία (βοηθήματα ή βιβλία σχετικά με την επιστήμη μας) για καλύτερη βελτίωση και απόδοση των εκπαιδευτικών. Ένα μικρό ποσοστό αγόραζε βιβλία, οι περισσότεροι κοντά στο 80% αγόραζαν ρούχα και παπούτσια και το δικαιολογούσαν σαν αγορά βιβλίων! Ανάλογα συμβαίνουν και σε υπηρεσίες των Δήμων, στην Αστυνομία, στο Κοινοβούλιο, στο Στρατό, στον Εκκλησιαστικό χώρο κ.λπ. Από γκάλοπ που έχουν γίνει μετά το πέρας της Θείας λειτουργίας σε διάφορους ναούς, μόνο το 20% περίπου θυμάται πιο ευαγγέλιο διαβάστηκε. Αθάνατε Παρέτο!

2) Με «γιώτα» ή με «ήτα»;

Πρέπει άμεσα οι φιλόλογοι, οι γλωσσολόγοι π.χ. ο πολύαθλος Μπαμπινιώτης κ.λπ. να αλλάξουν τα γράμματα, τη γραμματική στις λέξεις καπιταλιστής και σοσιαλιστής, σε κάποιες περιπτώσεις. Η πρώτη λέξη που εκφράζει συγκεκριμένο πολιτικοκοινωνικό όρο, το «λι» πρέπει να γράφεται πάντα με «ήτα». Καπιταλιστής δηλαδή. Αυτοί πάντα λήστευαν τον κόσμο. Όλοι αυτοί που κατέχουν το «κεφάλαιο», το χρήμα δηλαδή, πάντα θέλουν να το αυγατίσουν και με νόμιμα αλλά κυρίως με παράνομα μέσα. Το κοινωνικό σύστημα που τους εκπροσωπεί φτιάχνει έτσι τους νόμους, δένει τα «χέρια» της δικαιοσύνης μ' αυτούς ή την ελέγχει σε μεγάλο βαθμό, θεσμοθετεί κοινωνικές ανισότητες κ.λπ. ώστε αυτοί να πλουτίζουν συνεχώς και ο υπόλοιπος

λαός να ζει φτωχικά ή κάποιοι πιο βολημένοι και αυτάρκεις, στα πλαίσια του «κοινωνικού φαντασιακού», να ονειρεύονται να γίνουν και αυτοί κεφαλαιούχοι. Το μότο της ζωής τους είναι «άρπαξε να φας και κλέψε νάχεις». Ο Μαμωνάς (ειδωλολατρικός θεός του χρήματος) είναι ο θεός τους. Η λέξη σοσιαλιστής άλλοτε πρέπει να γράφεται το «λι» με «γιώτα» και άλλοτε με «ήτα». Είδαμε διαχρονικά πολλούς του πολιτικοκοινωνικού αυτού χώρου, να χαρακτηρίζονται αλλά και να είναι στην πράξη «σοσιαλιστές». Ληστές με τα όλα τους. Στην χώρα μας διάφοροι που πλούτισαν μετέχοντας στα εξοπλιστικά συστήματα του Υπουργείου άμυνας, άλλοι που έπαιρναν χρήματα για το κόμμα και τα καρπόνωνταν οι ίδιοι κ.λπ. Πρόσφατα Ελληνίδα Ευρωβουλευτής του σοσιαλιστικού χώρου (αντιπρόεδρος μάλιστα του Κοινοβουλίου) μαζί με Ιταλούς ευρωβουλευτές του ιδίου πολιτικού χώρου (άλλοι μαφιόζοι αυτοί), να παίρνουν εκατομμύρια ευρώ για να βολέψουν τη χώρα του Κατάρ και να την βγάλουν καθαρή από παρανομίες που έκανε και χιλιάδες θανάτους εργατών στον κατασκευαστικό τομέα κ.λπ., πριν από τη διοργάνωση του Παγκοσμίου ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος εθνικών ομάδων σ' αυτή. Δεν γλύτωσαν τελικά την κατάρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση τελικά σε μεγάλο βαθμό είναι «απάτη». Στις Βρυξέλλες δίπλα στους Ευρωβουλευτές σε αναλογία τρία προς ένα είναι οι λεγόμενοι «λομππίστες». Άνθρωποι που εξυπηρετούν τα συμφέροντα κρατών, οικονομικά ισχυρών εταιριών Αμερικανικών ή Ευρωπαϊκών, ισχυρών βιομηχανικών ομίλων, φαρμακευτικών εταιριών (π.χ. Pfizer κ.λπ.) και δωροδοκούν «εν ψυχρώ» Ευρωβουλευτές για να περάσουν νόμους που να εξυπηρετούν τα συμφέροντα αυτών που εκπροσωπούν. Λαδώνουν για να περάσει κάτι εύκολα, όταν παρουσιάζονται «δυσκολίες» και ανταγωνισμοί. Χρήματα «μαύρα» και κάτω από το τραπέζι ή σε βαλίτσες. Σιγά μην τους φτάνουν τα τριάντα χιλιάδες ευρώ που παίρνει κάθε ευρωβουλευτής το μήνα (αυτά είναι ψίκουλα μπροστά στις «μεγάλες υπηρεσίες» που νομίζουν ότι προσφέρουν). Οι μεγάλες μπίζνες γίνονται με «υπόγειες διαδρομές» και τα λεφτά είναι πολλά και «χοντρά». Έτσι βελτιώνουν το μηνιαίο τους και αφήνουν και κάτι για τα «γεράματά» τους. Αυτή είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση (παλιά Ε.Ο.Κ.) που μας έβαλε ο αείμνηστος «Εθνάρχης» χωρίς δημοψήφισμα (θα μου πείτε και άλλοι έκαναν σχετικά πρόσφατα δημοψήφισμα και το «αναποδογύρισαν»), ο οποίος έλεγε το αμίμητο: «Να γίνουμε Ευρωπαίοι, να γίνουμε άνθρωποι». Ποια Ευρώπη; Αυτή που διαχρονικά παραχάραξε τα πάντα; Πήρε τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και του άλλαξε τα φώτα. Πήρε το Ευαγγέλιο που γράφτηκε στα Ελληνικά, διέθνης γλώσσα την εποχή εκείνη, το διέστρεψε φτιάχνοντας αιρέσεις, θρησκευτικούς πολέμους και σήμερα κατέληξε στην αθεΐα. Έφτιαξε απάνθρωπα κοινωνικοπολιτικά συστήματα, δημιούργησε την άθλια αποικιοκρατία και δύο παγκοσμίους πολέμους. Με την ένταξη

μας στην Ε.Ε. όχι μόνο γίναμε σαν αυτούς, αλλά και πολλοί από εμάς έγιναν τρις χειρότεροι. Ούτε η Ευρώπη των λαών ή των μονοπωλίων λύνει το πρόβλημα. Φαύλος κύκλος. Αν μπορούσαμε κάποτε ν' απαλλαγούμε απ' αυτούς τόσο το καλύτερο. Δύσκολο μεν αλλά όχι ακατόρθωτο.

Ξαναγυρίζουμε στο «φαινόμενο» της Ελληνίδας Ευρωβουλευτού. Ένας δεξιός πολιτικός μόλις «έσκασε» το σκάνδαλο είπε το «απίθανο»: Αυτοί οι «σοσιαλιστές» είναι ερασιτέχνες, εμείς είμαστε επαγγελματίες, γνωρίζουμε τις δουλειές αυτές πολύ καλύτερα απ' αυτούς (ο πολιτικός τους χώρος δηλαδή). Με λίγα λόγια είπε ότι ξέρουν τα «μονοπάτια» να κλέβουν, να κάνουν κομπίνες, να δωροδοκούνται κ.λπ. και δεν πιάνονται εύκολα γιατί όλα αυτά τα κάνουν με επαγγελματική συνέπεια. Και αν πιαστούν έχουν το επιχείρημα (που δυστυχώς ο πιο πολύς κόσμος το αποδέχεται) ότι «αυτοί είμαστε» είναι κάτι το αυτονόητο για τα πιστεύω μας, μήπως περιμένατε κάτι καλύτερο; Ή στην καλύτερη περίπτωση «όλοι ίδιοι είμαστε».

Ο σοσιαλισμός είναι σίγουρα πιο «ηθικό» κοινωνικοπολιτικό σύστημα από τον αστικό νεοφιλελευθερισμό. Θέλει όμως ηθικούς και πνευματικούς ανθρώπους να το υπηρετούν, αλλιώς εύκολα το «λι» μετατρέπεται σε «λη». Ο Ντοστογιέφσκι έλεγε: «Ο σοσιαλισμός ή θα είναι χριστιανικός ή δεν μπορεί να υπάρξει».

Μαρίνος Σπηλιόπουλος

Πέτρινο ταγάρι 44 Όκάδων καί πέτρινο μισοτάγαρο 22 Όκάδων

του Πούλιου Γρέντζου

Στό κέντρον του Χωριού Παλαιοσέλλι, όπου ή Έκκλησία της Αγίας Παρασκευής καί τό Κοινοτικό Κατάστημα, υπάρχει σήμερα μιά μικρή πλατεία πίσω από τό Κοιν. Κατάστημα, ή οποία μέχρι τό 1966 ήταν χωρισμένη σέ διάδρομο φαρδύ πέντε μέτρων καί μικρή υπερυψωμένη πλατεία μέ τοίχο ύψους ενός μέτρου.

Στόν χώρον αυτόν γινότανε κάθε Φθινόπωρο ή αγοραπωλησία δημητριακών καρπών από τούς αγωγιάτες των Γρεβενών που έρχότανε πάντοτε καί όλες οι οικογένειες αγοράζαν σιτηρά καί συμπλήρωναν τά δικά τους νά έχουν εφόδια μέχρι τήν νέα σοδειά.

Η έκταση της Κοινότητος ανήρχετο μέχρι τό 1926 σέ 10.500 στρέμματα μόνον καί δέν είχαν οι οικογένειες μεγάλες κτηματικές εκτάσεις για καλλιέργεια.

Η έκταση της Κοινότητος στά πολύ παλαιά χρόνια ήταν 92.000 στρέμματα. Τά όρια ήταν: Ανατολικώς ό άσπροπόταμος μεταξύ (σήμερα) Πάδων καί Αρμάτων, Βορείως μέ τήν όροσειρά καί τόν Σμόλικα, Δυτικώς μέ τήν όροσειρά Κλέφτης-Σουσούνιτσα καί Νοτίως μέ τό ποτάμι Άώος. Συνέβησαν όμως τά εξής:

1) Πολύ παλαιά = ήρθαν καί κατοίκησαν προς Ανατολάς οι σημερινοί κάτοικοι των Πάδων, χωρίς νά προκύψουν προστριβές άφου, άφ' ενός μέν υπήρχε χώρος έπαρκής, άφ' ετέρου δέ οι νέοι τότε κάτοικοι ήσαν καί όμόδοξοι καί όμόφωνοι. Κατέλαβαν έκτασιν 35.000 στρεμ.

2) Τόν 16ον αιώνα Τουρκος τσιφλικής κατέλαβε στήν Δυτική πλευρά έκτασιν 46.500 στρέμματα, τά όποια έκαμε τσιφλίκι.

Περιορίστηκε τό Χωριό σέ 10.500 στρέμματα καί κάθε οικογένεια περιορίστηκε σέ λίγα μικροτεμάχια γής, έν αντιθέσει μέ τόν πληθυσμόν που ανερχόταν τόν 18ον αιώνα περίπου σέ 1800 άτομα.

Διά τόν λόγον αυτόν δέν έπαρκοῦσαν τά είδη παραγωγής, ιδίως τά σιτηρά, από τήν μία σοδειά ως τήν άλλη καί αναγκάζονταν νά προμηθεύωνται από τά Γρεβενά.

Έπειδή όμως προέκυπταν διαφορές στό ζύγισμα, είτε από λάθος είτε από κλοπή, έσκέφθηκαν τότε νά λαξεύσουν δύο πέτρες, σέ σχήμα κολυμβήθρας μέ λεία τήν επάνω επιφάνειαν, ή μία νά χωρά ήνα ταγάρι σιτηρά καί ή άλλη μισό ταγάρι. Δηλαδή 44 όκάδες ή μία πέτρα καί 22 όκάδες ή άλλη πέτρα. Στόν πάτο είχαν από μιά τετράγωνη τρύπα που ανοιγόκλεινε μέ ένα σανίδι.

Κάθε αγοραστής έπαιρνε όσα ταγάρια ή μισοτάγαρα ήθελε.

Γεμίζανε οι πωλητές κάθε πέτρα, τραβούσαν επάνω μιά σανίδα για ίσοπέδωμα, βάζανε τό τσουβάλι στήν τρύπα καί αδειάζανε τήν πέτρα. Τίς πέτρες αυτές (ταγάρι καί μισοτάγαρο) τίς έκτισαν στόν διαχωριστικό τοίχον, οι όποιες εύρίσκοντο μέχρι τό 1961, που έφθασε ό αυτοκινητόδρομος στό Χωριό. Τί απέγιναν κανείς δέν έδωσε σημασίαν. Έξαφανίσθηκαν.

Ήταν δύο αποδεικτικά είδη δικαιοσύνης. Δέν μπορούσε νά αδικήσ η ό ένας τόν άλλον στό ζύγι. Όταν τό επόμενο Φθινόπωρον μετά τήν κατασκευή ήρθαν οι πωλητές καί υπεχρεώθηκαν νά πωλουν τά σιτηρά μέ τά σταθερά καί δίκαια αυτά πρακτικά μέτρα βάρους, ώρισμένοι άπ' αυτούς, πονηροί βεβαίως, δέν δέχονταν τήν αγοραπωλησίαν, αλλά, επειδή ή επιστροφή απαιτούσε τρεις ήμέρες πορεία μέ άπούλητα τά φορτία τους στά ζώα, αναγκάστηκαν νά ύποκύψουν στίς απαιτήσεις του Χωριού.

Αυτός ό τρόπος αγοραπωλησίας εξακολουθούσε στό Χωριό καί επί των ήμερών μας, κατά τίς δεκαετίες 1950-1960 καί άφου άφ' ενός άρχισε ή φθίνουσα κατάσταση στό Χωριό σέ πληθυσμό καί άφ' ετέρου δικτυώθηκαν τά Χωριά μέ αυτοκινητοδρόμους, έπαυσε στό Χωριό μας ή πρόσθετη προμήθεια σιτηρών καί λοιπών ειδών διατροφής.

Δέν έχω ύπ' όψιν μου άν υπήρχαν καί σέ άλλα Χωριά όμοιες ταγαρόπετρες καί μισοτάγαρες. Δυστυχώς οι ιθύνοντες παλαιά δέν έδιναν σημασία για όποιαδήποτε παλαιά διατηρητέα αντικείμενα. Έτσι χάθηκαν τά μοναδικά αυτά μέτρα βάρους της απόλυτου δικαιοσύνης.

Τό ίδιο συνέβαινε καί συμβαίνει μέ πολλούς άθικτους τάφους που βρέθηκαν χωρίς περιφραξη χώρου στήν περιοχήν Αγίου Δημητρίου καί Προφήτου Ηλία (καί υπάρχουν ακόμη). Οι Τάφοι αυτοί ήσαν μέ πέτρινες πλάκες γύρω-γύρω καί επάνω.

Σήμερα τό σύνολον του Κοινοτικού χώρου Παλαιοσελλίου, ανέρχεται σέ 13.350 στρέμματα ηύξημένος λίγο από τό εξής γεγονός: Κατά τήν διάρκεια της τσιφλικοκρατίας έδημιουργήθη σέ απόσταση 6 χλμ. νέο Χωριό, τό Γκριζμπάνι, τό όποιον μετωνομάσθηκε μετά τό 1913, σέ Έλεύθερον. Έπειδή ό τόπος ήταν τσιφλίκι, οι κάτοικοι δέν είχαν περιουσιακά άκίνητα διότι ή περιοχή όλη ανήκε εις τόν Μπέη Τουρκαλβανό τσιφλικά (όπως παραδόξως) τό ιδιοκτησιακόν καθεστώς ανήκε σ' αυτόν καί μετά τήν άπελευθέρωση του 1913.

Οι κάτοικοι λοιπόν του Έλεύθερου, στερούμενοι παντελώς οικοπεδικής καί γεωργικής γής, αναγκάσθηκαν τό 1913 νά συνεταιρισθουν σέ Συν/σμόν Ακτημόνων Καλλιεργητών καί ζητούσαν από τό Γραφείον Έπανεοικισμού της Δ/σεως Γεωργίας της Νομαρχίας Ιωαννίνων, νά απαλλοτριώση τό τσιφλίκι καί νά τούς παραχωρήση κλήρους. Κωλυσιέργησε ή διαδικασία μέχρι τό 1926, όποτε ήρθε επί τόπου ή Έπιτροπή Απαλλοτριώσεων καί παρεχώρησε διά της ύπ' αριθ.

47//1926 άμετακλήτου και όριστικής Αποφάσεώς της, 7.000 στρέμματα στους 110 Συνεταίρους, 2.500 στρέμματα στην Κοινότητα Παλαιοσελλίου, στίς θέσεις «Κούτσουρα και Μεσορράχη» και τό υπόλοιπον τό παρεχώρησε στό Έλληνικόν Δημόσιον. Αύτή ή τελευταία παραχώρηση ήταν μία μεγάλη κατάφορη άδικία για τους κατοίκους της Κοινότητος Έλευθέρου, διότι έμεινε τό Χωριό χωρίς Κοινοτική περιουσία. Δέν υπήρχε ούτε και ύπάρχει επισήμως άλλος χώρος. Ούτε για καλλιέργεια, ούτε για βοσκή των ζώων, ούτε και για ξύλευση.

Όλοι οί άγώνες των Κοινοτικών Συμβουλίων του Χωριού, προσέκρουσαν «στό άμετάκλητον και Όριστικόν πνεύμα» της ύπ' αριθ. 47/1926 Αποφάσεως της έν λόγω Έπιτροπής.

Τό 1915 ήμέρα του Προφήτου Ήλία, ήρθε από την Άλβανία ό Μπέης στην Έκκλησία, ανήγγειλε ότι πωλεί τό τσιφλίκι του αντί 2.500 χρυσές Όθωμανικές λίρες και έπρότεινε στους Χωριανούς νά τό αγοράσουν για λογαριασμό της Κοινότητος. Προτιμώ, τούς είπε, έσάς διότι κάποτε όλο τό μέρος ήταν δικό σας. Νεοσύστατο τό Χωριό και τό Κοινοτικόν Συμβούλιον, δέν υπήρχαν τά χρήματα και δέν έκλεισε ή πρόταση του Μπέη. Τρεις όμως χωριανοί ευκατάστατοι έπρότειναν νά καταβάλουν τό ποσόν των 2.500 λιρών για λογαριασμόν της Κοινότητος, αλλά μέ την προϋπόθεσιν ότι στά συμβόλαια αγοράς θά ύπάρξη όρος πού νά παρέχη τό δικαίωμα στους τρεις χρηματοδότες, νά εκμεταλλεύωνται τό κτήμα μέχρι αποπληρωμής και κατόπιν νά περιέλθη αυτοδικαίως εις την Κοινότητα άνευ έτέρας άπαιτήσεως των χρηματοδοτών.

Ως ήταν φυσικόν όλοι οί κάτοικοι έχειροκρότησαν την προσφοράν των τριών συγχωριανών. Έπάνω στον ένθουσιασμόν πετάχτηκαν δύο πασίγνωστοι ψευτοκαπιτάνιοι φασαρίας και είπαν «Όχι δέν γίνεται αυτό, έναν τσιφλικά είχαμε στό κεφάλι μας επί αιώνες πού τόν διώξαμε, άλλους τρεις θά βάλωμε στό κεφάλι μας!».

Έφυγε ό Μπέης και έλύθη τό θέμα τό 1926 εις βάρος των κατοίκων της Κοινότητος Έλευθέρου, αλλά και μέ ζημίαν της Κοινότητος Παλαιοσελλίου, διότι θά έπανακτοΰσε παλαιά περιουσία 47,500 στρεμ. και θά είχε γίνει ένωποίηση των κατοίκων των δύο σήμερα Κοινοτήτων και, άς πιστέψωμε ότι: «Έν τη Ένώσει ή Ίσχύς».

Πούλιος Γρέντζιος

Αστροφυσικοί Θεολογούντες

του Ηλία Ανδρέου

Ο Κύριος Ημών Ιησούς Χριστός στην επί του Όρους Ομιλία και στους εννέα στίχους των Μακαρισμών συμπεριέλαβε όσα ο Αριστοτέλης περιλαμβάνει στα Ηθικά Νικομάχεια των πέντε τόμων.

Ο πρώτος Μακαρισμός σε μετάφραση του ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου λέγει τα ακόλουθα «Μακάριοι αυτοί που έχουν ταπεινή γνώμη για τον εαυτό τους γιατί αυτονών είναι η βασιλεία των ουρανών».

Δεν είναι τυχαίο που ο Κύριος προέταξε ως πρώτη και κυρίαρχη αρετή ενός εκάστου ανθρώπου την ταπεινότητα, αν αναλογισθούμε πως στον αντίποδα αυτής είναι η έννοια της έπαρσης, γενεσιουργό αιτία των πολλών δεινών του ανθρωπίνου γένους. Συναφής προς την έπαρση είναι και η αρχαιοπρεπής έννοια της οίησης με παράγωγο τον οηματία που στην γλώσσα του λαού είναι ο φαντασμένος.

Ενώ η ταπείνωση οδηγεί στην κατάκτηση της υπαρξιακής ελευθερίας η έπαρση-οίηση οδηγεί στο δεσποτικό της υπαρξιακής ανελευθερίας. Σκεφθήκατε ποτέ γιατί στεκόμαστε έντρομοι στην ιδέα της φθοράς και του θανάτου; Αυτό είναι απόρροια της υπεροψίας μας, μοναδικής στο κόσμο των έμβιων όντων. Κατ' ιδίαν ο οηματίας, άλλως ο φαντασμένος, είναι ο πλέον δυστυχής άνθρωπος αλλά αν συμβαίνει να είναι δημόσιο πρόσωπο, γίνεται πρόξενος δυσλειτουργιών του δημόσιου βίου με ακραία περίπτωση αυτή των δικτατόρων.

Αυτό μπορεί να συμβεί και σε πολύ μικρές κοινωνίες αν συμβεί ο αιρετός εκπρόσωπος να διακατέχεται από αδιαπραγμάτευτες απόψεις και αντιλήψεις.

Η βιβλιοφιλία μου τα τελευταία χρόνια με οδήγησε ανεπαίσθητα στο χώρο της φυσικής και αστρονομίας. Ένοιωσα πως αν αγνοείς το τι συμβαίνει στον κόσμο που σε περιβάλλει κινείσαι σε κενό αγνώστιας ή τέλος πάντων σε μια γνώση ημιτελή.

Την τελευταία δεκαετία επιστήμονες υψηλού επιπέδου της φυσικής και της αστρονομίας κατέγραψαν το απόθεμα της επιστημονικής τους εμπειρίας σε βιβλία κατανοητά από τον μέσο αναγνώστη εκείνον ο οποίος δεν έχει σχέση με τις ανωτέρω επιστήμες. Ένα τέτοιο βιβλίο είναι το «Αστροφυσική για βιαστικούς» του Γκράς Ταΐσον BEST SELLER για την εφημερίδα Τάϊμς της Νέας Υόρκης.

Το δωδέκατο και τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου σμίγει την αστροφυσική με την φιλοσοφία φέρει δε τον τίτλο «Σκέψεις γύρω από την συμπαντική οπτική».

Ο Ταΐσον θέτει το ερώτημα. Εμείς ως ενήλικες τολμάμε άραγε να παραδεχθούμε ότι η συλλογική μας οπτική τόσο για τον πλανήτη όσο και για το σύμπαν είναι ανώριμη και θέτει νέο ερώτημα. Τολμάμε να παραδεχθούμε ότι οι σκέ-

ψεις και οι συμπεριφορές μας πηγάζουν από την πεποίθηση πως είμαστε το κέντρο του κόσμου. Συμπεραίνει με ένα μάλλον όχι. Συμπληρώνει πως πίσω από όλες τις φυλετικές, εθνικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές συγκρούσεις βλέπουμε το ανθρώπινο ΕΓΩ να πατά κουμπιά και να γυρνά μοχλούς ολέθρου.

Φανταστείτε ομολογεί ο Ταΐσον έναν κόσμο όπου όλοι μας και κυρίως οι άνθρωποι με δύναμη και επιρροή έχουν υιοθετήσει μια πλατιά οπτική της θέσης μας στο σύμπαν. Σε μια τέτοια οπτική τα προβλήματα μας θα συρρικνώνονταν ή δεν θα ανέκυπταν, ενώ θα περιφρονούσαμε τη συμπεριφορά των προηγούμενων γενεών που έσφραζαν αλλήλους.

Τον Φεβρουάριο του 2000 το Πλανητάριο Χείντεν στη Νέα Υόρκη παρουσίασε ένα πρόγραμμα με τίτλο «Διαβατήριο για το Σύμπαν». Οι επισκέπτες οδηγούνταν σε ένα εικονικό ταξίδι στις εσχατιές του σύμπαντος.

Το κοινό έβλεπε τη Γη, έπειτα το ηλιακό μας σύστημα και έπειτα έβλεπε τα εκατό δισεκατομμύρια άστρα του Μίλκι Γουέϊ (ο δικός μας γαλαξίας) να μικραίνουν και αυτά και να γίνονται σχεδόν αόρατες κουκίδες στο θόλο του πλανηταρίου.

Δεν είχε περάσει ένας μήνας από την πρεμιέρα και ο Ταΐσον έλαβε μια επιστολή από έναν καθηγητή ψυχολογίας σε ονομαστό πανεπιστήμιο της Ανατολικής Ακτής.

Το Διαβατήριο για το Σύμπαν έγραφε ο καθηγητής μου προξένισε τα πιο δραματικά συναισθήματα ασημαντότητας που είχα συναντήσει ποτέ μου. Εδώ

ο Ταΐσον συμπεραίνει πως το Εγώ του καθηγητή παρά ήταν μεγάλο φουσκωμένο με αυθαίρετες πολιτισμικές αποφάνσεις ότι ο άνθρωπος είναι ό,τι σημαντικότερο υφίσταται στο σύμπαν.

Από τα ένδεκα αξιώματα του Ταΐσον για τη Συμπαντική Οπτική θα παραθέσω δύο.

- Η συμπαντική οπτική μας δείχνει ότι η Γη είναι ένας τόσος μα τόσος δα κόκκος. Αλλά ένας κόκκος πολύτιμος και προς το παρόν το μοναδικό μας σπίτι.

- Η Συμπαντική Οπτική μας διδάσκει να είμαστε ταπεινοί.

Ποιητική Αδεία διερωτώμαι.

Άραγε ο Ιησούς στην Δεύτερη επί της Γης Παρουσία Του θα βρει ζωντανούς ή θα εγερθούμε εκ νεκρών γιατί θα έχουμε αυτοκαταστραφεί;

Αγαπητοί Φίλοι Αναγνώστες. Αν άθελά μου σας δημιούργησα αισθήματα ασημαντότητας θα σας επαναφέρω στην πρότερη ψυχική σας κατάσταση με την αφιέρωση ενός ωραιότατου τραγουδιού του αγαπημένου τραγουδιστή της εφηβείας μας Κώστα Χατζή σε στίχους της Σώτια Τσώτου και επιγράφεται «Απ' το αεροπλάνο-1973». Λοιπόν χαρείτε το. Πολύ με πίκρανες ζωή-μακριά θα φύγω ένα πρωί-θ' ανέβω σ' ένα αεροπλάνο να δω τον κόσμο από κει πάνω-Όταν κοιτάς από ψηλά-μοιάζει η γη με ζωγραφιά-και συ την πήρες σοβαρά-Μοιάζουν τα σπίτια με σπιρτόκουτα-μοιάζουν μυρμήγκια οι άνθρωποι-το μεγαλύτερο ανάκτορο μοιάζει μ' ένα μικρούλι τόπι-Κι όλοι αυτοί που σε πικράνανε-από ψηλά αν τους κοιτάξεις θα σου φανούν τόσο ασήμαντοι που στη στιγμή θα τους ξεχάσεις.

Οι Ηπειρώτισσες μανάδες και γιαγιάδες

Σε κάθε γωνιά της χώρας μας οι γυναίκες επωμίζονται ρόλους, βάρη και ευθύνες ίσως μεγαλύτερες από το μπόι τους και τις αντοχές του φύλου τους.

Μακρόχρονη παράδοση και πατριαρχική νοοτροπία καλλιέργησαν το κλίμα, τα ήθη και τα έθιμα και δημιούργησαν ένα καθεστώς ανδροκρατικό.

Τα ίσα δικαιώματα και ο απαιτούμενος σεβασμός στο πρόσωπο της γυναίκας δεν αποτελούσαν αντικείμενο συζήτησης και γενικής παραδοχής.

Εδραιωμένη η πίστη ότι η γυναίκα οφείλει να υποτάσσεται στον άνδρα και να ανταποκρίνεται στα καθήκοντά της ως σύζυγος και μητέρα και παράλληλα να συμμετέχει ενεργά σε όλους τους εργασιακούς χώρους. Μέσα και έξω από το σπίτι παρούσα και αγωνιζομένη.

Με τη σαρμανίτσα φορτωμένη κουβαλούσε στο χωράφι και το μωρό που το θήλαζε σε κάποιον πρόχειρο ίσκιο και τη λαχτάρα μήπως κάποιο ερπετό προκαλέσει άμεσο κίνδυνο για τη ζωή του. Θερμίζοντας και σκαλίζοντας μες' το λιοπύρι και τα μάτια στραμμένα πάντα κατά τη σαρμανίτσα που το μωρό φυλακισμένο πότε κοιμόταν και πότε με το κλάμα του ζητούσε βοήθεια.

Σκληρές οι συνθήκες στα χωράφια αλλά και στο σπίτι. Το νοικοκυριό και οι ιδιοτροπίες των γερόντων με τις δικές τους απαιτήσεις και την έλλειψη στοιχειώδους κατανόησης πολλαπλασίαζαν τις δυσκολίες.

Οι φροντίδες για το μεγάλωμα των παιδιών δυσβάστακτες και βασανιστικές σε συνδυασμό με τη φτώχεια και τα ανεπάρκη μέσα. Ελευθερία κινήσεων περιορισμένη. Νυχτόμερα στο καθήκον. Ύπνος και ξεκούραση με το σταγονόμετρο. Για ψυχαγωγία

γία ούτε λόγος.

Τα δικαιώματα στη διακριτική ευχέρεια των συζύγων και των πεθερικών που ασκούσαν εποπτεία και έλεγχο σε κάθε κίνηση. Έτσι κυλούσε η ζωή της παντρεμένης γυναίκας παλαιότερα χωρίς να σημαίνει ότι και τώρα τα κατάλοιπα είναι ασημαντα. Βαρύ το φορτίο της Ηπειρώτισσας μάνας. Ακόμη και κατά το δρομολόγιο προς το χωράφι και κατά τα λίγα διαλείμματα έγνεθε και έπλεκε μάλλινα για τις ανάγκες της οικογένειας. Η ρόκα και το αδράχτι και οι βελόνες για το πλέξιμο ήταν πάντα στο ζωνάρι. Επιστρέφοντας κατάκοπη από τη δουλειά κουβαλούσε ζαλωμένη και τα κλαριά για τα μανάρια.

Τι να πεις για το κουράγιο της!

Σήμερα οι Ηπειρώτισσες μανάδες και γιαγιάδες εξακολουθούν να αποτελούν τα στερισμέλα και τα ανθεκτικά αγκωνάρια των αγροτικών σπιτιών, όσα ακόμη υπάρχουν και συνεχίζουν να κρατούν τα σπίτια ανοικτά και τις αγκαλιές να ζεσταίνουν τα εγγόνια που τα εμπιστεύονται οι ξενιτεμένοι γονείς. Ηρωικές μορφές και αγωνίστριες που η προσφορά τους είναι ανεκτίμητη.

Τέλος, αν για όλες τις ελληνίδες μάνες και γιαγιάδες οφείλουμε τον προσήκοντα σεβασμό, για τις Ηπειρώτισσες οφείλουμε να λάβουμε υπόψη ότι ως σύζυγοι ξενιτεμένων αναλάμβαναν και το ρόλο του άνδρα σε όλα και σαν γιαγιάδες τις ευθύνες για το μεγάλωμα των εγγονιών κάτω από δυσμενείς συνθήκες.

Τους ανήκει κάθε τιμή, σεβασμός και έπαινος.

Χρίστος Απ. Ζάνης
Πεύκη, Μάρτης 2023

Ως Αρχαία Κατάρρα

του Ηλία Ανδρέου

«Έχει μπάρμπα στην Κορώνη». Ελάχιστοι από εμάς γνωρίζουμε πως γεννήθηκε η έκφραση αυτή και γιατί ταυτίστηκε με την γνωστή σε όλους μας έννοια του ρουσφετιού. Ένας θείος από τη Μεσσηνία ταυτίστηκε με την πολιτική διαμεσολάβηση δια της οποίας οιοσδήποτε πολίτης δύναται να προσπορίσει ίδιον όφελος. Η προέλευση της έκφρασης μέχρι σήμερα διχάζει λόγω της μη ιστορικής τεκμηρίωσης ή επαλήθευσης.

Υπάρχουν αρκετές εκδοχές από τις οποίες πλεονάζουν εκείνες οι οποίες την τοποθετούν στο 19ο αιώνα και αφορούν έναν ισχυρό πολιτικό πρόσωπο από την Κορώνη. Λοιπόν ο μπάρμπα από την Κορώνη ήταν ένας πρώην δήμαρχος ονόματι Γεώργιος Μπάστας. Όταν την δεκαετία του 1840 εξελέγη πληρεξούσιος (βουλευτής) στην Εθνοσυνέλευση της Αθήνας έπρεπε να παραιτηθεί από τα δημαρχιακά του αξιώματα στην Μεσσηνία. Πλην όμως επιθυμούσε να επιλέξει ο ίδιος τον διάδοχό του ο οποίος δεν ήταν άλλος από τον ανιψιό του Κώστα Δαρειώτη.

Προκειμένου να στηρίξει τον ανιψιό έστειλε στο λιμάνι της Κορώνης για να φοβίσει τους κατοίκους. Ακόμη λέγεται ότι νόθευσε τους εκλογικούς καταλόγους για να κερδίσει ψήφους.

Τα τεχνάσματα δούλεψαν και ο ανιψιός εξελέγη δήμαρχος που μπορούσε να περηφανεύεται ότι είχε μπάρμπα

στην Κορώνη. Η πολιτική διαμεσολάβηση καθώς και το ρουσφέτι το οποίο εν ολίγοις τοποθετείται στις απαρχές ίδρυσης και διοικητικής οργάνωσης του Ελληνικού Κράτους επιβιώνει ως αρχαία κατάρρα μέχρι τις ημέρες μας.

Στα υψηλά κλιμάκια της κυβερνητικής ιεραρχίας συναντούμε την εκμοντερνισμένη έννοια της «Διαπλοκής». Η διαπλοκή των μεγάλων συμφερόντων λαμβάνει χώρα στην πολυδαίδαλη ανάμιξη προσώπων της πολιτικής της δικαιοσύνης και του τύπου.

Δυστυχώς δεν υφίσταται στον πλανήτη Αστική Δημοκρατία που να μην έχει πληγεί από την νόσο της διαπλοκής. Αυτό συμβαίνει ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής παρά το γεγονός ότι οι Πατέρες του Έθνους συντάκτες του Συντάγματος εθέσπισαν ουκ ολίγες ασφαλιστικές νομοθετικές δικλίδες. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες δικτατορίες εκεί οργιάζουν οι αποκαλούμενοι ολιγάρχες υπάκουοι και πειθήνιοι στον αδιαμφισβήτητο έναν Ηγέτη π.χ. Πούτιν, Σ. Ζιρίνγκ.

Κατεβαίνοντας την κλίμακα της διοικητικής οργάνωσης και ερχόμενοι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Περιφέρειας και Δήμου συναντάμε το ταπεινό μα εξίσου δηλητηριώδες της δημόσιας ζωής, το ρουσφέτι.

Η κατ' έτος έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναφορικά με την κακοδιοί-

κηση και την διαφθορά στην πρώτη θέση τοποθετεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το ρουσφέτι κάθε άλλο αθώο και ακίνδυνο είναι για τις τοπικές κοινωνίες.

Συνήθως πλήττει τους πλέον οικονομικά αδύναμους και ευάλωτους συμπολίτες μας και εδώ είναι «η αισχύνη».

Εν όψει των αυτοδιοικητικών εκλογών του Οκτωβρίου σε πολλά αυτιά συνδημοτών μας θα ηχήσει ο ψίθυρος: να με ψηφίσεις γιατί σου τιμεντάρισα τον δρόμο για το σπίτι σου, γιατί σου έφερα νερό στο οικόπεδο με τα δέν-

δρα, θυμήσου το 5/μηννο, το 8/μηννο γιατί το ένα, γιατί το άλλο.

Αγαπητοί Συμπολίτες: Αρκετά επί πεντακόσια χρόνια οι προπάτορές μας εβίωσαν τον ραγιαδισμό του δυνάστη.

Είμαστε πλέον μια χώρα με θεσμούς, νόμους και αρκετά εκσυγχρονισμένη με κάποιες δικαιολογημένες παθογένειες. Ήλθε καιρός να αποτινάξουμε και τα ελάχιστα ψήγματα εθελοδουλείας. Επιβραβεύουμε με την ψήφο μας τους άξιους, αγνοούμε τους ευκαιριακούς και τυχαίους.

ΓΝΗΣΙΟΙ ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΛΙΤΑΙ

Παράλειψις κειμένου δημοσιευθέντος εις τό Περιοδικόν «ΚΟΝΙΤΣΑ» φύλλον 226 τοῦ Ἰανουαρίου-Φεβρουαρίου 2023, σελίδα 67-68, Παλαιοσελλίται, οἱ ὅποιοι διεκρίθησαν εἰς διαφόρους Ὑπηρεσιακοὺς καὶ Ἐπαγγελματικοὺς τομεῖς εἰς τόν Δῆμον Κονίτης.

.....43) Ζιάκκας Θωμᾶς τοῦ Ἀθανασίου, Ὑπάλληλος Ἐφορίας.

44) Μοῦχος Γεώργιος τοῦ Νικολάου, Κασιτέρωτης.

45) Καραφέρης Ἀναστάσιος τοῦ Στεργίου, Μάγειρος.

46) Καραφέρη Λευκοθέα τοῦ Ἀναστασίου, Βοηθ. Προσωπικόν εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολήν.

47) Ραμμόπουλος Θωμᾶς τοῦ Στεφάνου, Ὑπάλληλος Ραφείου.

48) Γρέντζιος Πρόδρομος τοῦ Θωμᾶ, Ὑπάλληλος Ραφείου.

49) Δάγκος Θωμᾶς τοῦ Ἀθανασίου, Ὑπάλληλος Ἐμπορικοῦ Κατ/τος.

50) Τζίμας Χρῆστος τοῦ Στεφάνου, Ἰδιοκτῆτης καὶ Ὁδηγὸς Λεωφορείου ἐπὶ τῆς Γραμμῆς Κονίτης-Ἐλευθέρου-Παλαιοσελλίου-Πάδων-Ἀρμάτων καὶ Διστράτου, ΚΤΕΛ Κονίτης.

51) Παρλάντζος Παναγιώτης τοῦ Νικολάου, Ὑπάλληλος ΚΤΕΛ.

52) Κουφάλας Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου, Ἐπιλοποιὸς Ὁρφ. Κονίτης.

53) Σταύρου Πολυξένη τοῦ Θωμᾶ, Ὑπάλληλος Δημοσίου Ταμείου Κονίτης.

54) Πίσπας Θωμᾶς τοῦ Γεωργίου, Ὑπάλληλος τοῦ Δασαρχείου Κονίτης.

- 55) Μιχώτας Έλευθέριος του Γεωργίου, Υπάλληλος Ταχυδρομείου Κονίτσης, Αγροτικός Διανομέυς επί της γραμμής Κονίτσης-Έλευθέρου-Παλαιοσελίου-Πάδων-Αρμάτων και Διστράτου, Έφιππος, πεζοπόρος.
- 56) Κουρτίνος Δημήτριος, καταμετρητής Δ.Ε.Η.
- 57) Μιχώτας Χρήστος, Έκτέλεση δρομολογίων αγώνων γραμμών.
- 58) Μίσιος Ιωάννης, Υπάλληλος ΕΛΤΑ.
- 59) Καραφέρης Θωμάς Υπάλληλος, Δημόσιας Βιβλιοθήκης.
- 60) Καπάιου Δημητρούλα, Αγωγιάτισσα.
- 61) Βασιλίκας Κων/νος, Αγωγιάτης.
- 62) Γιανούσης Μιχάλης, Αγωγιάτης-Καφενείο.
- 63) Γιαννούσης Σπύρος, Αγωγιάτης-Μπακάλης.
- 64) Ζδράβος Παναγιώτης, Υπάλληλος Έθνικης Τραπεζής.

Η αγωγιάτισσα: Δημητρούλα Καπάιου - Έφιππος: Ιωάννης Καπάιος

Γυμνάσιο Κόνιτσας Erasmus+

Το Γυμνάσιο Κόνιτσας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Erasmus+ KA-229 (Περιβαλλοντικής κατεύθυνσης) με τίτλο "Natur und Umweltschutz projecte der Ludwig-zu-Sayn-Wittgenstein-Schule, Naturparkschule in Bad Berleburg und der Vikos-Aoos-Geopark-Schule in Konitsa", πραγματοποίησε τετραήμερη εκπαιδευτική επίσκεψη στο Bad Berleburg (Γερμανία), σε συνέχεια

της αντίστοιχης επίσκεψης των μαθητών από τη Γερμανία στη Κόνιτσα το Σεπτέμβριο του 2022. Η επαφή των δύο σχολείων προέκυψε από την ήδη υπάρχουσα διεθνή συνεργασία του Φορέα λειτουργίας του Παγκόσμιου Γεωπάρκου UNESCO Βίκου - Αώου, που είναι ο αναπτυξιακός οργανισμός της περιφέρειας Ηπείρου (ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΕ) με τον αντίστοιχο Φορέα του Φυσικού Πάρκου Sauerland-Rothaargebirge στη Γερμανία. Οι δώδεκα μαθητές και οι τρεις εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου Κόνιτσας είχαν την ευκαιρία, έξω από τα στενά πλαίσια, να γνωρίσουν τον πολιτισμό και τους ανθρώπους σε μια άλλη χώρα. Επίσης, δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές και εκπαιδευτικούς να γνωρίσουν το σχολείο και τα μαθήματα στη χώρα ανταλλαγής και να ευαισθητοποιηθούν για θέματα του φυσικού περιβάλλοντος και της διατήρησής του, συσχετίζοντας τις ιδιαίτερες αξίες των δύο φυσικών περιοχών: του Φυσικού Πάρκου Sauerland-Rothaargebirge και του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου.

Η 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Γιορτάζουμε την 202η επέτειο της Ελληνικής μας επανάστασης της 25ης Μαρτίου 1821 με εθνική υπερφάνεια.

Υπάρχουν πολλοί ποιητές και υμνωδοί. Θ' αναφερθώ κατ' επιλογή σε δυο υμνωδούς του 1821 α) Στο Ρήγα Φεραίο και β) Στο Βασίλη (Δημοτικό Τραγούδι Αον). Ρήγας Φεραίος: Εθνομάρτυρας και Πρόδρομος της Ελληνικής Επανάστασης.

Γεννήθηκε στο Βελεστίνο της Θεσσαλίας το 1757 και γι' αυτό λέγεται και Βελιστινλής. Μετά τα πρώτα γράμματα στο χωριό του, πήγε στη Ζαγορά Πηλίου και συνέχισε στα εκεί Σχολεία. Έγραφε ποιήματα και επαναστατικά συνθήματα για να εξυψώσει το φρόνιμα του λαού του. Πήγαινε παντού, έγινε γνωστός κυρίως από το Θούριό του. Εξέδωσε στη Βιέννη την περίφημη «Χάρτα» με Χάρτη της Μεγάλης ΕΛΛΑΔΟΣ, με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη. Όλα όμως αυτά εκίνησαν το μίσος των Αυστριακών οι οποίοι τον συνέλαβαν και έπειτα τον παρέδωσαν στους Τούρκους που τον εκτέλεσαν το 1798.

Πεθαίνοντας είπε το γνωστό: «Αρκετό σπόρο έσπειρα. Το Έθνος μου ας θερίσει το γλυκό του καρπό» λόγια προφητικά.

Εκείνο όμως που τον είχε κάνει πολύ γνωστό ήταν ο Θούριός του.
«Ως πότε παλικάρια θα ζούμε στα στενά μονάχοι σαν λιοντάρια στις ράχες στα βουνά.

Σπηλιές να κατοικούμε να βλέπουμε κλαδιά,

να φεύγουμε τον κόσμο για την πικρή σκλαβιά.

Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή».

Αυτός ήταν ο ξακουστός μας ήρωας Ρήγας Φεραίος.

Η ελεύθερη πατρίδα μας, τιμώντας τη μνήμη του πρωτομάρτυρα του Έθνους, του έστησε μαρμάρينو και επιβλητικό άγαλμα, μπροστά στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών.

Βον. Στη συνέχεια θ' αναφερθώ στο Δημοτικό μας τραγούδι του Βασίλη. Επαναστατικός τύπος κι αυτός. Η μάνα του του 'λεγε: «Βασίλη κάτσε φρόνιμα να γίνεις νοικοκύρης...». Κι αυτός απαντούσε:

Μάνα μου, εγώ δεν γίνομαι κοπέλι των Τουρκών και υπηρέτης τους. Θα γίνω κλέφτης στα βουνά. Θα ζήσω λεύτερος σαν τα πουλιά πάνω στα βουνά.

«Φερτ' του πατέρα το σπαθί που κρέμεται εκεί πάνω στη μέση μου να το φορώ, μαζί του να πεθάνω». Κι έγινε κλέφτης των βουνών ελεύθερος...

Η επανάσταση του 1821, αποτελεί το σημαντικότερο κομβικό γεγονός στη σύγχρονη Νεοελληνική Ιστορία μας, καθώς οδήγησε στην συγκρότηση του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους και συνετέλεσε καθοριστικά στην εθνική μας ταυτότητα.

Αφετηρία της Επανάστασης θεωρείται ο μήνας Φεβρουάριος του 1821, όταν ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, στις 22 Φεβρουαρίου 1821 μπαίνει στο Ιάσιο

της Μολδοβλαχίας (Ρουμανία) και κινύσει την επανάσταση, ενώ ένα μήνα μετά η Επανάσταση εκδηλώνεται στην Πελοπόννησο και στη Στερεά Ελλάδα (Ρούμελη).

Την μέρα αυτή 25η Μαρτίου ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ύψωσε στην Αγία Λαύρα το λάβαρο της Μονής κι όρκισε τους επαναστάτες, οι οποίοι στη συνέχεια επιτέθηκαν εναντίον των Τούρκων, στα Καλάβρυτα.

Αυτές είναι μέρες μνήμης και Δόξας και ποτέ δεν πρέπει να ξεχνιούνται. Είναι η ένδοξη εθνική μας ιστορία.

Δυστυχώς όμως οι ξένες Μεγάλες Δυνάμεις ενήργησαν διαφορετικά. Έτσι συμβαίνει πάντοτε. Όμως η άτεγκτη ιστορία, όλα αυτά τα αποτυπώνει ρητά και θαρρετά. Ας μη ξεχνάμε ότι πάντοτε ενεργούν και πράττουν κατά τα δικά τους συμφέροντα.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 γεμάτη από ήρωες και θυσίες και η ονοματολογία αυτών των ηρώων ξεπερνάει τις στήλες αυτού του άρθρου (Κολοκοτρώνης-Ζαΐμης, Λιόντος, Δημ. Υψηλάντης, Κανάρης, Μιαούλης, Υδραίος, Σουλιώτες, Παπαφλέσσας κ.λπ.-κ.λπ.). Γνωστοί σ' όλους μας με τον ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΣ ΤΙΤΛΟ: «ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ 1821»! «ΓΕΝΝΑΙΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΜΑΣ!»

Εμείς πάντοτε τραγουδούσαμε και τραγουδούμε τ' αθέκαστα ηρωικά τραγούδια του 1821 σαν αυτό:

«... Όλη η δόξα, όλη η χάρη
άγια μέρα ξημερώνει
και στη μνήμη της το Έθνος
χαιρετά γονατιστό...».

Συνεπώς η Ελληνική Επανάσταση

του 1821 δεν ήταν ένα απλό γεγονός. Ήταν ιστορικός Σταθμός και χρόνος δημιουργίας του Έθνους μας. Μαζί με την θρησκεία μας και τους πεφωτισμένους λόγιους και ιστορικούς, αδελφωμένοι νικήσαμε τον αδιάτακτο τύραννο τον Τούρκο και σιγά-σιγά δημιουργήσαμε το σημερινό ελεύθερο Κράτος μας.

Σήμερα που πάλι μπροστά μας έχουμε γείτονες εκθρούς, που επιδιώκουν κατάργηση της Ελευθερίας μας και της Εθνικής μας κυριότητας, απαντούμε σταθερά:

«Δεν σας φοβούμαστε!». Η ιστορία του 1821 αυτό μας διδάσκει, και λαοί που ξεχνούν την ιστορία τους χάνονται εμείς ΟΧΙ. ΠΟΤΕ ΜΑ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΞΕΧΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ και κατά το αρχαίο μας ρητό: «Όλβιος όστις της ιστορίας έσχε μάθησιν...»! Σκιαγραφήσαμε κατά το δυνατόν την ιστορία της επετείου της Επανάστασης της 25ης Μαρτίου 1821.

Είμαστε γνήσιοι απόγονοι των ηρώων αγωνιστών του 1821.

Μ' αυτό το πνεύμα ας γιορτάζουμε πάντοτε κι ας φωνάξουμε: «ΖΗΤΩ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ 25ης Μαρτίου 1821». Έτσι μας αρμόζει σαν γνήσιοι απόγονοι των ηρωικών επαναστατών του 1821.

Σωκράτης Μιχ. Οικονόμου
τέως Σχολικός Σύμβουλος
Ειδικής Αγωγής

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

• ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

«Η Μέθεξις του Χορό-χρόνου»

Πραγματοποιήθηκαν την Παρασκευή, 21 Απριλίου, τα εγκαίνια της έκθεσης «Η Μέθεξις του Χοροχρόνου», του συντοπίτη μας Παναγιώτη Τσιγκούλη στην αίθουσα της Δ. Βιβλιοθήκης.

Η έκθεση αποτυπώνει και πραγματεύεται την ελκτική δύναμη που ασκεί η μουσική και ο χορός στον άνθρωπο. Τη μέθεξη στην οποία συμμετέχει ο χορευτής, έχοντας πολύτιμη συντροφιά τους μουσικούς της ζυγιάς ή της κομπανίας, με κύρια αναφορά στα παραδοσιακά δρώμενα τη περιοχής της Κόνιτσας και είναι αφιερωμένη στη μνήμη τριών κλαριτζήδων της πάνω Κόνιτσας, του Νικόλα Αλεξίου, του Βαγγέλη Μπέτζιου και του Μιχάλη Πανουσάκου.

«Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας το βαθύτερο υπόστρωμα, η ανεξάντλητη δεξαμενή, από την οποία αντλούν ιδέες και έμπνευση παλιότεροι και σύγχρονοι καλλιτέχνες δημιουργοί που είναι το δημοτικό μας τραγούδι «το καθαρότερο αντιφέγγισμα της ελληνικής ψυχής», όπως το χαρακτήρισε ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βασίλης Αναγνωστόπουλος.

Είναι η πολιτιστική δημιουργία του λαού με άξονες τη γλώσσα, τη μουσική και το χορό που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική ύπαρξη και πορεία του λαού, ο

ο οποίος μέσα από τα τραγούδια του φανερώνει όλη την ψυχολογία του, τραγουδώντας τις ηρωικές μορφές και τα κατορθώματά τους, τον πόνο του αποχωρισμού και την ξενιτιά, τον έρωτα και την αγάπη, τις χαρές και λύπες της κοινωνικής ζωής και τέλος το θάνατο με τα θρηνητικά μοιρολόγια.

Όταν αυτή η ελληνική ψυχή και ειδικά του αγροκτηνοτροφικού κόσμου αλλά όχι μόνο, αρχίζει να εκφράζεται και να εξωτερικεύει τα μύχια συναισθήματά της οδηγείται στη μέθεξη, ατομική και συλλογική. Τότε έρχεται και η φωτογραφική και διεισδυτική ματιά του καλλιτέχνη δημιουργού (καλή ώρα όπως του Παναγιώτη) να μας αποτυπώσει τη στιγμή για να μείνει αναλλοίωτη στον πανδαμάτορα χρόνο και να μας συγκινεί όλους διαχρονικά, προκαλώντας μας μια βαθιά νοσταλγία.» σημείωσε στο χαιρετισμό του ο Πρόεδρος του Εφορευτικού Συμβουλίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας.

Ο πρώην σχολικός σύμβουλος και καθηγητής φωτογραφίας Πολυδεύκης Ασωνίτης ανέφερε «Ο Παναγιώτης δούλεψε πάνω σε ένα εκρηκτικό αλλά και συνάμα πειθαρχημένο θέμα που είναι τα πανηγύρια στην Ήπειρο. Τον γνωρίζει πολύ καλά αυτόν τον χρόνο όπως όλοι σας. Στις φωτογραφίες του Παναγιώτη φαίνεται, αναμφίβολα, ότι ο χώρος αυτός μαγνητίζει τους ανθρώπους και φέρνει τον ένα κοντά στον άλλο. Τα μουσικά όργανα πάλλονται και κατευθύνονται πολύ κοντά στους χορευτές. Ο Παναγιώτης τονίζει τις δυναμικές γραμμές που σχηματίζουν τα μουσικά όργανα. Σχηματίζονται τρίγωνα και διαγώνιες γραμμές που προσδίδουν μια δυναμική στην όλη εικόνα. Εκεί που οι μουσικοί εφορμούν με ευθείες γραμμές οι χορευτές λυγίζουν και σχηματίζουν, αντίθετα, καμπύλες

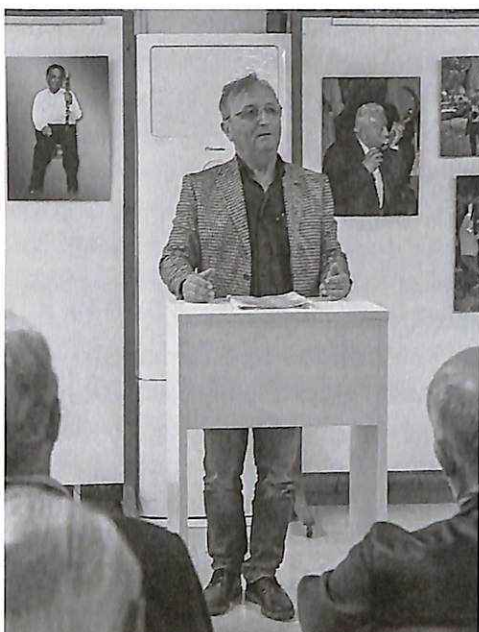

γραμμές. Δημιουργείται έτσι αυτό που στην τέχνη λέμε «αντίστιξη». Η αντίστιξη αυτή ή αλλιώς η αντιπαράθεση, προσδίδει από τη μία αρμονία και από την άλλη ατμοσφαιρικές εκτινάξεις και μορφολογικές εκρήξεις. Το εκρηκτικό αυτό κλίμα αποκτά ακόμα μεγαλύτερη ορμή μέσα από τις ανθρώπινες εκφράσεις. Τα χέρια εκτινάζονται, τα στόματα ανοίγουν και βγάζουν κραυγές, τα κορμιά γέρνουν προς τα πίσω αλλά δεν πέφτουν. Τα συγκρατούν από τα χέρια οι φίλοι και οι συγχωριανοί. Ένα κλίμα αδερ-

φροσύνης υποστηρίζεται και από την επιλογή του Παναγιώτη να φωτογραφίζει σε απόσταση αναπνοής από το θέμα, έτσι συλλαμβάνει και αποδίδει με τον καλύτερο τρόπο την ατμόσφαιρα του πανηγυριού. Η μέθεξη ή η ψυχική συμμετοχή είναι φανερή στις φωτογραφίες του. Οι χορευτές βρίσκονται «σαν σε συνθήκες έλλειψης βαρύτητας», όπως αναφέρει ο ίδιος».

Ο πολιτισμολόγος, δημοσιογράφος και διευθυντής της ΕΡΤ Ιωαννίνων Παναγιώτης Τζόκας τόνισε «Ο Παναγιώτης Τσιγκούλης καταγράφει στον φυσικό κοινωνικό χώρο ένα ξεχωριστό τμήμα της εθιμικής κοινοτικής συμπεριφοράς. «Γράφει» τους ανθρώπους που εμπλέκονται στα μουσικοχορευτικά δρώμενα της Κόνιτσας, μιας περιοχής που αποτελεί μουσικοχορευτική όαση της Ηπείρου που επιδιώνουν τα «παλιοκαιρικά γλέντια». Εκεί, που το κλαρίνο συμπυκνώνει στον ήχο του τις αναμνήσεις, και το τοπικό πολιτισμικό σύστημα που είναι ένα μοναδικό ψηφιδωτό. «Γράφει» τον γλεντιστή που βάζει το αφτί του στο χωνί του κλαρίνου που παίζει για εκείνον και καταγράφει την έκσταση του γλεντιού και την ψυχοσωματική, μεθυστική επενέργειά του...»

Τέλος, ο ίδιος ο καλλιτέχνης Παναγιώτης Τσιγκούλης σημείωσε «Η έκθεση φωτογραφίας ήρθε ως υποσυνείδητη σκέψη, ως κάποιο φωτογραφικό όραμα από το μέλλον, με την εμφάνισή μου στα πρώτα μουσικά δρώμενα της περιοχής της Κόνιτσας. Μαθητής ακόμη, όταν με τον συντάιρο του πατέρα μου, αείμνηστο Γιάννη Καπάιο, θα συμμετείχα ως εκπαιδευόμενος φωτογράφος σε παραδοσιακούς γάμους, σε εκδηλώσεις που, προεξάρχοντα ρόλο θα είχε η παραδοσιακή, γνήσια Κονιτσιώτικη μουσική.

Στα χωριά της Κόνιτσας, κυρίως στα Μαστοροχώρια, κατά τα προηγούμενα χρόνια, οι μουσικοί θα σήκωναν στις πλάτες τους ολόκληρη την ιεροτελεστία της ημέρας του γάμου. Θα ξεκινούσαν να παίζουν από το πρωί, χωρίς ηλεκτρικά ηχητικά μέσα κι αφού γύριζαν όλο το χωριό για τα απαραίτητα εθιμοτυπικά, θα τελείωναν το "παίξιμο" το επόμενο ξημέρωμα.

Με τη διαχρονική μου φωτογραφική καταγραφή των μουσικών δρώμενων και με την παρούσα έκθεση επιθυμώ να υμνήσω

τους ανθρώπους της παράδοσης, τους δεξιό-τέχνες της μουσικής αλλά και τους χορευτές.

Στην έκθεση απαντώνται σπουδαίοι μουσικοί με τις ζυγίες τους όπως, ενδεικτικά αναφέρω για να μην παρεξηγηθώ αν παραλείψω κάποιους, ο κ. Νίκος Φιλιππίδης, οι Χαλκιάδες από τη Βούρμπιανη, ο Γιώργος Κοτσίνης, ο Νάσος Χριστόπουλος, ο Γιάννης Χαλδούνης, ο Λευτέρης Σαρέας, ο Σπύρος Δερδέκης κ.ά. Πολλοί είναι και οι γνωστοί καλοί χορευτές της περιοχής, όπως ο Ανδρέας Κιτσάτης, Ο Σπύρος Κατσιώτας κ.ά. πολλοί.

Η τέχνη της φωτογραφίας, έχει τη μοναδική δυνατότητα να απολιθώνει τον χρόνο, τη στιγμή που κυλά και τρέχει αδυσώπνιτα. Ποθώ με την καταγραφή μου να μνημονεύσω τις μορφές ανθρώπων που δεν βρίσκονται πλέον ανάμεσά μας. Χορευτές και μουσικοί που, ποιος ξέρει, συναντιούνται πια στον παράδεισο ή στο άπειρο. Ωραίοι, γνήσιοι, μερακλήδες χορευτές που στιγμάτισαν τη ματιά μου. Οι αείμνηστοι: Ο Πέτρος Ρετζούλης, ο Παύλος Βόσιος, ο Ευγένιος Χούσος, ο Βασίλης Δημητρίου, ο Γιώργος Εξάρχου, ο Βασίλης Παπανώτης αλλά και άνθρωποι που συμμετείχαν στα γλέντια χωρίς να χορεύουν ιδιαίτερα πολύ, όπως ο ποιητής Αποστόλης Ζώτος, ο Γιώργος Φατές κ.ά."

Η έκθεση θα παραμείνει στο χώρο της Βιβλιοθήκης μέχρι τις 30 Ιουνίου 2023 και θα είναι ανοικτή για το κοινό Δευτέρα- Παρασκευή 9.00π.μ.-3.00 μ.μ., Τετάρτη και 5.00 μ.μ.-8.00 μ.μ.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν στο 26550 22298 κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

«Από τον Παράδεισο της Ιωνίας έως την κόλαση της Σμύρνης του 22»

Το όνομα:

Άνοιξη του 211π.Χ. Ο Ρωμαίος Ύπατος Gaius Aurelius Smyrnus αρχηγός των Ρωμαϊκών λεγεώνων που σταθμεύουν στη Δυτική Μικρά Ασία (Ανατολική επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας) έτυχε να φιλοξενηθεί από τους κατοίκους της Ιωνικής πρωτεύουσας (η οποία έφερε το ίδιο όνομα με την πολιτεία). Κατά το χρονικό διάστημα της εκεί παραμονής του, ο Smyrnus υποκύπτει στην γοητεία και τα φυσικά σαγηνευτικά θέλητρα της περιοχής και αποφασίζει να υιοθετήσει τη γοητευτική «Ιωνία» με το να της δώσει το δικό του όνομα. Χρησιμοποιώντας για την επιτυχία του σκοπού του την επιρροή που είχε στη Ρωμαϊκή Σύγκλητο και στις άλλες διοικητικές αρχές, κατορθώνει ν' αποσπάσει από τη Ρώμη μια χλιαρή συγκατάθεση για τη μετατροπή της γεωγραφικής ονομασίας της πολιτείας από «Ιωνία» σε Smyrna. Και με τη γνωστή λατινική επισημότητα, επιβάλλει στη φιλόξενη πρωτεύουσα της «Ιωνίας» το όνομα Smyrna (Smyrna στη λατινική = θηλυκό του Smyrnus).

Οι πειστικές ιστορικές ενδείξεις για 'κείνη την περίπτωση φανερώνουν ότι στην μετονομασία αυτή, η σύζυγος του Ρωμαίου Υπάτου είχε την τελευταία λέξη. Οι Ίωνες εξεγείρονται με αγανάκτηση

και δοκιμάζουν να αντιδράσουν στην θρασύτητα και αυθαιρεσία εκείνου του φιλοξενούμενου Υπάτου. Την μετονομασία της πόλης τους με την σατραπική αυτή επιβολή την θεωρούν σαν μια βάρβαρη βεβήλωση στην μακρινή και λαμπρή ιστορική παράδοση της Ιωνίας. Αλλά η αγανάκτηση και η εξέγερση των Ιώνων που τη συνοδεύουν εκθρηνικές και θορυβώδεις διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις κατασιγάζονται βάνουσα με τις λόγες των Ρωμαίων λεγεωνάριων. Έτσι κάτω από τη βάρβαρη στρατιωτική εκείνη πίεση και τον καταναγκασμό, βαθμηδόν και με την επίδραση της καθημερινής συνήθειας το νέο όνομα «Smyrna» επικρατεί σιγά σιγά από το αρχαίο και παλιό «Ιωνία».

Από τα αρχαία χρονικά και τις ιστορικές αφηγήσεις που σώζονται προκύπτει ότι γύρω στο έτος 300π.Χ η Ιωνία ήταν η πολιτική έδρα και το στρατιωτικό αρχηγείο της μεγάλης εξόρμησης και θρυλικής εκστρατείας του Μακεδόνα Βασιλιά Αλέξανδρου προς τ' απέραντα ανατολικά βάθη της Ασίας.

Πρώτος εμπρησμός:

Σύμφωνα με τις κομματοσμένες και τριμμένες απ' το χρόνο, λίγες και πολύτιμες πηγές που διασώζονται και διατηρούνται έγκλειστες σε γυάλινες πλάκες

και σε γυάλινα δίπτυχα και σε άλλες εξασφαλιστικές επινοήσεις στις ειδικές πτέρυγες των διεθνών μουσείων και βιβλιοθηκών όπου φυλάγονται αρχαία πρωτότυπα κείμενα (χαραγμένα πάνω σε περγαμνές, παπύρους και άλλες ύλες από κυτταρίνη, όστρακα και πηλό προκύπτει ότι η αρχαία Ιωνία πυρπολήθηκε για πρώτη φορά απ' τους Πέρσες γύρω στο έτος 500π. Χ. Ο εμπρησμός έγινε κατά την εποχή της επεκτατικής πολιτικής των Περσών και κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Κύρου Ι (558-529π.Χ) όπου ήταν ο ιδρυτής της μεγάλης αυτοκρατορίας των Αχαιμενιδών και του διαδόχου του Δαρείου Ι.

Γύρω στο 503 π.Χ η Ιωνία επαναστατεί κατά των Περσών. Με τους Ίωνες συμμαχούν οι ομόσπονδες ελληνικές πολιτείες των Αιολέων από βορρά καθώς και η πολιτεία των Βυζαντινών με την οχυρωμένη και ισχυρή πόλη Βυζάντιο. Στη συμμαχία μετέχουν και οι Αθηναίοι. Οι Πέρσες κράτησαν βαθιά μνησικακία κατά των Αθηναίων για τη συμμαχία και τη συμμετοχή τους σ' εκείνη την ιστορική εξέγερση των Ιώνων. Και η μνησικακία τους αυτή έγινε αφορμή για τις περιβόητες εκστρατείες για την κατάκτηση του Ελλαδικού χώρου που επιχείρησαν οι βασιλιάδες Ξέρξης και Δαρείος.

Τελικά οι Ίωνες υπέκυψαν στη συντριπτική υπεροχή των αριθμών και ο σατράπης της εκθρικής Περσικής στρατιάς Otanes για να τιμωρήσει τους Ίωνες και ταυτόχρονα για να παραδειγματίσει τις άλλες υποτελείς ελληνικές πόλεις διέταξε την πυρπόληση της Ιωνικής πρω-

τεύουσας το 500π. Χ λίγες ημέρες μετά την εκπόρθηση.

Με τον ολέθριο εκείνο εμπρησμό χάθηκε μαζί με την περίκαλη πολιτεία και το μεγαλύτερο μέρος από την αρχαία πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία των Ιώνων. Η οργή των Περσών στράφηκε μετά απ' αυτό κατά του οχυρωμένου Βυζαντίου που ήδη το πολιορκούσαν και το οποίο μετά από πολιορκία τριών ετών υπέκυψε στους εκδικητικούς Πέρσες λίγο μετά την πτώση της Ιωνίας. Οι φίλεργοι Ίωνες ξαναχτίζουν την πολιτεία τους και μόλις τους δίνεται κάποια ευνοϊκή ευκαιρία ανεγείρουν ξανά τα ισχυρά περιφερειακά τείχη.

Δεύτερος εμπρησμός:

Τα ιστορικά χρονικά αναφέρουν ότι το 1402μ.Χ τα σίφη των Μογγόλων πολιορκήσαν την πολιτεία της Ιωνίας επί δύο περίπου εβδομάδες χωρίς να εκβιάσουν την εκπόρθηση. Επειδή όμως δεν μπορούσαν να πετύχουν την παραβίαση των τειχών, η εκδικητική μανία των άγριων εκείνων σιφών, μηχανεύτηκε μια σατανική επινοήση για την εκπόρθηση και κατάκτηση της πολιτείας: Μηχανεύτηκε δηλαδή την καταστροφή της με τη μέθοδο του εμπρησμού. Τα άγρια σίφη των Μογγόλων δένανε βαμβάκια στα τόξα των, βουτούσαν τα βαμβάκια σε λίπος αγελάδας, τ' άναβαν και τα εκτόξευαν μέσα στην πολιτεία. Τα ξύλινα τότε κτίρια της πολιτείας δεν άργησαν να πιάσουν φωτιά. Με τη βοήθεια του σφοδρού ανέμου που έπνεε τη μέρα εκείνη, το ολοκαύτωμα συμπληρώθηκε. Η πολιτεία έγινε ένα ολοκλη-

ρωτικό παρανάλωμα της φωτιάς και κάηκε ως τα θεμέλιά της.

Τρίτος εμπρησμός:

Η Τρίτη καταστρεπτική πυρκαγιά της πολιτείας αυτής, χρονολογείται επί Τουρκοκρατίας κατά τον μεσαίωνα και περίπου γύρω στο έτος 1650μ. Χ. Η καταστροφή ήταν αυτή τη φορά μερική και η ανθρωποθυσία μικρή σε σύγκριση με τις προηγούμενες συμφορές.

Ο γραπτός λόγος που θα μπορούσε να διασώσει τις λεπτομέρειες της πυρκαγιάς αυτής χάθηκε για πάντα με το χειρότερο από όλους τέταρτο κατά σειρά εμπρησμό που ακολουθεί αργότερα.

Ο συνολικός αριθμός των Μικρασιατών Ελλήνων κατά το έτος 1900 ήτο πάνω από 5.500.000 κάτοικοι. Ο δε συνολικός αριθμός της τότε μικρής και ασήμαντης Ελλάδος σύμφωνα με τις απογραφές δεν ξεπερνούσε τα 2.500.000 κατοίκους. Οι Χριστιανοί της Σμύρνης υπερτερούσαν αριθμητικά των Μουσουλμάνων σε αναλογία μεγαλύτερη των δύο προς ένα. Για πολλούς Τούρκους, ιδιαίτερα για τους υπουργούς της κυβέρνησης στην Κωνσταντινούπολη, η Σμύρνη ήταν η πόλη των άπιστων. Στην πόλη κυριαρχούσε το ελληνικό στοιχείο. Ο πληθυσμός των Ελλήνων άγγιζε τις 320.000 ψυχές και είχαν το μονοπώλιο των ξερών σύκων, της σουλτανίνας και των βερίκοκων. Η Σμύρνη καμάρωνε για τις πολλές ορθόδοξες εκκλησίες της και τα εξίσου πολλά και φημισμένα σχολεία της. Ο νεαρός Αριστοτέλης Ωνάσης ήταν ένας από τους πολλούς

Έλληνες Σμυρναίους που φοίτησε στην περίφημη « Σχολή Αρώνη ». Η φημισμένη « Ευαγγελική Σχολή » την οποία ο Αμερικανός William Cox αποκάλεσε με ενθουσιασμό: « Lighthouse of Education », δηλαδή φάρο της παιδείας για όλη την λεκάνη της Μεσογείου και την Μέση Ανατολή. Κυρίαρχη γλώσσα ήταν η ελληνική και πολλοί από τους κατοίκους της, μη Έλληνες, αυτήν μάθαιναν, αναφερόμενο σαν πιο χτυπητό παράδειγμα τον γεννημένο στη Σμύρνη Τζοζεφ Γκαίμπελς, τον μετέπειτα υπουργό προπαγάνδας του τρίτου Γ Ράιχ του Hitler.

Στις 22 Απριλίου 1919 το συμβούλιο των μεγάλων δυνάμεων αποφασίζει να σταλεί ελληνικός στρατός στη Σμύρνη με πρόσχημα να προλάβει τυχόν σφαγές των Χριστιανών από τους Τούρκους. Στις 2 Μαΐου του 1919 αποβιβάζεται στη Σμύρνη, την « Γκιοιουρ Ιζμιρ », όπως την αποκαλούν οι Τούρκοι, η 1η Μεραρχία με Διοικητή τον Ν. Ζαφειρίου. Στη Σμύρνη κατοικούσαν τότε 165.000 Έλληνες, μόνο 80.000 Οθωμανοί. Οι υπόδουλοι έως τότε Μικρασιάτες πιστεύουν πως τελεσίδικα το πλήρωμα του χρόνου τους φέρνει την ελευθερία. Για μας δε τους Ελλαδίτες Έλληνες το όραμα της μεγάλης ιδέας άρχιζε να παίρνει σάρκα και οστά... Από τις αρχές του 1922 έχει αρχίσει να συζητιέται σε υψηλά κυβερνητικά κλιμάκια η εκκένωση της Μικράς Ασίας από τον ελληνικό στρατό. Παρόλα αυτά όμως η ελληνική κυβέρνηση αποφασίζει να απαγορεύσει στον ελληνικό πληθυσμό να

εγκαταλείπει την Μικρά Ασία. Η απόφαση αυτή πήρε τη μορφή του νόμου 2870/22 ο οποίος προβλέπει αυστηρές πειθαρχικές και χρηματικές ποινές σε περίπτωση σύλληψης πλοίων που θα μεταφέρουν πληθυσμό. Η ελληνική τραγωδία απεικονίζεται με τον πλέον αποκαλυπτικό τρόπο στο ύστατο τηλεγράφημα του Γούναρη μετά την κατάρρευση του μετώπου τον Αύγουστο του 1922 προς τον Έλληνα Αρμοστή Αριστ. Στεργιάδη.

Με το τηλεγράφημα αυτό τον διέτασε να μην επιτρέψει την δημιουργία προσφυγικού προβλήματος στην Ελλάδα, δηλαδή να εγκαταλείψει τους Χριστιανούς της Ιωνίας, Έλληνες και Αρμένιους, στους νικητές Τούρκους εθνικιστές του Μουσταφά Κεμάλ Πασά ο οποίος: «Γιόρταζε το θρίαμβό του με τη μετατροπή της Σμύρνης σε τέφρα και την τεράστια σφαγή του εκεί Χριστιανικού πληθυσμού» (Σύμφωνα με τα απομνημονεύματα του Ουίνστον Τσόρτσιλ).

Υπάρχουν καταγγελίες για βίαιη εμπόδιση της αναχώρησης των Ελλήνων της Ιωνίας από τις ελληνικές αρχές της Σμύρνης λίγες μόνο ημέρες πριν από την είσοδο των κεμαλικών στρατευμάτων σ' αυτήν. Είναι χαρακτηριστικός κι απίστευτος ο διάλογος Παπανδρέου - Στεργιάδη που παραθέτει ο ιστορικός του Μεσοπολέμου Γρηγόρης Δαφνής στο δίτομο έργο του: «Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων». Όταν ο Στεργιάδης ανακοίνωσε στον νεαρό τότε πολιτικό, Γεωρ. Παπανδρέου την επερχόμενη καταστροφή, δέχθηκε την ερώτηση: «Γιατί δεν ειδοποιείτε τον κόσμο να φύ-

γει;». Η απάντηση του Έλληνα Αρμοστή Σμύρνης ήταν η εξής: «Καλύτερα να μείνουν εδώ να τους σφάξει ο Κεμάλ, γιατί αν πάνε στην Αθήνα θα ανατρέφουν τα πάντα».

Τέταρτος εμπρησμός - Μερικές μαρτυρίες αυτοπτών και αυτίκων μαρτύρων:

Τριάντα εννέα μήνες και είκοσι πέντε μέρες μετά την απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων για αποστολή ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, το Σάββατο στις 27 Αυγούστου του 1922 κατά τις 11 το πρωί πρώτα μπαίνει στη Σμύρνη ο αρχιεπίσκοπος Κιομ (μονόφθαλμος) Μπεχλιβάν με τους Ζεϊμπεκνδες του καβάλα στα μικρόσωμα μα τόσο ανθεκτικά αλογά τους. Καλπάζοντας, τράβηξαν κατά το Διοικητήριο ανεμίζοντας τα γυμνά σπαθιά τους. Μέσα στη Σμύρνη βρίσκονταν ακόμη επτά χιλιάδες βραδυπορούντες Έλληνες στρατιώτες που οι περισσότεροι πιάστηκαν αιχμάλωτοι για να βρουν οικτρό θάνατο. Το ίδιο απόγευμα έμπαινε στη Σμύρνη ένα ακόμη σύνταγμα Τουρκικού ιππικού. Η Σμύρνη αριθμούσε τη μέρα εκείνη εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες, διότι ο πανικόβλητος πληθυσμός του εσωτερικού την είχε κατακλύσει σαν ύστατο καταφύγιο. Κατάμεστες οι εκκλησίες, οι πλατείες, τα γήπεδα, από αναρίθμητα τρομοκρατημένα νησικά και ταλαιπωρημένα πλήθη, που σε λίγο δίχως καμία δυνατότητα να αντιδράσουν, θα αντίκρυζαν τον ανελέητο νικητή. Όταν ήρθε η νύχτα άρχισαν να ακούγονται οι πρώτοι σποραδικοί πυροβολισμοί. Στρατιώτες και ντόπιοι Τούρ-

κοι, λεηλατούσαν, βίαζαν, σκότωναν. Ακόμη όμως δεν είχε φθάσει το ξέσπασμα της γενικής εξολόθρευσης.

Τις πρώτες απογευματινές ώρες της επόμενης ημέρας μπαίνει στη Σμύρνη επικεφαλής της 1ης Τουρκικής Στρατιάς, ο Νουρεντίν Πασάς και αναλαμβάνει την Διοίκηση της πολιτείας. Μόλις άρχισε να βραδιάζει στέλνει να του φέρουν τον Χρυσόστομο. Έφυγε από τη Μητρόπολη παίρνοντας μαζί του δύο δημογέροντες: τον Τουρουντζόγλου και τον Κλιμάνογλου. Κανείς τους δεν γύρισε πίσω. Ο Νουρεντίν πασάς τους παρέδωσε στο πλήθος και τους λιντσάρισε.

Η Βικτώρια Σολομωνίδου επισημαίνει ότι ο Χρυσόστομος θεωρήθηκε «ένοχος εσχάτης προδοσίας» διότι ως Τούρκος υπήκοος υπηρέτησε μετά φανατισμού την Ελλάδα και πρωτοστάτησε εναντίον του Τουρκικού καθεστώτος.

Ο Μιχ, Ρόδας αναφέρει ότι ο Νουρεντίν πασάς προκειμένου να υπερασπιστεί την σωτηρία του Χρυσόστομου απαίτησε να προσευχηθεί για τη νίκη του Τουρκικού στρατού και του πρότεινε να γίνει «δικός τους». Όταν αυτός αρνήθηκε ο πασάς αγρίεψε και είπε: «Να τον δικάσει ο ισλαμικός λαός».

Ιδιαίτερα τραγική είναι η αφήγηση του Σμυρναίου δημοσιογράφου Δημητρίου Παρθενίου. ...Δημοσιογραφική ανάγκη με έκανε να μεταβώ την Κυριακή το πρωί προς το Διοικητήριο.

Ένας διευθυντής Σμυρναϊκής εφημερίδας, δύο συντάκται και δύο ανταποκριταί Αθηναϊκών εφημερίδων είχαν μείνει μαζί μου.

Ανύποπτοι προχωρούσαμε στην προκυμαία. Αλλοίμονο ήταν γεμάτοι αίματα! Τούρκοι πολίτες έφιπποι γυρνούσαν και πυροβολούσαν αδιακρίτως τραυματίζοντας και σκοτώνοντας.

Άλλοι λεηλατούσαν και λήστευαν.

Έξω από το τελωνείο συναντήσαμε τον γνωστό μας φανατικό Τούρκο φύλακα του Ιταλικού προξενείου της Σμύρνης Χατζή Ισμαήλ μας εκκεραύνωσε: «Ζωή σε λόγου σας» είπε «πάει ο τράγος τον χάλασαν τ' ασκέρια μας» και μας έδειξε την ποιμαντορική ράβδο.

Ο δημοσιογράφος Βασίλειος Βεκιαρέλης που επισκέφθηκε την Σμύρνη στο τέλος του 1928 γράφει: «Εις το Μπας Οτουράν περιφέρεται σήμερα ένας Τούρκος ο οποίος βεβαιώνει ότι επί μια εβδομάδα εφύλαπε στο σπίτι του ένα χέρι του Μάρτυρα Χρυσοστόμου». Σ' όσους τον ρωτούν τι το έκαμε; σε άλλους απαντά ότι το έθαψε και σε άλλους ότι το έριψε στην θάλασσα. Ο ίδιος Τούρκος βεβαίωσε ότι πριν εξορύξουν τους οφθαλμούς του Χρυσοστόμου, του έκοψαν το ένα αυτί και του το έδωσαν στο χέρι λέγοντάς του: «Πάρε το να το στείλεις στον Βενιζέλο, ομοίως του έκοψαν και το άλλο λέγοντάς του πάρε και αυτό να το στείλεις στον Κωνσταντίνο».

Τις παραμονές της υπογραφής της συνθήκης των Σεβρών τα ελληνικά στρατεύματα σημείωναν εντυπωσιακές νίκες εις βάρος του Κεμάλ, Ακόμη και ο Ουίνστον Τσόρτσιλ που ανήκε στην ομάδα των Βρετανών οι οποίοι αντιτάσσονταν στην πολιτική του Λόιντ Τζωρτζ

αναφέρει: «Οι στρατηγοί των συμμάχων έτριβαν τα μάτια τους για τις αξιοσημείωτες και απροσδόκητες αυτές εκδηλώσεις ελληνικής ισχύος». Ήταν τόσο ευνοϊκό το κλίμα και τόσο ξεκάθαρη η πολιτική στρατιωτική προοπτική εκείνη τη στιγμή ώστε ο Λόιντ Τζωρτζ να εκφραστεί ως εξής: «Τίποτα λιγότερο της προσδοσίας από την ελληνική πλευρά ή ανικανότητας που ισοδυναμεί με προδοσία δεν θα ήταν δυνατό να καταστήσει τους Τούρκους της Ανατολίας ικανούς να επιδράμουν στη Σμύρνη και να ρίξουν τους Έλληνες στη θάλασσα». Για αρκετό καιρό μετά την απόβαση στην Ιωνία τα πράγματα έβαιναν καλώς.

Έως την ώρα που έγινε η απόβαση στη Σμύρνη τα πηγαίναμε πολύ καλά επισημαίνει ο Βρετανός ναύαρχος Γουέμπ και τρεις μήνες αργότερα μετέδιδε στον Λόρδο Κόρζον - διάδοχο του Μπάλφουρ από τον Οκτώβριο του 1919 στο υπουργείο εξωτερικών - ότι : Η κατάσταση δεν ήταν μόνο συνολικά ικανοποιητική, αλλά επιπλέον βελτιωνόταν σταθερά.

Ο Έρνεστ Χεμινγκουέι ως ανταποκριτής της καναδικής εφημερίδας Toronto Star παρακολούθησε και περιέγραψε την μικρασιατική καταστροφή. Γράφει στο: «Στην προκυμαία της Σμύρνης» είχαμε ρητές εντολές να μην επέμβουμε να βοηθήσουμε... Το πλοίο μας είχε τότε δύναμη που θα μπορούσαμε να βομβαρδίσουμε όλη τη Σμύρνη και να σταματήσουμε το μακελειό, αλλά η εντολή ήταν να μην κάνουμε τίποτα... Ο Χεμινγκουέι έζησε τις πολιτικές αλλαγές που συνέβησαν στην Ελλάδα μετά τις

εκλογές της 1ης Νοεμβρίου του 1920 και την άνοδο των μοναρχικών στην εξουσία. Οι διαπιστώσεις του για τις δραματικές επιπτώσεις που είχε το αποτέλεσμα τους στο μέτωπο ήταν ξεκάθαρες: «Η υποχώρηση του ελληνικού στρατού ήταν μια θλιβερή υπόθεση αλλά δεν χρειάζεται να κατηγορούμε γι' αυτό τον απλό Έλληνα στρατιώτη. Ακόμη και όταν γινόταν εκκενώσεις περιοχών, οι Έλληνες δρούσαν ως πραγματικοί ήρωες». Ο Κεμάλ θα είχε μεγάλο πρόβλημα αν ήταν να τους αντιμετωπίσει στην Θράκη.

Ο λοχαγός Wittal του Ινδικού ιππικού που βρισκόταν στην Ανατολία ως παρατηρητής κατά τη διάρκεια του πολέμου των Ελλήνων με τον Κεμάλ μου είπε: «Οι Έλληνες ήταν πρώτης τάξεως πολεμιστές και σίγουρα κάμποσα σκαλοπάτια ανώτεροι από τον στρατό του Κεμάλ. Αυτή είναι η άποψη του Wittal. Πιστεύει ότι οι τσολιάδες θα είχαν καταλάβει την Άγκυρα και θα είχαν τελειώσει τον πόλεμο αν δεν είχαν προδοθεί.

Όταν ο Κωνσταντίνος ήρθε στην εξουσία όλοι οι Έλληνες Αξ/κοι που ήταν σε επιτελικές θέσεις υποβαθμίστηκαν αμέσως σε χαμηλότερες θέσεις». Πολλοί απ' αυτούς είχαν πάρει τα γαλλόνια τους με ανδραγαθήματα στο πεδίο της μάχης. Ήταν άξιοι πολεμιστές και σπουδαίοι ηγέτες. Αυτό δεν εμπόδιζε το κόμμα του Κωνσταντίνου να τους διώξει και να τους αντικαταστήσει με Αξ/κους που δεν είχαν ακούσει ποτέ τους να πέφτει ούτε μια τουφεκιά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να σπάσει το μέτωπο». Εκτός από τη βρόμικη Τουρκική συννοι-

κία, η υπόλοιπη Σμύρνη είχε πάψει να υπάρχει... Το πρόβλημα των μειονοτήτων είχε λυθεί δια παντός. Και προσθέτει: «Καμία αμφιβολία δεν υπάρχει σχετικά με την προέλευση της πυρκαγιάς... Τη φωτιά την έβαλαν άνδρες του Τουρκικού στρατού...».

Ο συνολικός αριθμός των σφραγισθέντων ήτο 3.275.000 κάτοικοι. Ο δε συνολικός αριθμός των διασωθέντων Μικρασιατών Ελλήνων μέχρι τα τέλη του 1922 ήτο περίπου 2.275.000 κάτοικοι.

Η εικόνα που έδωσε ο δημοσιογράφος Σατέ Μελβίλ (Chter Melville) του περιοδικού Nat. Geographic για την τραγωδία της Σμύρνης εκείνες τις ημέρες του Σεπτεμβρίου του 1922 και ανέδειξε στο άρθρο της η Αρετή Τούντα Φεργάδη είναι η εξής: «Μπροστά σ' αυτόν τον εφιάλτη των 300.000 ψυχών που ποδοπατούνταν στην προκυμαία χωρίς ελπίδα διαφυγής απ' τον κλοιό της φωτιάς και της θάλασσας, οι περιγραφές του εμπρησμού της Τροίας ωχριούσαν».

Ο Αμερικανός πρόξενος Τζωρτζ Χόρτον υπήρξε μάρτυρας τόσο φρικτών σκηνών ώστε θα τις θυμάται σε όλη τη ζωή. «Ένα από τα δυνατότερα αισθήματα που πήρα μαζί μου από τη Σμύρνη» γράφει «ήταν το αίσθημα της ντροπής διότι ανήκα στο ανθρώπινο γένος».

SMYRNA DELEND A EST

Ο έγκριτος Τούρκος δημοσιογράφος Ορχάν Κεμάλ Τζενγκιζ (Orhan Kemal Gengiz) επαναλαμβάνει τη διαπίστωση ότι η Σμύρνη πυρπολήθηκε συνειδητά

από τους νικητές ως μοναδικός τρόπος να επιτευχθεί ο κύριος στόχος που έθεσε με ξεκάθαρο τρόπο από το 1908 ο τούρκικος εθνικισμός να πάψουν να υπάρχουν με οποιονδήποτε τρόπο οι χριστιανικές κοινότητες ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες για την δημιουργία ενός αμιγώς Τουρκικού έθνους-κράτους.

Ο Τζενγκιζ συμφωνεί και επαναλαμβάνει την διαπίστωση ενός άλλου διακεκριμένου δημοσιογράφου του Εμρέ Ακιγιόζ ο οποίος υποστηρίζει ότι η Σμύρνη κήκε συνειδητά από τον διοικητή Νουρεντίν Πασά, σκληρό ανθέλληνα και Νεότουρκο, στον οποίο ο Μουσταφά Κεμάλ ανέθεσε την πλήρη ευθύνη για την κατελημμένη πόλη. Ο Ακιγιόζ υποστηρίζει ότι η εξόντωση των Ελλήνων τον Σεπτέμβριο του 1922 είχε όλα τα χαρακτηριστικά της γενοκτονίας των Αρμενίων, δηλαδή προγραμματισμό και άσκηση βίας. Γράφει ότι: «Ήταν παρόμοιας έμπνευσης με τις εξορίες των Αρμενίων του 1915»

Ο Τζων Κλέυτον δημοσιογράφος από το Σικάγο γράφει: «Είναι αδύνατον να υπολογιστεί η απώλεια σε ανθρώπινες ζωές. Οι δρόμοι είναι διάσπαρτοι από πτώματα...».

*« Πήγαμε λίγο πιο έξω, Φρίκη!

Βρεθήκαμε σε μια χαβούζα (σε μεγάλο ανοικτό λάκκο. Γύρω γύρω στα χείλη της χαβούζας σπαρταρούσαν κορμιά και μέσα η χαβούζα ήταν γεμάτη κεφάλια.

Έπαιρναν όποιον έπιαναν τον πήγαιναν στην άκρη της χαβούζας, έκοβαν το κεφάλι και το έριχναν μέσα στη χαβού-

za και τα κορμιά τα άφηναν να σπαρταρούν γύρω γύρω.

Ήταν φοβερό!

Όσοι το είδαν τρελάθηκαν. Το τρελοκομείο γέμισε από τρελούς σαν ήρθαμε!

Εκεί σε αυτό το μέρος χάσαμε και τον πατέρα μου».

(Μαρτυρία της Ελένης Καραντώνη για την σφαγή της Σμύρνης, από το δίτομο έργο «Έξοδος του κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών»)

*Οι Χριστιανοί θεωρήθηκαν από τον Ατατούρκ ως εχθροί του καθεστώτος και ξένα σώματα για το υπό διαμόρφωση «Τουρκικό έθνος».

Ο κεμαλικός υπουργός δικαιοσύνης ξεκαθάρισε από το 1930 :

«Όποιοι δεν ανήκουν στην καθαρή τουρκική ράτσα, μόνο ένα δικαίωμα μπορούν να έχουν σε αυτή τη χώρα: Το δικαίωμα να είναι υπηρέτες και δούλοι».

*Στις πορείες θανάτου στο : «Άουσβιτς εν ροή» όπως χαρακτήρισε ο Πολύχρονος Ενεπικίδης την γενοκτονία, ορδές από Τούρκους άνδρες, γυναίκες και παιδιά ακόμη, από τα χωριά που περνούσαν οι ρακένδυτοι μελλοθάνατοι, σε φρουρούμενες φάλαγγες, έπεφταν επάνω τους σαν κοπάδια από ύαινες, σκοτώνοντας, αρπάζοντας και βιάζοντας».

Υπάρχουν μαρτυρίες για Τουρκάλες που σκότωναν παιδιά με ξύλα και μαχαίρια και έπαιρναν τα ματωμένα ρούχα και παπούτσια των ανυπεράσπιστων Ελληνόπουλων και Αρμενόπουλων και τα φορούσαν στα παιδιά τους.

Τούρκοι σκότωναν τους γείτονες

τους, βίαζαν τις γυναίκες τους, τις κόρες τους και τις αδερφές τους και μετά άρπαζαν το βιός τους.

Η γενοκτονία δεν έγινε από κάποιον εξειδικευμένο κρατικό μηχανισμό, έγινε από τον ίδιο τον Τουρκικό λαό. Η ενοχή ήταν συλλογική διότι συμμετείχαν όλοι πλην εξαιρέσεων.

*Επάνω στο IRON DUKE ο ταγματάρχης Άρθουρ Μάξγουελ (ARTHUR MAXWELL) του βασιλικού ναυτικού της αυτού μεγαλειότητας παρακολουθώντας με τα κιάλια του, διέκρινε φιγούρες οι οποίες άδειαζαν κάποιο υγρό ανάμεσα στους πρόσφυγες.

Στην αρχή τους πήρε για πυροσβέστες, που προσπαθούσαν να σβήσουν τη φωτιά.

Μετά κατάλαβε με τρόπο ότι κάθε φορά που εμφανίζονταν, οι φλόγες φούντωναν ξαφνικά.

«Θεέ μου! Προσπαθούν να κάψουν τους πρόσφυγες» φώναζε.

Οι Βρετανοί πρόξενοι οι οποίοι στέκονταν δίπλα του με τα πρόσωπα σταχτιά συμφώνησαν...

Εμπόριο οστών

Όταν οι Κεμαλιστές θησαύριζαν από λείψανα θυμάτων.

Η πλέον γνωστή τέτοια πράξη έγινε τον Δεκέμβριο του 1924 όταν φορτώθηκαν από τα Μουδανιά σε Βρετανικό φορτηγό πλοίο που έφερε το όνομα «Ζαν Μ» τετρακόσιοι τόνοι ανθρώπινα λείψανα που αντιστοιχούν σε πενήντα χιλιάδες ανθρώπους για να μεταφερθούν σε γαλλικές βιομηχανίες της Μασσαλίας.

Οι ιθύνοντες γαλλικές ελίτ, πολιτικές και οικονομικές που στήριζαν με κάθε τρόπο το Κεμαλικό εγχείρημα δημιουργίας έθνους- κράτους καθαρού από τα «καρκινώματα» -όπως αποκαλούσαν οι νεότουρκοι σύντροφοί τους τους Έλληνες και τους Αρμένιους- δεν είχαν κανένα απολύτως ηθικό πρόβλημα να αγοράσουν τα οστά των θυμάτων για «βιομηχανική Χρήση».

Η εφημερίδα New York Times τον Δεκέμβριο του 1924 και με τίτλο : «Μια απίθανη ιστορία από ένα φορτίο με ανθρώπινα οστά» παρουσιάζει την είδηση: « Η Μασσαλία είναι σε αναταραχή από μια ασύλληπτη ιστορία που οφείλεται στην άφιξη στο λιμάνι ενός βρετανικού πλοίου που φέρει βρετανική σημαία, ονομάζεται «Ζαν Μ» και μεταφέρει ένα μυστηριώδες φορτίο τετρακοσίων τόνων ανθρώπινων οστών για να χρησιμοποιηθούν στις εκεί βιομηχανίες.

Λέγεται ότι τα οστά φορτώθηκαν στα Μουδανιά στη θάλασσα του Μαρμαρά και είναι απομεινάρια θυμάτων από τις σφαγές στη Μικρά Ασία.

Εν όψη της φήμης που κυκλοφορεί αναμένεται να διαταχθεί έρευνα.

Για το ίδιο θέμα η γαλλική εφημερίδα «Midi» έχει τίτλο τη φράση «Πένθιμο φορτίο» και γράφει «Συζητείται πολύ στη Μασσαλία η προσεχής άφιξη του πλοίου μεταφοράς εμπορευμάτων Ζαν Μ που μεταφέρει για τις βιομηχανίες της Μασσαλίας τετρακόσιους τόνους ανθρώπινα λείψανα. Αυτά προέρχονται από τα στρατόπεδα της αρμενικής σφαγής στην Τουρκία και τη Μικρά Ασία κυρίως».

Το θέμα αυτό πρέπει να έγινε γνωστό

και στην Ελλάδα. Η εφημερίδα Μακεδονία ενημερώνει τους αναγνώστες της ότι το πλοίο Ζαν Μ έφθασε στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης στις 13 Δεκεμβρίου του 1924. Όμως δεν αναφέρεται το «πένθιμο φορτίο».

Πιθανότατα για λόγους τακτικής οι αντιπρόσωποι του πλοίου να αποσιώπησαν το γεγονός, εφόσον εκείνη την περίοδο η Θεσσαλονίκη ήταν γεμάτη από τους επιζώντες της γενοκτονίας και είναι πολύ πιθανόν αρκετοί να είχαν χάσει προσφιλή τους πρόσωπα.

Είναι πολύ πιθανόν επίσης οι ελληνικές αρχές να το γνώριζαν και να επέλεξαν να σιωπήσουν για να μη δυσανεψήσουν τους βρετανούς ιδιοκτήτες του πλοίου και τους γάλλους αγοραστές.

Παρόλα αυτά όμως οι εργάτες στο λιμάνι πληροφορήθηκαν το γεγονός.

Ο Χρ. Αγγελομάτης στο βιβλίο του «Χρονικόν της μεγάλης τραγωδίας» αναφέρει ότι οι εργάτες στο λιμάνι αντέδρασαν αλλά οι αρχές τους εμπόδισαν ύστερα από βρετανική παρέμβαση. Γράφει ότι σε αθηναϊκές εφημερίδες η είδηση δημοσιεύθηκε ως εξής : «Το προσεγγισαν εις την Θεσσαλονικὴν ἀγγλικὸν πλοῖον Ζαν Μ μετέφερε τετρακόσιους τόνους οστών Ελλήνων ἀπὸ τὰ Μουδανιά».

Οι εργάτες του λιμένος Θεσσαλονίκης πληροφορηθέντες το γεγονός, ημπούσαν το πλοίο να αποπλεύσει. Επενέβη όμως ο Άγγλος πρόξενος και επέτρεψε ο απόπλους».

Ο Αγγελομάτης συμπληρώνει «Ήσαν τα οστά Ελλήνων ηρώων... Ήσαν τα οστά των Ελλήνων στρατιωτών που μετά

τας ομαδικές σφαγές και εξοντώσεις, αργοπεθαιναν εις τα στρατόπεδα αιχμαλώτων, από τα οποία το φοβερότερον ήτο το στρατόπεδον του Ουσάκ».

*Το «ελεύθερο βήμα» ανασύρει από το αρχείο του την εποχή εκείνη και επιχειρεί να δημοσιεύσει ένα άρθρο του υποστράτηγου Θ. Πάγκαλου με τίτλο : «Δεν θα σας μείνουν ούτε δάκρυα δια να χύσετε»

Διευκρινίζοντας: Προ πέντε περίπου μηνών, από τον Απρίλιο ακόμη δηλαδή μονάζων εις την Ελευσίνα ο τέως επιτελάρχης υποστράτηγος Θ. Πάγκαλος **μας απέστειλε** το κατωτέρω άρθρο του: Δεν το δημοσιεύσαμε τότε διότι το ομολογούμε δεν αναμέναμεν εις τόσων έκτασιν την συμφοράν. Το δίδομεν όμως σήμερα εις την δημοσιότητα και το δίδομεν χωρίς σχόλια.

Η ελλοχεύουσα όμως λογοκρισία διαγράφει σχεδόν όλο το άρθρο αφήνοντας μόνο μερικές σειρές από τον επίλογό του:

« Έλληνες αξιωματικοί!

Η στιγμή της εξιλεώσεως ήγγικε. Λακμήσατε μακράν φρονήματα, πατρίδας και γνώμας. Ενωθείτε πάντες περί την σημαίαν του υπέρ πάντων αγώνος, όπως σώσετε ό, τι είναι δυνατόν ακόμα να σωθεί την στιγμήν ταύτην της εσχάτης κρίσεως.

Μην αφήσετε να χαθεί ματαίως το κυθέν αίμα τόσων ηρώων. Διότι άλλως σας προλέγω δια δευτέραν φοράν, ότι έφθασε η μοιραία στιγμή που θα ξηρανθούν τα μάτια σας από τον πόνον' που δεν θα σας μείνουν ούτε δάκρυα δια να χύσετε...»

Υποστράτηγος
Θ. Πάγκαλος

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι στην Μικρά Ασία το 1922 ξεπερνάει ίσως σε μέγεθος καταστροφής και αυτή ακόμη την πώση του Βυζαντίου.

Ο Γιώργος Καραμπελιάς θεωρεί ότι το 22 συνέβη κάτι το ανεπανόρθωτο. Κάτι που χώρισε την ελληνική ιστορία στα δύο.

Πριν το 22 συγκροτούσαμε την ταυτότητά μας με επίκεντρο το Αιγαίο και δύο πτέρυγες:

Δυτικά την ελληνική χερσόνησο και ανατολικά την Μικρά Ασία, τον Πόντο, την ανατολική Θράκη. Μετά το 22 ο ελληνισμός έχασε τον ανατολικό πνεύμονά του και έμεινε κλεισμένος στην ελλαδική χερσόνησο και τα νησιά μας. Το δε Αιγαίο από επίκεντρο μεταβλήθηκε σε σύνορο σηματοδοτώντας το τέλος του ευρύτερου ελληνισμού.

ΕΙΚΟΝΑ 1: Δίσπρατιώτες στο Δορύλαιον (Ασκή σεχίρ) της Μικράς Ασίας.

Από αριστερά: Παπαεθυμίου Ιωάννης (Ο Πόπης). Κέντρο: Γώγος Κων. Στέργιος. Δεξιά: Γεώργιος Νικ. Γούλας (παπούς του γράφοντα)

ΕΙΚΟΝΑ 2: Δίσπρατιώτες στο Ακρονόν (Αφιόν Καρά Χισάρ) της Μικράς Ασίας.

Από αριστερά: Πίσπας Αλεξ. Αθανάσιος, Γούλας Νικ. Στέργιος (Τέγος), Μάιπας Νικ. Ιωάννης, καθιστός στο κέντρο: Πίσπας Αθαν. Νικολάκης. Τους υπόλοιπους δεν μπόρεσαν να τους αναγνωρίσουν οι χωριανοί μας.

ΕΙΚΟΝΑ 3: Δίσπρατιώτης Γεώργιος Νικ. Γούλας στο Ακρονόν (Αφιόν Καρά Χισάρ) της Μικράς Ασίας (ο παπούς του γράφοντα)

Υγ 0 νυν πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι η δυτική Θράκη και ολόκληρη η Μακεδονία αποτελούν απολεσθέντα εδάφη τους και τα θεωρεί ως κομμένο χέρι της Τουρκίας, θέτοντας ως χρονικό όριο το 1923 για την αποκατάσταση και ολοκλήρωση αυτού του μουσουλμανικού τόξου.

Οι «σύμμαχοί μας» από την άλλη πλευρά δεν παρέλειψαν λόγω της εορτής των Τούρκων για τα 100 χρόνια της «νίκης» στη Μικρά Ασία να εκδηλώσουν τα αισθήματά τους στην Τουρκία με tweet του ΝΑΤΟ από Αμερικανό στρατηγό: « Συμμετέχουμε και εορτάζουμε τη νίκη σας».

Ακούει κανείς;

Καραγιάννης Γεώργιος

Σγος (Ε. Α) Πολεμικής Αεροπορίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βλάσης Αγγιζίδης «Μικρά Ασία» ένας οδυνηρός μετασχηματισμός (1908-1923)
2. Giles Milton (Γκάιλς Μιλτον) (Χαμένος Παράδεισος) Σμύρνη 1922
3. The extirpation of Hellenism (Το ξεκλήρισμα του Ελληνισμού) by John Murat LL.D
4. Guilliand R. Αι προς την Δύσιν εκκλήσεις Κων/νου ΙΑ' του Δραγάση προς σωτηρίαν της Κων/πόλεως
5. Halil Karaveli Τουρκία Μοντέλο Αυταρχικού Κράτους
6. Βασ. Ι Τζανακάρης «Δακρυσμένη Μικρασία»
7. Εγκυκλοπαίδεια Έλπιου
8. Αφηγήσεις αυτοπτών και αυτίκων μαρτύρων που πολέμησαν την εποχή εκείνη στη Μικρά Ασία

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΚΔΒΜ Δήμου Κόνιτσας, 6/ 4/ 2023

Θέμα: Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος συμμετοχής στα τμήματα μάθησης του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.) Δήμου Κόνιτσας

Ενημερώνουμε κάθε ενδιαφερόμενο/η ότι ο Δήμος Κόνιτσας, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (διά της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας) και το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης συνεχίζουν επιτυχώς τη λειτουργία του Κ.Δ.Β.Μ. του Δήμου Κόνιτσας στο οποίο θα υλοποιηθούν προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων, στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου Έργου «Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)-Νέα Φάση» (ΟΠΣ 5002212). Στο Κ.Δ.Β.Μ. του Δήμου Κόνιτσας μπορούν να δημιουργηθούν τμήματα, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Α/Α	ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΩΡΕΣ	ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	
			ΤΗΛΕ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΔΙΑ ΖΩΣΗΣ
1	Αγγλικά για τον Τουρισμό	25		X
2	Γερμανικά για τον Τουρισμό	25		X
3	Οικιακή Μελισσοκομία	25		X
4				
5				

Τα προσφερόμενα προγράμματα μπορούν να παρακολουθήσουν ενήλικες ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής, ηλικίας και μόρφωσης, καθώς και μέλη ευάλωτων κοινωνικά ομάδων. Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στα τμήματα απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης με επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου ή άλλου νομιμοποιητικού εγγράφου του ενδιαφερόμενου.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Για πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής απευθυνθείτε στο Κέντρο Δια Βίου Μάθησης:

Τηλ. : 2655023000

Ταχ. Διεύθυνση: Τουριστικό Κέντρο Πληροφόρησης Πλατεία Δημαρχείου, Κόνιτσα ΤΚ: 44100

Email: touristinfo@konitsa.gr

Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

• Ο Δήμαρχος Κόνιτσας Νικόλαος Εξάρχου αισθάνεται την ανάγκη να εκφράσει θερμές ευχαριστίες για την άμεση ανταπόκριση στο αίτημά του και την προσφορά ποσοτήτων προϊόντων - κρεάτων προς το Δήμο μας στις παρακάτω επιχειρήσεις:

1. Εταιρεία Κρεάτων Ντίμης Ιωάννης και ΣΙΑ Ο.Ε.

2. Πτηνοτροφική Ιωαννίνων Α.Ε.

3. Biolab Μονοπρόσωπη ΙΚΕ

Με χαρούμενες παιδικές φωνούλες πλημμύρισε το Δημαρχείο Κόνιτσας σήμερα Παρασκευή 07/04/2023, καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες του Β' Δημοτικού Σχολείου Κόνιτσας, συνοδεία των εκπαιδευτικών τους, επισκέφθηκαν το Δήμαρχο Νικόλαο Εξάρχου και έφαλαν τα κάλαντα του Λαζάρου.

Ο Δήμαρχος καλωσόρισε και ευχαρίστησε τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, συνομίλησε μαζί τους και τους ευχήθηκε εν όψει των άγιων ημερών του Πάσχα.

• Το ερευνητικό εργαστήριο **CRISIS** του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σε συνεργασία με την ομάδα Μπουλούκι και τον Δήμο Κόνιτσας, διοργάνωσε στην Κόνιτσα για το διάστημα 18-23 Μαρτίου 2023, εξαήμερο εργαστήριο «ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ» - ("Stone Masonry Workshop") στο πλαίσιο του έργου «STONE ART - Ανάπτυξη του Θεματικού Πολιτιστικού Τουρισμού μέσω της Διαφύλαξης της Οικοδομικής Τέχνης της Πέτρας».

Το εργαστήριο απευθύνεται σε φοιτητές και επαγγελματίες από τους κλάδους της αρχιτεκτονικής, της αρχαιολογίας, της ανθρωπολογίας και εν γένει σε ερευνητές, επαγγελματίες και ερασιτέχνες που ασχολούνται με την παραδοσιακή οικοδομική

της πέτρινης δόμησης.

Το πρόγραμμα του εργαστηρίου 1

• Διαλέξεις διακεκριμένων ομιλητών από τον κλάδο της αρχιτεκτονικής, της μηχανικής, της ανθρωπολογίας και της ιστορίας της τέχνης.

• Πρακτική εξάσκηση σε κοινόχρηστο χώρο βόρεια της εισόδου της Οικίας Χουσεϊν Σίσκο υπό την καθοδήγηση έμπειρων τεχνιτών από την ευρύτερη περιοχή της Κόνιτσας και της Ηπείρου.

• Καθοδηγούμενη περιήγηση σε επιλεγμένα μνημεία και τοπόσημα της πόλης της Κόνιτσας όπως ο ναός του Αγίου Νικολάου, η Οικία της Χάμκως, το τζαμί της κάτω Κόνιτσας και το γεφύρι.

• Εκδήλωση αφιερωμένη στην μαστορική τέχνη της πέτρας με διαγωνισμούς και βιωματικά δρώμενα για παιδιά.

Στόχος της υλοποίησης του εργαστηρίου είναι η διατήρηση και ανάδειξη της παραδοσιακής τέχνης της πέτρας ως αναπόσπαστο στοιχείο πολιτιστικής κληρονομιάς ποιητικών περιοχών της Ηπείρου και της Νότιας Αλβανίας. Βασικοί άξονες του εργαστηρίου είναι η διεπιστημονική προσέγγιση της λιθοτεχνίας μέσω των διαλέξεων, η επαφή με την ιστορική σημασία της Κόνιτσας και των μνημείων της, καθώς και η πρακτική κατάρτιση των συμμετεχόντων μέσω της άσκησης στο πεδίο. Η ενεργή αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων με τους τεχνίτες-εκπαιδευτές, τους προσκεκλημένους ομιλητές, τους οργανωτές και τους επισκέπτες κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου εξασφαλίζει μια κρίσιμη και σημαντική ανταλλαγή γνώσης και συμβάλλει στη βιωσιμότητα της τέχνης της πέτρας στις επόμενες γενιές.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Κόνιτσας, στις 2 & 3 Μαρτίου 2023 πραγματοποίησε την 61η διανομή διαφόρων προϊόντων στους ωφελούμενούς του. Τα προϊόντα που διανεμήθηκαν συγκεντρώθηκαν με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος: «ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ».

• Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Κόνιτσας, στις 6 & 7 Απριλίου 2023 πραγματοποίησε την 62η διανομή διαφόρων προϊόντων στους ωφελούμενούς του. Τα προϊόντα που διανεμήθηκαν συγκεντρώθηκαν με τις ευγενικές χορηγίες των εταιρειών:

“ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ”

“ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ”

Ο Δήμος Κόνιτσας, η Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Κόνιτσας και τα Στελέχη του Κοινωνικού Παντοπωλείου εκφράζουν τις θερμές ευχαριστίες τους για την έμπρακτη κοινωνική τους προσφορά, καλώντας και άλλες επιχειρήσεις καθώς και συνδημότες τους να σταθούν αρωγοί στην όλη προσπάθεια που καταβάλλεται.

• Στις 8/3 -γιορτή της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας- το ΚΑΠΗ Κόνιτσας πραγματοποίησε εκδήλωση στην αίθουσα Ηλικιωμένων.

• Το απόγευμα της 9/3 στην αίθουσα του Δημαρχείου από το Αστ. Τμήμα και τη συνδρομή Υπηρεσιών Στρατού, Π.Υ. και Κ.Υ. έγινε ενημέρωση των πολιτών σε θέματα Πολιτικής Άμυνας (εκτάκτων αναγκών) στρατιωτικά θέματα, θέματα πυρό-

σβεσης και Α' Βοηθειών.

• Με αστάθεια καιρού πέρασε το πρώτο δεκαήμερο του Μάρτη και στις 15/3 έπεσε αρκετή βροχή με χρόνια στα βουνά.

• Ο Μάρτης επαληθεύοντας τις λαϊκές παροιμίες «Μια γελάει και μια κλαίει»- «Μάρτης γδάρτης και κακός παλουκοκαύτης» μετά από κάποιες ηλιόλουστες μέρες αγρίεψε με βροχή στις 28 του μήνα λίγο χιόνι στα βουνά και πτώση της θερμοκρασίας.

Δειλά δειλά εμφανίστηκαν και μερικά χελιδόνια αψηφώντας το κρύο.

Λίγο μετά τις 25 έφτασαν και οι πελαργοί στην Κλειδωνιά.

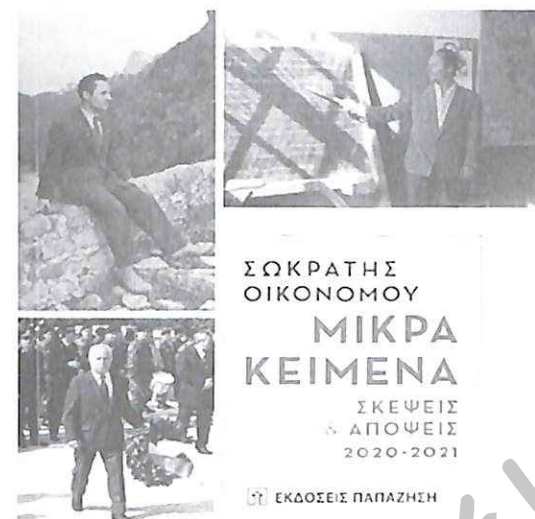
• Βροχές και χιόνια στα βουνά είχαμε την πρώτη εβδομάδα του Απριλίου, αλλά και ως το Πάσχα. Τη Μ. Παρασκευή ξανασκεπάζτηκαν τα βουνά με ελαφρή χιονόπτωση ενώ το Πάσχα γιορτάστηκε με συννεφιά και βροχερή μέρα.

Παρ' όλο τον ανώμαλο καιρό η Κόνιτσα και όλη η περιοχή υποδέχτηκε πολύ κόσμο από τα μεγάλα κέντρα.

• Την Κυριακή 23/4/23 στην αίθουσα του Δημαρχείου, οι υποψήφιοι βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ εξέθεσαν το πρόγραμμα του Κόμματος εν όψει των εκλογών της 21 Μαΐου. Ακολούθησε συζήτηση με ερωτήσεις και τοποθετήσεις από τους παρευρισκόμενους πολίτες. Συμμετείχαν: ο συντονιστής ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ Σάββας Δημητριάδης και οι υποψήφιοι βουλευτές Αλμπάνης Τριαντάφυλλος, Γρίβας Χρήστος, Μάκη Κωστούλα, Οικονόμου Θανάσης, Σουλελέ Λίλα, Στέφος Ιωάννης και Τζούφη Μερόπη.

• Ο συντοπίτης μας Πρόδρομος Γαϊτανίδης Περιφερειακός Σύμβουλος, ορίστηκε Αντιπεριφερειάρχης.

• Την Παρασκευή 23 Απριλίου 2023, πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του βιβλίου του συνεργάτη μας Σωκράτη Οικονόμου με τίτλο «ΜΙΚΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ-ΣΚΕΨΕΙΣ & ΑΠΟΨΕΙΣ 2020-2021», στην αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου της Περιφέρειας Ηπείρου στα Ιωάννινα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ

• Στις 30/4/23 έγινε στην Κόνιτσα ο γάμος του Ιωάννη Γ. Ρίζου από το Μάζι και της Κωνσταντίνας Χρ. Στεφάνου από την Κόνιτσα. Μετά τη σέση στον Ι. Ναό Αγίου Κωνσταντίνου ακολούθησε δεξίωση στο

Κέντρο “ΧΗΤΟΣ” (Μεταμόρφωση) και γλέντι με τη συγιά του Σπύρου Δερδέκη.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ

• Στις 23/4/23, απεβίωσε η Παρασκευά Αλεξάνδρα, ετών 93, στην Αετόπετρα.

• Στις 24/4/23, απεβίωσε η Κωνσταντίνου Φωτεινή, ετών 89, στην Αγία Παρασκευή.

• Στις 17/4/23, απεβίωσε ο Ντούτης Νικόλαος, των 67, στην Κόνιτσα.

• Στις 15/4/23, απεβίωσε η Νάκου Ελπινίκη, ετών 77, στο Μολυβδοσκεπάστο.

• Στις 14/4/23, απεβίωσε ο Κωστούλας Βασίλειος, ετών 75, στην Αγίας Παρασκευή.

• Στις 5/4/23, απεβίωσε η Σακκούλη Αλεξάνδρα, ετών 90, στην Κόνιτσα.

• Την 1/4/23, απεβίωσε η Καβαδά Ειρήνη, ετών 81, στην Κόνιτσα.

• Στις 25/3/23, απεβίωσε η Χήρα Αργυρώ, ετών 67, στην Καλλιθέα.

• Στις 20/3/23, απεβίωσε η Ζακοπούλου Βικτωρία, 100 ετών, στον Αμάραντο.

• Στις 11/3/23, απεβίωσε η Καρακάστα Βασιλική, ετών 55, στα Άρματα.

• Στις 15/3/23, απεβίωσε η Κυρίτση Μάρθα, ετών 90, στην Κόνιτσα.

• Στις 10/3/23, απεβίωσε η Βαλσάμη Ειρήνη, ετών 80, στο Γαναδίο.

• Στις 26/4/23, απεβίωσε ο Γιαννάκης Χρήστος, ετών 85, στην Κόνιτσα.

• Στις 2/5/23 απεβίωσε η Γεωργία, σύζυγος Ιωάννη Αδαμαντίδη, ετών 86, στην Αθήνα.

• Η Χαρίκλεια Κοσοβίτσα, σύζυγος Πέτρου Μπούνα, στα Γιάννινα.

• Στις 18/4/23 απεβίωσε ο Αναστάσιος Ρέμος, από το Βρυσοχώρι, ετών 70 στα Γιάννενα.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

† Γιώργος Κ. Σκούφιας

Στις 28-2-2023 έφυγε από τη ζωή στην Πρέβεζα, μετά από ταλαιπωρία της υγείας του, ο πολυαγαπημένος αδελφός μας Γιώργος σε ηλικία 88 ετών.

Ο Γιώργος γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Κόνιτσα, διορίστηκε στην Εφορία και υπηρέτησε στην Πρέβεζα, όπου και διέμενε.

Ήταν αγαπητός στον κόσμο και αγαπούσε την Κόνιτσα που την επισκεπτόταν τακτικά, εκτός από τα τελευταία χρόνια λόγω των προβλημάτων υγείας και αυτό το είχε καημό.

Φεύγοντας για το μεγάλο ταξίδι, βύθισε σε θλίψη και αβάσταχτο πόνο τη γυναίκα του Τριάνθη, τις κόρες του Καλλίνα και Μαρία και όλους μας.

Στις τελευταίες στιγμές του ένιωσε μια ευχάριστη αναλαμπή αγαλλίασης μόλις του ανακοίνωσαν ότι η κόρη του Καλλίνα έφερε στον κόσμο τα δίδυμα εγγονάκια του (αγοράκι-κοριτσάκι), αποχαιρετώντας μας με το χαμόγελο!

Αλησμόνητε αδερφέ μας αιωνία σου η ΜΝΗΜΗ.

Δημοσθένης-Αλεξάνδρα

Σ.Σ.

Στη μνήμη του τα αδέρφια του προσφέρουν στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» που ήταν θερμός συνδρομητής από την αρχή έκδοσής του, 50 €.

Η Συντ. Ε. εκφράζει τα θερμά συλλυπητήριά της στην οικογένεια και τα αδέρφια του.

† Σπύρος Τουφίδης

1943 - 2023

Άγγελος ήρθε να μου πει: «θέλεις να μου μιλήσεις, με το στερνό αντίο σου να μ' αποχαιρετίσεις».

Ναυλώνω αμέσως αετό, τρέχω να σε προφτάσω, να σου χαρίσω ένα φιλή το χέρι σου να πιάσω.

Άντεξες, με περίμενες, να 'ρθω να σ' αγκαλιάσω, ήξερες πόσο σ' αγαπώ, φοβόμουν θα σε χάσω.

Μόλις με είδες έλαμψες, μου χάρισες ελπίδα πως το καθήκον μου έκανα, τα μάτια σου όταν είδα.

Σε λήθαργο κοιμόσουν, Κι άνοιγες τη ματιά σου είχες χαρά που με 'βλεπες, σαν ήμουν κοντά σου.

Ήρεμα ήρθε ο χάροντας, για να σε ξεκουράσει, από τα τόσα βάσανα που χρόνια είχες περάσει.

Τώρα εκεί στους ουρανούς, το ξέρω να θυμάσαι... Στην αγκαλιά της μάνας μας γαλήνια θα κοιμάσαι.

Το ξέρεις πως σε φρόντιζα, σε όλη τη ζωή μου, πάντα σε έχω στη καρδιά και σ' αγαπώ ψυχή μου.

Καλλιόπη Τουφίδου

† Γιώργος Παρασκευάς

Στις 28 Μαρτίου 2023, ημέρα Τρίτη, έφυγε πρόωρα από τη ζωή ο πολυαγαπημένος μας σύζυγος, πατέρας, αδερφός, θείος Γεώργιος Παρασκευάς του Αντωνίου. Ο απροσδόκητος χαμός του, από

την επάρατη νόσο, γέμισε την καρδιά μας με ανείπωτη θλίψη.

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό Μάζι Κόνιτσας και αποφοίτησε από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς Ιωαννίνων το 1976. Εργάστηκε ως δάσκαλος και υποδιευθυντής σε σχολεία της Αθήνας από όπου και συνταξιοδοτήθηκε.

Ήταν άνθρωπος σεμνός και ταπεινός, με αστείρευτη υπομογάπη για τον συνάνθρωπο.

Άφησε πίσω του ανεκπλήρωτο κενό και μεγάλο πόνο στη σύζυγό του Μόρ-

φω, το γιό του Αντώνη, την αδερφή του Βάσω και την υπόλοιπη οικογένεια του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Στην μνήμη του ο γαμπρός του Ηλίας προσφέρει στο περιοδικό 50 ευρώ.

† Χρήστος Γιαννάκης (1938-2023)

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά όλους αυτούς που μας συμπαραστάθηκαν στη μακροχρόνια ασθένεια και στην εξόδιο ακολουθία στο Ναό των Αγ. Κωνσταντίνου του αγα-

πημένου μας.

Στη μνήμη του η οικογένειά του προσφέρει στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» 100 ευρώ.

Πίνδος - Ελεούσα, 1950.

Από αριστ. όρθιοι: Παπακωνσταντίνου Ευθ. (καθηγητής σωματικής αγωγής), Καφετζής Ι., Κοτύλιας Χρ., Ζιώγας, Παπαμιχαήλ Απ, Αντωνίου Β., Σκούφιας Γ., Ζδράβος Κ., Λώλης, Δημόπουλος Δημ. (Φωτ. αρχ.: Κ. Μπούσμπουλας)

Ευπρόσδεκτοι
“Φτερωτοί μετανάστες”
στην πόλη μας.
17/5/2023.
(Φ.: Π.Σ.Τ.)

Συνδρομές

Μησιακούλη Ανθούλα, Αθήνα.....	40	Γεράσης Γερασ., Τύρναβος	20
Ζιακόπουλος Νίκος, Αθήνα	30	Μπόγδος Κων., Αίγιο	50
Καραγιάννης Γεωργ., Αθήνα	20	Καλλιντέρη Ερμιόνη, Παιανία	20
Κούσιος Χρήστος, Αθήνα.....	20	Καλλιντέρης Παν., Παιανία.....	20
Κούσιου Ιωάννα, Αθήνα.....	20	Μακάριος Βασ., Άρτα.....	50
Κούσιου Λουίζα, Αθήνα	20	Σταυρίδης Αθαν., Βέροια	50
Κούσιου Μαίρη, Αθήνα.....	20	Καρακατσούλη Ελένη, Πρέβεζα.....	50
Ντότας Παν., Αθήνα.....	20	Κώτσικου Ευανθία, Μ. Πεύκο	30
Ταμπάκης Αλεξ., Αθήνα	20	Πορφυρίου Παναγιώτα, Κόνιτσα	40
Μότσιου Βασιλική, Αθήνα.....	20	Τζιάλλας Ανδρ., Κόνιτσα	50
Παπαϊωαννίδης Μίμης, Αθήνα.....	80	Γαϊτανίδης Ευ., Κόνιτσα	20
Πίσπας Μιχ., Αθήνα	20	Τζινέρης Παντ., Κόνιτσα	20
Μαργαρίτης Κων., Αθήνα.....	30	Μίσσιος Κων., Κόνιτσα	40
Ματσή Αθαν., Αθήνα.....	100	Χουρσάν Αναστασία, Κόνιτσα.....	50
Χαρισιάδης Βασ., Αθήνα	20	Μήτσιου Ελένη, Κόνιτσα	60
Σταμπολτάς Σωτ., Αθήνα	15	Χρηστιάς Βασ., Κόνιτσα	20
Μπούσμπουλας Κων, Αθήνα	20	Καλλιντέρης Γεωργ., Κόνιτσα	20
Κουτρομάνος Κων., Αθήνα.....	45	Μάλιακας Σταύρος, Κόνιτσα	50
Κρέμος Παύλος Αθήνα	30	Μήτσικα Δήμητρα, Κόνιτσα	20
Σκούρτης Κων. Αθήνα.....	100	Αθανασίου Παν., Κόνιτσα.....	20
Βαδάσης Χαρ., Αθήνα	70	Παπασπύρου Ανδρέας, Κόνιτσα.....	50
Βλάνος Χρήστος, Θεσ/νίκη	20	Αποστόλου Κώστας, Πάπιγκο.....	20
Μάτσικα Νίτσα Θεσ/νίκη	25	Χριστοδούλου Ελένη, Πάπιγκο	20
Χατζηνικολάου Νίκος, Θεσ/νίκη.....	30	Παπαδίας Νικ., Ελεύθερο	20
Τζιάλλας Ιωαν., Γιάννινα	20	Παπαδίας Δημ., Ελεύθερο	15
Τζίνας Κώστας, Γιάννινα	20	Τσιρώνης Αθαν., Ελεύθερο.....	20
Γκρέστας Ιωάν., Γιάννινα	20	Λάκκας Σωτ., Μάζι.....	20
Τζάλλας Αναστ., Γιάννινα.....	20	Σαμαράς Βασ., Αγ. Παρασκευή	20
Παπαχρηστίδη Ελένη, Γιάννινα	20	Ρόβας Βασ., Νικάνορας	20
Οικονόμου Χρήστος, Γιάννινα	50	Πάντου Βασιλική, Ελεύθερο.....	15
Γαϊτανίδης Προδρ., Γιάννινα	20	Σακκάς Ζήσης, Ελεύθερο.....	15
Σδράλη Αναστασία, Γιάννινα	20	Μπόλη Μαγδαληνή, Μολυβδοσκεπάστη.....	20
Δρακονταειδής Φιλip., Γιάννινα	30	Ζαφείρη Φωτεινή, Πυρσόγιαννη.....	20
Χουλιάρα Σοφία, Καλαμάτα	50	Κεφάλας Θεοδ., Ηλιόρραχη	20
Τσιρώνης Αποστ., Πάτρα	50	Μπαγκλής Δημ., Ελεύθερο	60
		Γαϊλόγλου Ιωαν. Βούρμπιανη.....	30
		Λέτσιος Νικ. Μόλιστα	30
		Σίββας Κων. Κλειδωνιά	20
		Τσίος Κων. Κεφαλοχώρι.....	20

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν πάντα
τις απόψεις αυτών που τα υπογράφουν.

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Αϊ Γιωργίτικο ή μοσχομανίταρο,
Calocybe gambosa
Φωτ.: Π.Σ.Τ

Το "κοτόπουλο του δάσους",
Laetiporus sulphureus
Φωτ.: Π.Σ.Τ

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010	
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR	
Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décédé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/νση δυσανάγνωστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΗΜΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνησα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

